

Gminny Program
Opieki nad Zabytkami
dla Gminy Szubin
na lata 2016 - 2019

Wrzesień, 2016 r.

Zamawiający:

Gmina Szubin
Urząd Miejski w Szubinie
ul. Kcyńska 12
89 – 200 Szubin

Wykonawca:

Green Key Joanna Masiota - Tomaszewska
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Gminny Program
Opieki nad Zabytkami
dla Gminy Szubin
na lata 2016 - 2019

Właściciel firmy:

mgr Joanna Masiota-Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Joanna Walkowiak – Kierownik Zespołu Projektowego
lic. Daniel Wiśniewski
mgr Wojciech Pająk
mgr Andrzej Karkowski

Wrzesień, 2016 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP

- 1.1. Charakterystyka gminy
- 1.2. Charakterystyka społeczno – gospodarcza
- 1.3. Charakterystyka przyrodnicza

II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

III. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

IV. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- 4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
- 4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

V. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- 5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)
- 5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
 - 5.2.1. Rys historyczny obszaru Gminy Szubin
 - 5.2.2. Miejscowości Gminy Szubin wraz z charakterystyką ich dziedzictwa kulturowego
 - 5.2.3. Walory kulturowe Gminy Szubin
 - 5.2.3.1. Dziedzictwo niematerialne
 - 5.2.3.2. Dobra kultury objęte prawnymi formami ochrony
 - 5.2.3.2.1. Obiekty nieruchome objęte prawną ochroną zabytków
 - 5.2.3.2.2. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków województwa Kujawsko-Pomorskiego
 - 5.2.3.2.3. Zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków
 - 5.2.3.2.4. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków i ujęte w ewidencji zabytków
 - 5.2.3.2.5. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków
 - 5.2.3.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych
 - 5.2.4. Charakterystyka i ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin
 - 5.2.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

VI. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

- 7.1 Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami
- 7.2 Kierunki działań i zadania gminnego programu opieki nad zabytkami

VIII. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

IX. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

XI. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

SPIS RYCIN

SPIS TABEL

SPIS WYKRESÓW

SPIS FOTOGRAFII

XIII. ANEKSY

Wykaz skrótów

Dz. U. – Dziennik Ustaw,

GEZ – Gminna Ewidencja Zabytków,

GPOnZ – Gminny Program Opieki nad Zabytkami,

GPR – Gminny Program Rewitalizacji,

GUS – Główny Urząd Statystyczny,

KPOZiOnZ - Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami,

MKiDN – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,

NIMOZ - Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów,

MPZP – Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego,

POM – Plan Odnowy Miejscowości,

POnZ – Program Opieki nad Zabytkami,

PPP – partnerstwo publiczno – prywatne,

OZW – Obszar o znaczeniu dla wspólnoty,

PGR – Państwowe Gospodarstwa Rolne,

SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,

SWOT – ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (mocne, słabe strony, szanse i zagrożenia),

WUOZ – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków,

WKZ – Wojewódzki Konserwator Zabytków,

I. WSTĘP

Przedmiotem opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szubin (zwanego dalej Programem, POnZ bądź GPOnZ) jest weryfikacja zasobów dziedzictwa kulturowego gminy oraz wypracowanie programu zarządzania zabytkami, w tym praca nad ich potencjałem. Program jest dokumentem strategicznym w zakresie ochrony zabytków, pozwoli na koordynację działań polityki przestrzennej w zakresie opieki i zarządzania dziedzictwem kulturowym. W okresie najbliższych czterech lat Program realizowany będzie dostępnymi środkami prawnymi oraz finansowymi.

Celem Programu jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami. Systematyczne wdrażanie ustaleń dokumentu powinno spowodować poprawę stanu zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin. Program powinien być znany nie tylko władzom lokalnym, ale i społeczności lokalnej. Ma za zadanie uświadamiać mieszkańców o konieczności dbania o lokalną tradycję przejawiającą się w inicjatywach społecznych, jak i o potrzebie ochrony dziedzictwa kulturowego gminy. Mieszkańcy i władze gminy powinni dbać o utrzymanie indywidualnego charakteru regionu, w tym o zachowanie jego znamienych elementów zabytkowych i przyrodniczych.

Niniejszy Program opracowany został mając na uwadze art.4 pkt.2 ustawy Prawo autorskie i pokrewne.

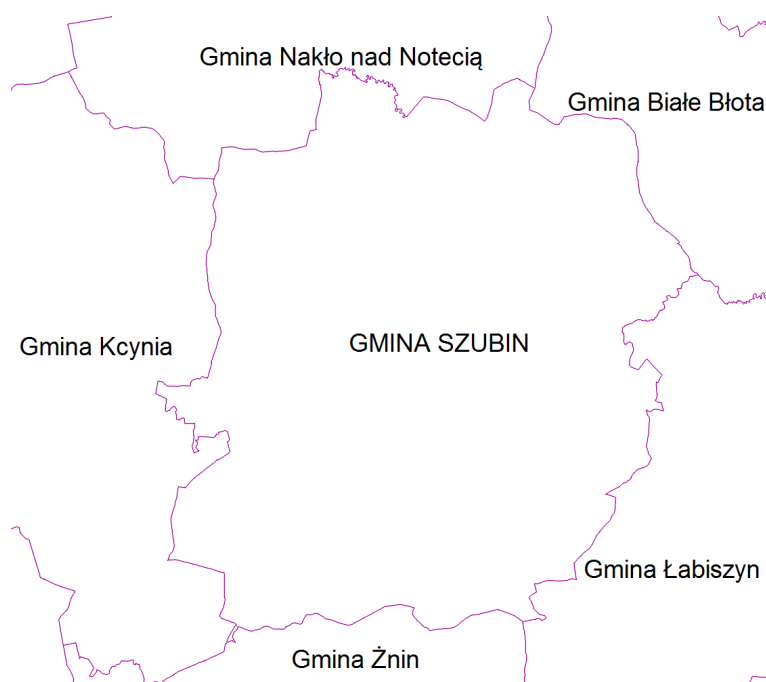
1.1. Charakterystyka gminy

Gmina Szubin położona jest w zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na terenie powiatu nakielskiego. Jest jedną z 5 gmin powiatu i wchodzi w skład 4 gmin miejsko - wiejskich. Z Szubina do Bydgoszczy – stolicy województwa odległość z centralnych części miast wynosi w linii prostej 22 km, a w optymalnej odległości drogowej 32,5 km. Sieć osadniczą gminy tworzą miasto Szubin oraz miejscowości wiejskie. Gmina wchodzi w skład regionu etnograficznego Pałuki. Jednostka zajmuje obszar o powierzchni 322 km² (28,7 % powierzchni powiatu), granicząc z 5. gminami:

- na zachodzie – z Gminą Kcynia;
- na północy – z Gminą Nakło nad Notecią;
- na północnym – wschodzie – z Gminą Białe Błota;
- na wschodzie – z Gminą Łabiszyn;
- na południu – z Gminą Żnin.

W skład Gminy Szubin wchodzi 37 sołectw: Brzózki, Chomętowo, Ciężkowo, Chraplewo, Dąbrówka Słupska, Gąbin, Godzimierz, Grieczna Panna, Kołaczkowo, Kornelin, Kowalewo, Królikowo, Łachowo, Małe Rudy, Mąkoszyn, Nadkanale, Pińsko, Retkowo, Rynarzewo, Samokłęski Duże, Samokłęski Małe, Skórzewo, Słonawy, Słupy, Smolniki, Stary Jaruzyn, Szaradowo, Szkocja, Szubin – Wieś, Tur, Wąsosz, Wolwark, Wrzosy, Zalesie, Zamość, Żędowo, Żurczyn.

Przestrzenne rozmieszczenie powyższych jednostek przedstawia poniższa rycina.

Ryc. 1. Gmina Szubin w układzie gmin
Źródło: opracowanie własne

Ryc. 2. Położenie Gminy Szubin na tle Polski
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Najbardziej skrajne odległości na terenie gminy oddalone są od siebie w odległości ok. 25 km w linii północny - wschód – południowy - zachód.

1.2. Charakterystyka społeczno – gospodarcza

Na koniec roku 2015 wg danych Urzędu Miejskiego w Szubinie (mieszkańcy stali) obszar Gminy Szubin zamieszkiwało 23 740 osób, w tym obszar miejski 9 206 osób.

Łączna liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na rok 2014 w analizowanej jednostce wyniosła 1 853, z czego 1 802 to podmioty prywatne. Na terenie Gminy Szubin najbardziej rozwiniętą działalnością gospodarczą jest „handel; naprawa pojazdów samochodowych” (sekcja G – 487 podmiotów) oraz budownictwo (sekcja F – 272 podmiotów). W zdecydowanej większości są to małe działalności zatrudniające do 9 osób (1 777 podmiotów). Na terenie gminy występują dwa przedsiębiorstwa posiadające od 250 do 999 pracowników.

Gmina posiada średnio rolniczy charakter. Na jej obszarze znajduje się 18 757 ha użytków rolnych razem, co stanowi 56,5 % powierzchni ogółem jednostki, podczas gdy dla województwa wskaźnik ten wynosi 65,2 %.

Dla Gminy Szubin odnotowuje się 1 obiekt hotelowy oraz 1 obiekt motelowy wg danych GUS. Łącznie w 2 turystycznych nieruchomościach noclegowych zarejestrowano w 2014 r. 3 581 udzielonych noclegów, w tym 256 noclegów udzielonym turystom zagranicznym.

1.3. Charakterystyka przyrodnicza

Pod względem fizyczno - geograficznym teren Gminy Szubin znajduje się w prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego. Opisany obszar mieści się w podprowincji Pojezierza Południowobałtyckie, w makroregionie Pradolina Toruńsko - Eberswaldzka. W układzie mezoregionalnym wg Kondrackiego gmina mieści się w zasięgu jednostki Kotlina Toruńska.

Teren gminny jest płaski bądź lekko falisty (wysokości wahają się ok. od 70 do 125 m n.p.m.). Najwyższym wzniesieniem jest Dziewicza Góra granicząca z miastem Szubin od strony północno – wschodniej.

Przez obszar gminy przepływa rzeka Gąsawka oraz rzeka Noteć. W gminie jeziora pochodzenia rynnowego znajdują się w południowej części gminy. Największymi jeziorami w obrębie opisywanej jednostki są: Jezioro Żędowskie, Jezioro Wąsoskie i Jezioro Gąbińskie.

Według danych z 2014 r. lesistość na terenie gminy wynosiła 34,4 %. Ogółem licząc jest to 11 686,68 ha, z czego grunty leśne publiczne stanowiły 10 957,67 ha.

W granicach charakteryzowanego terenu występują następujące obszary i obiekty chronione:

- Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Dolina Noteci - (kod PLH 300004);
- Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Łąki Trzęślicowe w Foluszu - (kod PLH 040027);
- Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Równina Szubińsko - Łabiszyńska - (kod PLH 040029);
- Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Solniska Szubińskie - (kod PLH 040030);
- Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego – (kod PLB 300001);
- Obszar chronionego krajobrazu: Jezior Żędowskich;
- 39 pomników przyrody;
- 3 użytki ekologiczne.

II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Szubin na lata 2016 – 2019 sporządzono na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 poz. 1446 ze zm.).

Art. 87, ust. 1. mówi o tym, że „Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami”.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin:

- sporządzany jest na okres 4 lat przez Burmistrza Szubina;
- co 2 lata wymaga sprawozdania przez Burmistrza Szubina poprzez przedstawienie go Radzie Miejskiej w Szubinie;
- przyjmuje Rada Miejska w Szubinie, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zwanego dalej WKZ) w Toruniu, Delegatura w Bydgoszczy;
- ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zgodnie z zapisami art. 87, ust. 2. ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami Program Opieki nad Zabytkami ma na celu m. in.:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

III. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Obowiązujący w Polsce system prawny gwarantuje ochronę zabytkom i całości dziedzictwa kulturowego na terenie kraju. Poniżej wskazano akty prawne wskazujące obowiązujące uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 Nr 78 poz. 483 ze zm., z dnia 2 kwietnia 1997 r.).
 - *Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwa obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.*
 - *Art. 6. 1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.*

- *Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.*
2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014, poz. 1446 ze zm.) jako główny akt prawny regulujący zasady ochrony i opieki nad zabytkami. Ustawa ta w art. 3 definiuje podstawowe pojęcia:
- *Zabytek* – nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
 - *Zabytek nieruchomy* – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości o cechach j.w.;
 - *Zabytek ruchomy* – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych o cechach j.w.;
 - *Zabytek archeologiczny* – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
 - *Instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami* – instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
 - *Prace konserwatorskie* – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
 - *Prace restauratorskie* – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
 - *Roboty budowlane* – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub otoczeniu zabytku;
 - *Badania konserwatorskie* – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
 - *Badania architektoniczne* – działania ingerujące w substancje zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
 - *Badania archeologiczne* – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
 - *Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny* – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
 - *Historyczny zespół budowlany* – powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
 - *Krajobraz kulturowy* – przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

- *Otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.*
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016, poz. 446). Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów.
 - *Art. 7. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:
9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.*
 4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016, poz. 778).
 5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2016, poz. 290).
 6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016, poz. 672).
 7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015, poz. 1651 ze zm.).
 8. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015, poz. 1774 ze zm.).
 9. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012, poz. 406).
 10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016, poz. 239 ze zm.).
 11. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015, poz. 1777).
 12. Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2015, poz. 2126).
 13. Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. 1933, Nr 39, poz. 311 ze zm.).
 14. Ustawa z dnia 19 grudnia 2009 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. 2015, poz. 696).
 15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia zakresu celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. z 1990 Nr 61, poz. 354).
 16. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 Nr 113, poz. 661).
 17. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2014 , poz. 399 ze zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

1. Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012, poz. 987 ze zm.).
2. Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012, poz. 642).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2015, poz. 1446).

IV. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin sporządzono z uwzględnieniem zewnętrznych uwarunkowań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym aktów prawa oraz innych opracowań strategicznych o podobnej tematyce.

Ustalenia Programu korespondują z zapisami (cele, zasady, kierunki) dokumentów na różnych poziomach. Metodologia planowania zakłada spójność dokumentów programowych w układzie hierarchicznym: kraj, województwo, powiat, gmina.

W niniejszym rozdziale przedstawiono szczegółowy wykaz ww. dokumentów.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia jest nadrzędnym dokumentem, który wyznacza normy, ramy odniesienia oraz standardy dla innych dokumentów niższego szczebla, jak również dla 9 zintegrowanych strategii. Strategia ta została przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012 roku. Celem strategicznym opracowania jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Średniookresowa strategia zakłada podział na 3 obszary strategiczne, które mają przypisane cele i priorytety rozwojowe. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 przedstawia 3 strategiczne obszary działań:

- ***Sprawne i efektywne państwo;***
- ***Konkurencyjna gospodarka;***
- ***Spójność społeczna i terytorialna.***

Dokument podkreśla rolę zapewnienia ładu przestrzennego m.in. przez opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów obejmujących: obszary miejskie, a w szczególności metropolitarne, tereny wrażliwe rozwojowo, związane z ochroną i użytkowaniem gospodarczym zasobów naturalnych, dziedzictwa kulturowego, objęte ryzykiem katastrof naturalnych, obszary górskie, obszary dotychczas nie objęte procesem planowania oraz obszary przygraniczne. Wspomina się też tutaj o ochronie krajobrazu kulturowego i przyrodniczego. Ośrodki wojewódzkie mają być wzmacniane przez rozwój infrastruktury społecznej, w tym kulturowej oraz działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, co pozwoli osiągnąć miastom przewagę konkurencyjną.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 - 2017

Z dniem 24 czerwca 2014 r. weszła w życie Uchwała Nr 125/2014 Rady Ministrów w sprawie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w art. 84 ustala obowiązek sporządzania co 4 lata Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami: „Art. 84. W celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego inicjuje i opracowuje, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

W ramach ww. Programu definiuje się główne i szczegółowe cele i kierunki działań oraz zadań w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Cel główny dokumentu brzmi: „wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków”. Cel główny programu jest wdrażany poprzez trzy cele szczegółowe:

- 1. Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce.**
- 2. Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków.**
- 3. Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.**

Dla przytoczonych powyżej celów szczegółowych wyznaczono kierunki działań. Dla pierwszego celu szczegółowego przyjęto następujące zadania:

- porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C);
- przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego;
- wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych;
- wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego;
- opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych;
- opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C);
- realizacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.

Cel szczegółowy nr 2 przedstawia 5 założeń:

- zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach;
- wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną;
- podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków;
- merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.

Ostatni z celi zakłada poniższe kierunki działań”

- przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005;
- wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych;
- promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu;
- zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

Oprócz przedstawionych powyżej celi dokument zaznacza w odniesieniu do kierunków rozwoju, iż ważnym aspektem jest terytorializacja. Polska ze względu na swoją przeszłość historyczną oraz odmienną aktywność społeczną w wielu strefach charakteryzuje się zróżnicowanym nasyceniem obiektów zabytkowych. Np. w woj. Warmińsko – Mazurskim w 2014 r. rejestrowych zabytków nieruchomych występowało 5 823, a w podobnym powierzchniowo woj. Lubelskim – 3 953.

Przewidziany budżet na lata 2014 – 2017 z udziałem środków z budżetu państwa oraz szacowanych środków własnych beneficjentów na przewidziane działania wynosi 26 037 205,00 zł.

Realizacja Programu będzie odbywać się na kilku wzajemnie powiązanych i uzupełniających się poziomach:

- poziom I – Rada Ministrów;
- poziom II – Minister KiDN, Generalny Konserwator Zabytków;

- poziom III – Rada ds. Ochrony Zabytków, Zespół MKiDN ds. KPOZiOnZ przy Departamencie Ochrony Zabytków, Zespół MKiDN ds. SRKS 2020;
- poziom IV – Narodowy Instytut Dziedzictwa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, podmioty współpracujące z NID w ramach wdrażania KPOZiOnZ, Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków, podmioty współpracujące z NIMOZ w ramach wdrażania KPOZiOnZ.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury 2004 - 2020

Kolejnym dokumentem szczebla krajowego jest Narodowa Strategia Kultury 2004 – 2020. Działania uwzględnione w Strategii w bezpośredni sposób przekładają się na rozwój kultury, ale także na społeczno - ekonomiczny rozwój regionów.

Za misję Narodowej Strategii Rozwoju Kultury uznano: *„zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”*. W ramach prac Narodowej Strategii sformułowano następujące cele:

Cel strategiczny: zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.

Cele cząstkowe:

1. *Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.*
2. *Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.*
3. *Zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju kultury.*
4. *Wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury.*
5. *Poprawa warunków działalności artystycznej.*
6. *Efektywna promocja twórczości.*
7. *Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.*
8. *Zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.*
9. *Promocja polskiej kultury za granicą.*
10. *Ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem.*
11. *Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.*
12. *Rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia).*

Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – „Dziedzictwo Kulturowe”

Celem Programu „Dziedzictwo kulturowe” jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej. Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

1. **Ochrona zabytków.**
2. **Wspieranie działań muzealnych.**
3. **Kultura ludowa i tradycyjna.**
4. **Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą.**
5. **Ochrona zabytków archeologicznych.**
6. **Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego.**

7. Miejsca Pamięci Narodowej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

W zakresie przestrzeni i planistyki dokumentem wiodącym na najbliższe lata jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie.

Poniżej wyszczególniono najistotniejsze zapisy Strategii dotyczące działań związanych z dziedzictwem kulturowym:

- 1. Należy wdrażać rozwiązania wykorzystujące potencjał kulturowy i turystyczny dla rozwoju regionalnego.**
- 2. Kultura nie stanowi pasywnego zasobu regionów, ale aktywnie warunkuje zarówno rozwój społeczny, jak i ekonomiczny.**
- 3. Należy koncentrować się na przekształcaniach struktur gospodarczych w kierunku gospodarki opartej na wiedzy, na podniesieniu poziomu rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, na poprawie dostępu do dóbr i usług publicznych, które wpływają na rozwój potencjałów (takich jak: infrastruktura teleinformatyczna, edukacja, energia czy kultura).**
- 4. Istotna jest obecność nowych technologii w obszarze kultury.**

Zgodnie z zapisami Strategii dzięki rozwojowi lokalnemu w wymiarze społeczno - kulturowym, gospodarczym, ekologiczno-przestrzennym oraz działaniom wyrównawczym na rzecz zwiększenia dostępu do usług publicznych, obszary wiejskie staną się lepszym miejscem do życia, lepiej wykorzystującym dziedzictwo kulturowe i walory środowiska przyrodniczego, bardziej atrakcyjnym turystycznie i inwestycyjnie oraz bardziej zintegrowanym ze względu na wzmocnioną tożsamość lokalną.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym, dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju, jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. W dokumencie tym zakłada się rozwój bogactwa polskich regionów – miast i obszarów wiejskich – w oparciu o wykorzystanie wewnętrznych potencjałów polskiej przestrzeni – ich dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, potencjału gospodarczego, innowacyjnego oraz naukowego. W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju określono cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: „*Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększania zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie*”.

Osiągnięcie celu strategicznego musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzi działania z zakresu ochrony zabytków jako jednostka samorządu terytorialnego, realizując zadania, wynikające z zapisów ustawowych. Prócz tego Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego sprawuje opiekę nad zabytkami, będąc ich właścicielem.

Na szczeblu wojewódzkim zostały opracowane dokumenty strategiczne, które są podstawą prawną oraz pozwalają wskazać kierunki działań dla programów na niższych poziomach jednostek samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 - 2020

Dnia 12 grudnia 2005 roku Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwalił aktualny dokument Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Dokument Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego ustala trzy priorytetowe obszary działań strategicznych:

1. Rozwój nowoczesnej gospodarki.
2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu.
3. Rozwój zasobów ludzkich.

W ramach priorytetowego obszaru działań strategicznych numer 2 wyodrębnia się działania na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego, w ramach których wyróżnia się:

- zachowanie dziedzictwa kulturowego;
- adaptację dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych.

W przedmiotowym dokumencie dziedzictwo kulturowe rozumie się głównie jako instrument promocji regionu, odznaczający się stosownymi walorami prezencyjnymi. W odniesieniu do zabytków architektury i urbanistyki ww. walory oznaczają odpowiedni stan techniczny obiektów, dla zabytków ruchomych kluczowe jest atrakcyjne zaaranżowanie kolekcji, natomiast w odniesieniu do przejawów kultury duchowej czy tradycji ich przystępna prezentacja.

Stan techniczny materialnych dóbr kultury województwa Kujawsko-Pomorskiego jest w znacznej części niezadowolający. Działaniami, które pozwolą uchronić wartościowe obiekty są systematyczne zabiegi konserwatorskie, w tym remontowe, rekonstrukcyjne, dokumentacyjne. Prace dokumentacyjne zaleca się prowadzić z wykorzystaniem nowoczesnych technik informatycznych. Cyfrowa archiwizacja nowych danych, digitalizacja istniejących archiwalnych zasobów, cyfrowa obróbka i praca z materiałami. Tworzenie kolekcji multimedialnych materiałów, które będą służyć w celach: systematyzacji danych, informacyjno - naukowych czy promocyjnych.

Obiekty zabytkowe pełniły wcześniej różnorodne funkcje użytkowe. Znaczna część z tych funkcji obecnie nie może być kontynuowana (np. fortyfikacje, pałace, zabytki przemysłowe, zabytki wernakularne). Inna część wymaga przekształcenia z powodów ekonomicznych. Tylko wybrane obiekty o najwyższej wartości kulturowej mogą funkcjonować np. jako muzea i być dotowane ze środków publicznych. Pozostałe obiekty, często wymagające gruntownej modernizacji, utrzymywane są ze środków właścicieli i użytkowników. Oznacza to iż większość zabytków musi spełniać współczesne funkcje użytkowe, wymaga rozsądnej adaptacji i modernizacji. Strategia rozwoju województwa Kujawsko-Pomorskiego proponuje użytkować zabytkowe pomieszczenia do prezentacji twórczości artystycznej, dla aktywności rekreacyjnej, w tym nawiązującej do tradycji historycznej itp. Adaptacje winny przybliżać obiekty ludziom współczesnym, ożywiać je i być źródłem dochodów, które zapewni należyte ich utrzymanie.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014 - 2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014 – 2020 został zatwierdzony przez Komisję Europejską dnia 16 grudnia 2014 roku. Program składa się z 12 Osi Priorytetowych wraz z poszczególnymi działaniami.

Celem głównym Regionalnego Programu jest: uczynienie województwa Kujawsko-Pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców. Osie priorytetowe programu to:

1. *Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu.*
2. *Cyfrowy region.*
3. *Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie.*
4. *Region przyjazny środowisku.*
5. *Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu.*
6. *Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry.*
7. *Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.*
8. *Aktywni na rynku pracy.*
9. *Solidarne społeczeństwo.*
10. *Innowacyjna edukacja.*
11. *Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.*
12. *Pomoc techniczna.*

W ramach osi **4. Region przyjazny środowisku** wskazano priorytety inwestycyjne, którym jednym z nich jest priorytet *6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego*. W jego ramach określono cel szczegółowy: *zwiększona atrakcyjność obiektów kultury regionu kujawsko-pomorskiego*. Realizacja priorytetu służyć będzie z jednej strony zachowaniu dziedzictwa naturalnego i kulturowego oraz rozwojowi zasobów kultury, z drugiej bardziej efektywnemu ich wykorzystaniu dla rozwoju społeczno - gospodarczego regionu jako źródła realnych korzyści ekonomicznych.

Program podkreśla, iż w województwie Kujawsko-Pomorskim znajdują się unikatowe obiekty zabytkowe podlegające ochronie, w szczególności są to obiekty architektury sakralnej, rezydencjonalnej, zamki, zespoły miejskie (UNESCO), zieleń zabytkowa, historyczna infrastruktura wojskowa oraz stanowiska archeologiczne.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zgodnie z zasadą zintegrowanego planowania strategicznego jest wyrazem przestrzennym Strategii Rozwoju Województwa.

Celem nadrzędnym województwa Kujawsko-Pomorskiego jest poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia jego mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Realizacja tego celu oznacza wykreowanie w województwie mechanizmów generujących efektywny ekonomicznie rozwój, kształtowanie racjonalnych, społecznie akceptowalnych i ekonomicznie efektywnych struktur zagospodarowania przestrzennego, ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego województwa oraz ochronę jego dziedzictwa kulturowego.

Celem głównym ww. planu zagospodarowania przestrzennego jest zbudowanie struktur funkcjonalno - przestrzennych podnoszących konkurencyjność regionu i jakość życia mieszkańców.

Potencjał rozwojowy przedmiotowego obszaru to zarówno atrakcyjność środowiska naturalnego, jak i bogactwo środowiska kulturowego.

Znaczny potencjał kulturowy stwarza szanse dla rozwoju społeczno - gospodarczego regionu, zwłaszcza rozwoju turystyki oraz wzmocnienia tożsamości.

Na obszarze województwa Kujawsko-Pomorskiego wyróżniono specyficzne pod względem cech kulturowych regiony:

- obszar historycznej ziemi chełmińskiej;
- obszar związany z dziedzictwem Piastów;

- obszar Pałuk i Kujaw;
- obszar dawnego osadnictwa holenderskiego;
- pozostałe obszary, wyróżniane jako obszary specyficznych kompozycji krajobrazu fizjograficznego i cennych walorów kulturowych.

W oparciu o waloryzację zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego na terenie województwa wyróżniono najatrakcyjniejsze obszary. Większość Gminy Szubin włącza się w obszar tzw. „żywej kultury” Pałuczan. Ponadto Szubin oznaczono tu, jako miejscowość posiadająca dobrze zachowany układ urbanistyczny. Uwarunkowania rozwoju turystyki wskazują, iż Szubin oraz Rynarzewo są ośrodkami obsługi ruchu turystycznego, generującym ruch turystyczny krajoznawczy.

Zaznaczono, iż obszar Pałuk wyróżnia się ze względu na kultywowanie tradycji lokalnych (utrwalonych w zwyczajach, obrzędach, muzyce, tańcu, rzeźbie, poezji, stroju), postrzegany jako enklawy o zachowanej tradycyjnej, tożsamości lokalnej. Działalność kulturalną prowadzą tu głównie zespoły folklorystyczne oraz nieliczni twórcy ludowi.

Polityka kraju oraz województwa Kujawsko-Pomorskiego stawia sobie za cel ochronę dziedzictwa kulturowego, zmierzającą do kształtowania struktur przestrzennych umożliwiających ochronę krajobrazu kulturowego i pojedynczych zabytków przed zniszczeniem, degradacją, dewaloryzacją oraz udostępniającą dziedzictwo kulturowe społeczeństwu.

Zachowanie dziedzictwa kulturowego wymaga przestrzegania następujących zasad:

- zachowania dziedzictwa kulturowego w stanie umożliwiającym jego przetrwanie dla przyszłych pokoleń;
- harmonijnego kształtowania krajobrazu kulturowego;
- dbałości o integralność zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych.

Dla podniesienia konkurencyjności i atrakcyjności regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do zachowania i pełnego wykorzystania turystycznych walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego poprzez:

- pełne wykorzystanie walorów rejonów turystycznych, w tym: Borów Tucholskich i Doliny Brdy, Pojezierza Brodnickiego, Zbiornika Włocławskiego, Doliny Drwęcy;
- zagospodarowanie turystyczne istniejących i projektowanych zbiorników wodnych oraz naturalnych wód powierzchniowych;
- poprawę zagospodarowania istniejących szlaków turystycznych w niezbędne urządzenia z zakresu ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej;
- konserwację zabytkowych obiektów sakralnych oraz zespołów dworsko - parkowych;
- organizację regionalnych imprez folklorystyczno - kulturowych.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013 - 2016

Program zatwierdzono Uchwałą Nr XXXIV/601/13 z dnia 20 maja 2013 r. przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Jednym z podstawowych wyróżników tożsamości województwa Kujawsko-Pomorskiego jest jego zasób dziedzictwa kulturowego. Bogactwo architektury czy też unikatowych zespołów zabudowy wymaga jednak podejmowania działań, które w procesie konserwatorskim w maksymalnym stopniu zachowają walor autentyczności. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013 - 2016 jest dokumentem, w którym przedstawione zostały cele i kierunki działania w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Ochroną objęto nie tylko materialne dobra kultury, ale także skoncentrowano się na niematerialnych aspektach dziedzictwa. Podstawą do zdefiniowania terminu „dziedzictwo

niematerialne” jest konwencja UNESCO, której tekst został przyjęty na 32 sesji Konferencji Generalnej UNESCO w październiku 2003 r. Według niej dziedzictwo niematerialne to zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki.

Program wskazuje kategorie obiektów, które w unikatowy sposób stanowią świadectwo idei czasu i miejsca, w którym powstały, pełniąc rolę przekazników wartości artystycznych i duchowych, a także elementów wplecionych w ciąg procesów historycznych.

Cel nadrzędny Programu to utrzymanie różnorodności kulturowej województwa jako świadectwa historii regionu oraz potencjału dla rozwoju gospodarczego. Cele szczegółowe to:

- zachowanie dziedzictwa materialnego;
- zachowanie dziedzictwa niematerialnego;
- kultywowanie tradycji regionalnych;
- wzrost świadomości społecznej dla ochrony dziedzictwa kulturowego;
- wzrost konkurencyjności regionu.

Główne działania w zakresie opieki nad zabytkami przewidywane przez Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego to:

- wspieranie działań zmierzających do poszerzania listy obiektów, wpisanych do rejestru zabytków, na przykład poprzez odpowiednie wymogi konkursowe;
- propagowanie i wspieranie prac przy aktualizacji i uzupełnianiu wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków;
- kontynuacja współfinansowania prac konserwatorsko - restauratorskich, rewitalizacyjnych i ratunkowych przy obiektach nieruchomości i ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, oraz doskonalenie zasad przyznawania dotacji;
- wspomaganie działań konserwatorsko - restauracyjnych przy zabytkowych układach urbanistycznych i ruralistycznych;
- wspomaganie organizacji szkoleń i wykładów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- wspomaganie organizacji konkursów o charakterze edukacyjnym;
- nagradzanie działań przyczyniających się do zachowania bądź przywracania historycznych wartości zasobów dziedzictwa kulturowego województwa;
- wspieranie działań edukacyjnych w zakresie znaczenia, wartości i ochrony niematerialnego dziedzictwa kultury województwa;
- wspomaganie działań w obszarze digitalizacji najcenniejszych zasobów folkloru słownego i ich udostępniania;
- aktywizacja środowisk lokalnych poprzez przywracanie dawnych praktyk tanecznych i muzycznych;
- wspieranie i upowszechnianie „ginących zawodów”;
- aktywizacja środowisk poprzez organizowanie warsztatów nauki rękodzieła, budownictwa instrumentów czy nauki gry na instrumentach tradycyjnych;
- wspieranie zajęć z twórcami i rzemieślnikami, dotyczących przekazywania ich umiejętności;
- wspieranie w oparciu o istniejące mechanizmy działań popularyzatorskich, edukacyjnych i naukowych związanych z opieką i ochroną dziedzictwa kulturowego, takie jak: opracowania syntetyczne i monograficzne dotyczących dziedzictwa kulturowego województwa w jego wymiarze materialnym i niematerialnym, przewodniki, vademeca, informatory, materiały informacyjne i promocyjne związane z obiektami objętymi ochroną prawną, wspieranie w ramach istniejących regulacji prawnych wydawnictw związanych z dziedzictwem kulturowym

(wydawnictwa książkowe, audiobooki, materiały filmowe i inne) ze zbiorów własnych instytucji z terenu województwa;

- wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do zachowania i kształtowania ładu przestrzennego z utrzymaniem właściwej ekspozycji obiektów zabytkowych i dostosowywaniem nowej zabudowy do wartości historycznych miejsc;
- wspieranie rozwoju turystyki bazującej na kulturowym dziedzictwie regionu;
- wspomaganie tworzenia tras turystycznych i produktów turystycznych w oparciu o zasoby dziedzictwa, łączących elementy materialne i niematerialne;
- wspomaganie działań w zakresie kompleksowego zagospodarowania istniejących szlaków kulturowych, zarówno tych o znaczeniu międzynarodowym, jak i regionalnym;
- wspieranie i kształtowanie rozwoju turystyki kulturowej o charakterze religijnym, sentymentalnym czy tematycznym;
- wykorzystanie tożsamości kulturowej regionu jako czynnika marketingowego.

W Programie spośród obiektów gotyckich wymieniono z terenu Gminy Szubin kościół parafialny p.w. św. Marcina z XIV w. z Szubina. Ponadto z obiektów historyzujących wzmiankowano o dawnym kościele ewangelickim, obecnie rzymsko – katolickim p.w. św. Andrzeja Boboli z 1904 r., mieszczącego się również w Szubinie. Dodatkowo wśród nielicznych zamków na terenie województwa odnotowano ruiny rycerskiego zamku Sędziwoja Pałuki z 2 połowy XIV w. znajdującego się w Szubinie. Jako jeden z elementów dziedzictwa niematerialnego w dokumencie wyznaczono wydarzenia historyczne. Przykładem może być bitwa pod Kcynią-Szubinem-Inowrocławiem w 1918 roku. Jednostkę miejską – Szubin przytacza się również przy charakterystyce regionu etnograficznego – Pałuki.

Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Dla potrzeb opracowania Strategii przeprowadzono waloryzację zasobów środowiska kulturowego województwa, pod kątem ich atrakcyjności turystycznej. Wyodrębniono miejscowości i obszary skupiające dobra kultury, których historia, forma architektoniczna lub oddziaływanie w krajobrazie przyrodniczo - kulturowym stanowią o atrakcyjności miejsca.

Uwzględniono walory zasobów kulturowych województwa zarówno te, które od lat znajdują pełne wykorzystanie turystyczne, jak i te, które dotychczas niedostatecznie wyeksponowane mogą w istotny sposób poszerzyć ofertę turystyczną regionu.

Dokument Strategii wskazuje na interakcję pomiędzy uwarunkowaniami i stanem rozwoju turystyki, a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego (zarówno ochrona jak i wykorzystanie zasobów na potrzeby turystyki), jak również aspekt społeczny turystyki, czy stan rozwoju infrastruktury technicznej w obszarach turystycznych. Strategia wskazuje na potrzebę aktywizacji rozwoju markowych produktów turystycznych, w szczególności pięciu: turystyka biznesowa, turystyka w miastach i turystyka kulturowa, turystyka na terenach wiejskich, turystyka rekreacyjna, aktywna i specjalistyczna, turystyka przygraniczna i tranzytowa. Dokument przewiduje także uwzględnienie zadań związanych z przystosowaniem zabytków dla potrzeb turystyki. Zakłada wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego, w tym: promocja obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego. Strategia planuje wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego, środowiska cywilizacyjnego i przyrodniczego w edukacji, a w szczególności w wykreowaniu młodzieży.

Strategia Rozwoju Powiatu Nakielskiego na lata 2014 - 2020 +

Strategię Rozwoju Powiatu Nakielskiego przyjęła Rada Powiatu Nakielskiego dnia 29 października 2014 roku Uchwałą Nr XLIII/451/2014.

Strategia jako kompleksowa, perspektywiczna koncepcja, określa cele rozwoju oraz warunki, zasady i etapy ich osiągnięcia. Dokument ten jest nadrzędnym instrumentem zarządzania rozwojem lokalnym i podstawą długookresowej, lokalnej polityki społeczno - gospodarczej w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

Analizę SWOT dla Powiatu Nakielskiego przygotowano w podziale na trzy sfery funkcjonalne: gospodarczą, społeczną oraz sfera środowiskową, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej. Wśród mocnych stron Powiatu w zakresie odnoszącym się do szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego wskazano:

- dziedzictwo historyczne – duża ilość zabytków i innych dóbr kultury (sfera społeczna);
- bogatą ofertę wydarzeń kulturalno – rozrywkowych (sfera społeczna).

Do szans przypisano:

- rewitalizację obszarów zaniedbanych (w tym obiekty zabytkowe), (sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej);
- budowanie przewagi konkurencyjnej w turystyce (sfera gospodarcza);
- duży potencjał sektora turystycznego (sfera gospodarcza);

Wśród zagrożeń odnotowano:

- rozwój turystyki bez odpowiedniej infrastruktury technicznej (sfera gospodarcza);
- niewystarczającą ilość środków finansowych na działalność kulturalną i sportową (sfera społeczna).

Wyniki analizy przyczyniły się do wskazania podstawowych problemów rozwojowych powiatu. Dla sfery gospodarczej jest to niedostateczny rozwój gospodarki, słabe kreowanie

przedsiębiorczości oraz wysoki stopień bezrobocia. Zakłócony ład środowiskowy i niewystarczająca infrastruktura techniczna to główny problem sfery środowiskowej, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej. Jako kluczowy problemem sfery społecznej wskazano niską aktywność społeczną mieszkańców oraz niewystarczający poziom usług.

W Strategii przedstawiono diagnozę stanu istniejącego Powiatu Nakielskiego. Wyróżniono także aspekt kulturowy powiatu. W zakresie Gminy Szubin wymieniono istnienie Muzeum Ziemi Szubińskiej im. Zenona Erdmana w Szubinie, Szubiński Dom Kultury, wiejskie domy kultury, szubiński chór Imienia Jana Pawła II. Wśród zbiorczego stanu kulturowego powiatu wymieniono: 4 muzea, 23 biblioteki i 13 punktów bibliotecznych, 499 zorganizowanych imprez, 3 zespoły folklorystyczne i 3 chóry.

Mieszkańcy powiatu wskazali, że w obszarze kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami do najważniejszych zadań należą:

- wsparcie finansowe na renowację zabytkowych kamienic;
- zwiększenie ilości imprez okolicznościowych;
- renowacja zabytków znajdujących się na terenie powiatu;
- promocja zabytków;
- rozwój Muzeum Ziemi Krajeńskiej;
- odnowienie starych cmentarzy;
- remont amfiteatru nakielskiego;
- remont kina.

Warto również odnotować, iż spośród 13 priorytetowych obszarów działania, dla władz powiatu nakielskiego kultura oraz ochrona zabytków i opieka nad zabytkami będzie 6 co do ważności priorytetem.

V. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Poniżej ukazano wybrane dokumenty strategiczne dla Gminy Szubin. Wyszczególniono oraz przedstawiono zagadnienia w zakresie dziedzictwa kulturowego gminy. Programy strategiczne stanowiły wytyczne do opracowania niniejszego dokumentu.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Gmina Szubin

Niniejsze Studium uchwalone zostało przez Radę Miejską w Szubinie 5 listopada 2015 roku. Uchwała Nr XV/132/15 dotyczy obszaru całej gminy, zaś sam dokument podzielony został na 3 części: uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, kierunki zagospodarowania, uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz Synteza projektu Studium.

W dokumencie przedstawiono szczegółowe zapisy dotyczące uwarunkowań wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Na rysunku studium przedstawiono odpowiednie strefy ochrony konserwatorskiej oraz strefy ochrony archeologicznej. Wyznaczono następujące strefy:

Strefa „A” pełnej ochrony konserwatorskiej - strefa pełnej ochrony konserwatorskiej wyznaczona jest dla obiektów i obszarów szczególnie wartościowych, do bezwzględnego zachowania. Strefą „A”

obejmuje się obszar, na którym elementy historycznego układu przestrzennego, takie jak zabudowa i jej rozplanowanie oraz związany z nimi integralnie teren i krajobraz, zachowały się w wysokim stopniu. Celem działalności konserwatorskiej w strefie „A” jest przede wszystkim zachowanie zabudowy historycznej, jej konserwacja, rewaloryzacja, zachowanie towarzyszącej historycznej zieleni komponowanej, usuwanie obiektów dysharmonizujących, dostosowanie nowej, wprowadzanej w obszarze zabudowy, do historycznej kompozycji ruralistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych, proporcji powierzchni muru i otworów wraz z nawiązaniem form współczesnych do lokalnej tradycji architektonicznej, dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zespołów zabytkowych, eliminacja funkcji uciążliwych, dążenie do kompleksowych badań historycznych obszaru. Strefą „A” objęto kościoły rzymsko – katolickie w: Ciężkowie, 2 w Rynarzewie, Samokłeskach Dużych, Zalesiu oraz 2 w Szubinie. W strefę „A” włączono także kilka zespołów pałacowo – parkowych.

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej - strefa ochrony konserwatorskiej wyznaczona dla terenów zawierających znaczną część elementów historycznie ukształtowanej struktury przestrzennej o wartościach kulturowych. Obszary objęte strefą „B” podlegają rygorom w zakresie utrzymania historycznego rozplanowania i zasadniczych elementów istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Celem działalności konserwatorskiej w strefie „B” jest: zachowanie historycznego układu zabudowy (linie zabudowy, proporcje gabarytów i wysokości, podziały historyczne, wkomponowanie w krajobraz naturalny), zachowanie zabudowy historycznej (jej konserwacja i rewaloryzacja), dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji, zachowanie kompozycji i układów zieleni historycznej, parków, alei i cmentarzy, usuwanie obiektów dysharmonizujących. Strefą „B” objęto cmentarze rzymsko – katolickie w miejscowościach: Słupy, Rynarzewo, Samokłeski Duże, Zalesie-Szaradowo, Chomętowo, Szubin wraz z kaplicą cmentarną oraz cmentarze ewangelickie we wsiach: Chomętowo, Grieczna Panna (2), Stary Jaruzyn-Chobielin, Kołaczkowo (2), Kołaczkowo-Stanisławka, Kornelin-Aleksandrowo, Kornelin, Krnelin-Jaktórka, Kowalewo, Mąkoszyn, Małe Rudy (2), Samokłeski Duże, Niedźwiady, Samokłeski Małe (2), Słonawy (2), Smolniki (2), Szkocja (3), Szubin Wieś, Tur, Tur-Brzózki (2), Wąsosz, Wolwark-Pińsko, Zalesie, Zamość (2), Żędowo, Żurczyn. Strefą „B” objęto także zespoły wiejskie wszystkich wsi sołeckich i kilku innych.

Strefa „W” ochrony archeologicznej - strefa „W” obejmuje tereny o rozpoznanej zawartości reliktywów archeologicznych posiadających własną formę terenową. Celem działalności konserwatorskiej w strefie „W” jest zachowanie i konserwacja obiektów zabytkowych, ich ekspozycja w terenie z pozostawieniem obszarów otwartych o charakterze muzealnym. Strefą „W” objęto 102 stanowiska archeologiczne.

Według analizowanego studium w ewidencji konserwatorskiej znajduje się 287 obiektów oraz zabytkowych zespołów. Zespoły pałacowo – parkowe z zespołami folwarcznymi (15) występują we wsiach: Chobielin, Chomętowo, Chraplewo, Ciężkowie, Dąbrówka Słupska, Kołaczkowo, Królikowo, Pińsko, Retkowo, Samokłeski Duże, Słupy, Wojsławiec, Zalesie, Żędowo oraz Szubinie. Same zespoły folwarczne (3) znajdują się we wsiach: Łachowo, Tur, Żurczyn. Na terenie gminy występuje ponadto 9 zespołów kościelnych w: Ciężkowie, Rynarzewie, Samokłeskach Dużych, Słupach, Szaradowie i 3 w Szubinie. Zespoły zabudowy miejskiej mieszczą się w Szubinie.

W dokumencie opisano ponadto zabudowę miasta Szubina, stanowiska archeologiczne oraz cmentarze. Na podstawie studium historyczno – konserwatorskiego do zagospodarowania przestrzennego miasta scharakteryzowano historię miasta ze szczególnym uwzględnieniem: położenia miasta w układzie historycznym, własności miasta, przynależności administracyjnej, zabudowy, układu ulic i placów oraz architektury.

W części „kierunki” wyznaczono kierunki działań w odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Dla tych, które nie zostały wpisane do rejestru przypisano konkretne działania.

Wyszczególniono następujące grupy obiektów: zespoły dworsko – parkowe, obiekty architektury (dwory, obiekty techniki, dawne szkoły, domy mieszkalne), parki, zabudowania gospodarcze, elementy małej architektury (kaplice przydrożne, gołębniki), cmentarze przykościelne i oddalone od zabudowań wsi, stanowiska archeologiczne.

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta

Przedmiotowy dokument został przyjęty Uchwałą Nr LII/412/14 przez Radę Miejską w Szubinie dnia 24 października 2014 r.

W Strategii określono misję, która nakreśla ogólny kierunek dalszego rozwoju gminy w wyznaczonym okresie czasowym. Misja zawarta w Strategii brzmi: „*Miasto i Gmina Szubin efektywnie zaspokaja potrzeby mieszkańców w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju*”. Za pomocą misji powinien zostać osiągnięty stan docelowy – wyrażony w wizji rozwoju. Sformułowana wizja to: „*Miasto i Gmina Szubin miejscem zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców i zrównoważony rozwój*”. Wizja będzie realizowana na trzech priorytetach, którymi to są:

- *gospodarka;*
- *środowisko, ład przestrzenny i infrastruktura techniczna;*
- *społeczeństwo.*

Do nich zdefiniowano odpowiednio cele strategiczne:

- *dobrze rozwinięta i konkurencyjna gospodarka lokalna;*
- *wysokiej jakości infrastruktura techniczna i efektywna ochrona środowiska;*
- *wysokie standardy życia mieszkańców.*

Do celów strategicznych przypisano konkretne cele operacyjne.

W nawiązaniu do zasobu kulturowego w Strategii w podrozdziale „turystyka” odwołano się do zabytków wpisanych do rejestru zabytków – stan na 31.03.2014 r. Wymieniono obiekty z Chobielina, Chraplewa, Pińska, Samokłesk Dużych, Szaradowa, Szubina, Zalesia oraz miejscowości Słupy. W 2014 r. na terenie gminy zidentyfikowano 405 obiektów będących pod ochroną konserwatorską. W dokumencie stwierdzono, iż mimo wielu obiektów zabytkowych potencjał turystyczny nie jest dostatecznie wykorzystywany, co odzwierciedla niski udział turystyki w gospodarce lokalnej. Zwrócono uwagę na zdewastowane zabytki z terenu gminy oraz osłabienie ich walorów historycznych i kulturowych, zaś w kontekście zabytkowych parków stwierdzono, iż nie są atrakcyjnymi miejscami do spędzania wolnego czasu.

W ramach celu operacyjnego 1.3. Zwiększenie udziału sektora turystycznego w gospodarce gminy wyznaczono kierunek działania: Rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego. Kierunek działania zakłada renowację obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy, w tym m.in. ruin zamku Sędziwoja. Do tego samego celu przydzielono kierunek działania: Rozbudowa układu ścieżek rowerowych, który przewiduje ich rozbudowę na terenie gminy w układzie zapewniającym skomunikowanie Obszaru Chronionego Krajobrazu z najcenniejszymi zabytkami zlokalizowanymi na terenie gminy (ruiny zamku, zespoły pałacowe) oraz innymi atrakcjami turystycznymi.

W opracowanej analizie SWOT wskazano mocne i słabe strony oraz szanse odnoszące się w sposób bezpośredni oraz pośredni do dziedzictwa kulturowego:

Mocne strony:

- walory historyczne (sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej);
- tradycja regionalna (sfera społeczna);
- działalność Muzeum Ziemi Szubińskiej i Biblioteki Publicznej (sfera społeczna);
- promocja Szubina na rocznicę 650-lecia istnienia (sfera społeczna);

- walory przyrodnicze i turystyczne (sfera społeczna);
- dbałość o zalesienie terenów, parki, miejsca pamięci (sfera społeczna);
- estetyka budynku gminy (sfera społeczna);
- promocja zjawisk społecznych i historycznych (sfera społeczna).

Słabe strony

- duże rozproszenie zabudowy (sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej);
- brak bazy turystyczno – hotelowej (strefa gospodarcza);
- brak wyeksponowania/promocji lokalnych atrakcji turystycznych (strefa gospodarcza);
- brak wspólnej przestrzeni kulturalnej (sfera społeczna).

Szanse:

- rozwój turystyki pieszej i rowerowej (sfera środowiskowa, ładu przestrzennego i infrastruktury technicznej);
- opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego (strefa gospodarcza);
- rozbudowa bazy wypoczynkowo – noclegowej (sfera społeczna).

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Szubin

Na terenie miasta Szubin obowiązuje 17 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (stan na 11 czerwca 2014 r.). Na obszarach wiejskich występują następujące liczby planów, które pokrywają: Chomętowo (1), Kołaczkowo (3), Kornelin (2), Kowalewo (2), Królikowo (1), Małe Rudy (2), Rynarzewo (8), Samokłęski Małe (1), Słonawy (1), Stary Jaruzyn (1), Szaradowo (1), Szkocja (3), Szubin Wieś (2), Tury (3), Wąsosz (4), Wolwark (1), Zamość (7), Żurczyn (4). Prawie połowa spośród wszystkich planów została uchwalona przed rokiem 2003. Z punktu widzenia opieki zabytków jest to na tyle istotne, gdyż Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami regulująca szczegółowe przepisy weszła w życie w roku 2013.

Niezależnie od szczegółowych ustaleń planów w przypadku odkrycia przedmiotu, który posiada cechy zabytku lub wykopaliska archeologicznego, należy zabezpieczyć znalezisko, wstrzymać wszelkie prace mogące je uszkodzić lub zniszczyć oraz powiadomić odpowiednie służby konserwatorskie.

Plany Odnowy Miejscowości na terenie Gminy Szubin

7 miejscowości na terenie Gminy Szubin posiada Plany Odnowy Miejscowości. Są to: Stanisławka, Słupy, Wymysłowo, Chobielin, Rynarzewo Wąsosz oraz Królikowo. Dokumenty te zostały uchwalane w latach 2008 – 2014 przez Radę Miejską w Szubinie. Plany mają być narzędziem służącym podniesieniu standardu życia i pracy na wsi poprzez realizację zadań inwestycyjnych zwiększających atrakcyjność wsi i otwierających daną miejscowość dla nowych mieszkańców, inwestorów gospodarczych oraz turystów.

POM przedstawiają charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów miejscowości, analizę SWOT oraz opis planowanych zadań w perspektywie 7 lat od dnia przyjęcia dokumentu. W niektórych Planach znalazł się krótki rys historyczny wsi oraz podkreślono znaczenie dziedzictwa kulturowego. W sposób szczególnie podane zagadnienia dotyczą wsi Królikowo i Rynarzewo, które posiadają bogatą przeszłość historyczną oraz liczne materialne pozostałości z minionych epok. Ponadto Plany wymienionych powyżej miejscowości zostały wzbogacone o liczne historyczne zdjęcia.

Program Promocji Marki Gminy Szubin

Program został sporządzony w czerwcu 2012 roku. Dokument strategiczny zaleca budowę wizerunku gminy w oparciu o rozwój i ekspozycję jej mocnych stron oraz ograniczanie wpływu czynników negatywnych. Za kluczowe dla komunikacji wskazano sześć obszarów (nowości, tradycje, sport i rekreację, regionalizm, naturę oraz ludzi) w odniesieniu do trzech czynników zewnętrznych uznanych za szanse dla Szubina (bliskość Bydgoszczy, moda na naturalność i autentyzm, dostęp do funduszy unijnych).

Dokument projektuje markę Szubina, różnie pozycjonując wizerunek gminy w grupach docelowych. Wśród mieszkańców miasta i gminy Szubin powinien być postrzegany jako: mój dom, dobry dom, miejsce, które kocham, natomiast wśród mieszkańców regionu i pobliskiej Bydgoszczy jako: ośrodek Pałuk, wart regularnego odwiedzania i wygodny do życia. Wreszcie dla potencjalnych inwestorów Szubin stanowić powinien: gminę rozwijającą się, gospodarną i przyjazną inwestorom. Osiągnięciu tego stanu sprzyjać mają zaproponowane środki, narzędzia i kanały komunikacyjne, a także realizacja szeregu działań, zaproponowanych w niniejszym dokumencie.

W Programie opisano m.in. historię Szubina oraz atrakcje turystyczne, wśród których prym wiodą zabytki. Scharakteryzowano dawny zamek starostów w Szubinie, kościoły z: Szubina i Rynarzewa, zespoły dworskie i pałacowe z: Pińska, Chraplewa, Chobielina, Samokłesk Dużych, Zalesia, miejscowości Słupy oraz powojenne schrony.

5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Rys historyczny obszaru Gminy Szubin

Pierwsze ślady działalności ludzi na obszarze Gminy Szubin przypadają na ok. 8000 lat p.n.e. i związane są na starszą epokę kamienia. Do najstarszych miejscowości Ziemi Szubińskiej prócz siedziby gminnej należą: Chomętowo i Żędowo (1136), Pińsko (1213), Słupy (1233), Łachowo (1243), Królikowo (1259), Rynarzewo – dawniejsze miasto (1301), Samokłęski, Tur i Żurczyn (1337), Zalesie (1399), Gąbin i Chobielin (1399), Wąsosz (1406), Chraplewo (1474).

W XIV w. dobra szubińskie oraz okolicznych miejscowości należały do wojewody kaliskiego – Sędziwoja z Szubina. W 2 poł. XIV powstała parafia szubińska z kościołem pod wezwaniem św. Marcina. W kolejnych wiekach miasto wraz z najbliższymi miejscowościami posiadało różnych właścicieli: Opalińscy, Łabiszyńscy, Czarnkowscy, Konarzewscy, Żłotniccy, Mycielscy, Skórzewscy.

Po zwycięskiej bitwie pod Grunwaldem w Szubinie przebywał król Władysław Jagiełło goszczony przez Macieja z Wąsosza. Za czasów Kazimierza Wielkiego w Szubinie i okolicach sadzono szczepy winne, stąd też zachowała się jedna z nazw ulic w Szubinie – ulica Winnica.

Z końcem XVIII w Szubin został zniszczony przez pożar, który jeszcze niejednokrotnie nawiedzał w późniejszych latach Szubin, jak i obszary wiejskie. Obecny teren gminy od pocz. XIX w. zaczęli osiedlać protestanci, czego dowodem są liczne cmentarze oraz kościoły. W tym czasie nastąpiły również zmiany administracyjne. W 1818 r. roku powstał nowo utworzony powiat szubiński z Szubinem, Łabiszynem, Barcinem, Rynarzewem, Kcynią, Żninem i Gąsawą. Powiat należał do regencji bydgoskiej, która wraz z regencją poznańską tworzyła Wielkie Księstwo Poznańskie wchodzące w skład Prus.

Szubińskie ziemie związane były silnie z działaniami militarnymi. Na terenie gminy spoczywają żołnierze biorący udział podczas I i II wojny światowej, zachowały się nieliczne bunkry.

5.2.2 Miejscowości Gminy Szubin wraz z charakterystyką ich dziedzictwa kulturowego

Wsie Gminy Szubin reprezentują różne typy układów przestrzennych. Średniowieczne wsie w większości zatraciły swoje pierwotne układy.

Na obszarze Gminy Szubin występują aż 3 główne typy osadnictwa wiejskiego, wg podziału Kiełczewskiej-Zaleskiej, 1965:

- sieć osadnictwa skupionego, sieć wsi średniej wielkości (20-100 domów mieszkalnych) o śródpolnym położeniu zabudowań i węzłowym układzie dróg. Przeważnie feudalnego pochodzenia;
- sieć osadnictwa skupionego z domieszką osiedli rozproszonych, sieć wsi średniej wielkości skupionych, o układzie węzłowym dróg, starszego pochodzenia, z domieszką osiedli rozproszonych i rzędówek nowszego pochodzenia (XIX i XX w.);
- osadnictwo rozproszone, sieć o najmniejszym stopniu koncentracji, wybitna przewaga osiedli rozproszonych (rozproszenie pierwotne w pradolinach i dolinie Wisły, na obszarach sandrowych, bagnistych oraz rozproszenie wtórne powstałe w wyniku parcelacji i komasacji).

Poniżej wskazano miejscowości gminne wraz z ich charakterystycznymi rodzajami kształtów (układy wsi). Przykładowe wsie o teraźniejszych układach przestrzennych to:

- Żędowo – okolnica;
- Mąkoszyn – ulicówka;

- Słonawy - wieś L – kształtna;
- Zalesie – wieś T – kształtna;
- Wojsławiec – zabudowa folwarczna;
- Suchy Pies – osada leśna;
- Stary Jarużyn – łańcuchówka;
- Jeziorowo - rzędówka
- Królikowo – wielodrożnica.
- Retkowo – wieś krzyżówka

Poniżej scharakteryzowano typy układów przestrzennych wsi wchodzących w skład Gminy Szubin.

- a) okolnica (*Runddorf, round village*) – mała wieś placowa o starym pochodzeniu. Zabudowa zwarta, usytuowana wokół okrągłego lub nieregularnego placu, zwanego nawsiem, tworzącego zamknięty pierścień z dwoma lub jednym wejściem zamykanym na noc.
- b) ulicówka/zabudowa przydrożnicowa (*Strassendorf/street village*) – układ jednodrożny o zwartej zabudowie po obu stronach drogi.
- c) łańcuchówka – wieś leśna – łańcuchówka (*Waldhufen*). Wieś o datowaniu feudalnym, o regularnym układzie przestrzennym, którą cechuje luźna zabudowa wzdłuż drogi po obu jej stronach. Występujące zagrody znajdują się w równych odstępach od siebie na początku każdego łańcucha.
- d) wielodrożnica – wieś kupowa/zwarta (*compact village*). Charakteryzuje się bezładną i chaotyczną zabudową z nieregularnym przebiegiem dróg.
- e) zabudowa folwarczna – ośrodkiem najwyższej rangi jest folwark lub dwór wraz z zabudowaniami gospodarczymi.
- f) osada leśna – niewielka liczba zabudowań znajdujących się w lesie. Charakterystyczną nieruchomością występującą w osadzie leśnej może być leśniczówka.
- g) wieś l – kształtna (*L-shaped village*) – kształt wsi przypomina literę „L”. Zabudowania wiejskie koncentrują się wokół dróg w taki sposób, że przypominają literę „L”.
- h) wieś t – kształtna (*T-shaped village*) – kształt wsi przypomina literę „T”. Wyznaczają ją osie dwóch dróg, gdzie jedna jest podstawą, a druga droga, poprzeczna jest daszkiem.
- i) wieś krzyżówkowa (*cruciform village*) – zabudowa wsi ułożona jest wzdłuż dwóch dróg, po jej dwóch stronach, a drogi te przecinają się zazwyczaj w centralnym punkcie wsi.

Ryc. 3. Miejscowości w Gminie Szubin

Źródło: opracowanie własne na podstawie emgsp.pgi.gov.pl/emgsp

W dalszej części wymieniono oraz krótko scharakteryzowano największe miejscowości w Gminie Szubin odznaczające się bogatą kulturą i historią. Opisane miejscowości zaprezentowano w kolejności malejącej według liczby mieszkańców z końcem 2015 roku. Dołączono również historyczne ryciny przedstawiające dane jednostki

SZUBIN¹

niem. Schubin

Pierwsza historyczna wzmianka na temat Szubina w źródłach pisanych datowana jest na 1365 r., schyłkowy okres panowania Kazimierza III Wielkiego – datę tę przyjmuje się jako moment powstania miasta. Początki miasta, założonego na prawie magdeburskim, wiążą się z Sędziwojem z Szubina herbu Topór, starostą wielkopolskim i regentem z 1381 r., najwybitniejszy z rodu Pałuków, średniowiecznego rodu szlacheckiego. Urodzony przed 1328 r. Sędziwój był synem Sławnika, miał siostrę oraz braci Mikołaja z Wąsoszy i Świętosława z Grodziska. Po rezygnacji z kariery duchownej pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji. Był między innymi podkomorzym poznańskim, starostą generalnym wielkopolskim, starostą krakowskim i wojewodą kaliskim. Z małżeństwa z Wichną z Psarskich doczekał się czterech córek. Proklamował Szubin miastem i zbudował w nim gotycki murowany zamek, z którego do dziś pozostała trwała ruina. Ufundował również kościół pod wezwaniem św. Marcina. Do miasta pod zamkiem ściągął rzemieślników, w tym wytwórców skórzanych kozuchów zwanych „szubami” (to od nich pochodzi nazwa miasta). Sam nazywał się dziedzicem Szubina, co świadczy o tym, że uznawał Szubin za najważniejszą ze swych rezydencji.

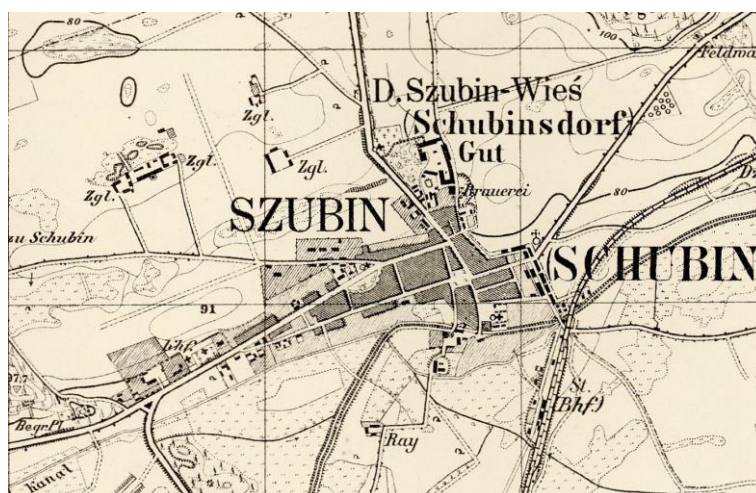
W okresie XIV - XVIII w. Szubin administracyjnie należał do wchodzącego w skład Wielkopolski województwa kaliskiego (i powiatu kcyńskiego). Po śmierci Sędziwoja przeszedł w ręce Macieja z Łabiszyna i jego żony Małgorzaty, córki Sędziwoja, którzy gościli na szubińskim zamku króla Władysława Jagiełłę (1 XI 1410). W 1435 r. dobra szubińskie nabył Jan Czarnkowski herbu Nałęcz z Czarnkowa. W tym okresie ukształtował się herb Szubina przedstawiający pelikana karmiącego swoje młode, nawiązujący symboliką do mitologii. W XVII w. właścicielami Szubina byli Opalińscy, w tym Krzysztof Opaliński, który zapisał się w historii Polski jako osoba wszechstronnie wykształcona, gospodarna, ale i jako stronnik szwedzki w czasie potopu. W tym okresie liczba ludności miasta wynosiła około 450 osób, z czego połowa utrzymywała się z pracy na roli. Jesienią 1659 r. na szubińskim zamku gościł król Jan Kazimierz wraz z małżonką królową Ludwiką Marią i Stefanem Czarneckim. W 1674 r. dobra szubińskie trafiły w ręce wielkopolskiej rodziny Konarzewskich herbu Wręby, a następnie od 1731 r. w ręce rodziny Mycielskich. W XIX w. ostatnimi właścicielami dóbr była niemiecka rodzina Kiehn. Mycielscy w XVIII w. przebudowali tutejszy zamek w rezydencję barokową. Samo miasto w tym czasie miało ratusz znajdujący się w centrum, przy dzisiejszym Placu Kościelnym. Według spisu z 1766 r. przy placu usytuowanych było 26 domów, a całe miasteczko zamieszkiwało około 660 osób, w tym 596 katolików, 34 protestantów, resztę stanowili Żydzi. Miasta nie omijały zawieruchy wojenne i pożary. Te ostatnie trawiły Szubin w 1797 i 1840 r. W 1773 r. w wyniku I rozbioru Polski Szubin został włączony do Prus. W 1794 r., w czasie powstania kościuszkowskiego miasto zostało wyzwolone spod panowania pruskiego, a w działalność powstańczą zaangażował się właściciel dóbr szubińskich Stanisław Mycielski. Upadek powstania przywrócił władzę pruską w mieście, które ponownie odzyskało wolność w latach Księstwa Warszawskiego. W 1816 r. miasto liczyło 1300 mieszkańców, z czego połowę stanowili katolicy, a resztę protestanci i Żydzi. Pół wieku później, w 1858 r., miasto podwoiło swą populację (...). W 1835 r. utworzono w Szubinie sąd ziemski i miejski, który scalono później w sąd powiatowy. Powstały budynki urzędowe, w tym budynek starostwa i poczty, nowy kościół protestancki, szpital powiatowy, zakład wychowawczy, szkoła. Miasto powiatowe zyskało także dzięki uruchomieniu w 1895 r. połączenia kolejowego z Bydgoszczą, a w 1908 r. z Poznaniem.

Dzięki istnieniu polskich organizacji społecznych wspieranych przez tutejszych duchownych z parafii św. Marcina Biskupa społeczeństwo polskie oparło się akcji germanizacyjnej. Zaowocowało to w 1919 r., w czasie powstania wielkopolskiego. Szubin był areną walk krwawych, ale zwieńczonych

¹ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opracowania pn „Program Promocji Marki Gminy Szubin” str. 12-13.

sukcesem. Po nieudanych akcjach 2 i 8 stycznia miasto odzyskało wolność 11 stycznia, po zwycięskiej bitwie o Szubin. W odrodzonej Rzeczypospolitej Szubin pozostał powiatem, do 1938 r. w granicach województwa poznańskiego, a następnie w województwie pomorskim. Przed wybuchem wojny liczył 3521 mieszkańców.

Wojska niemieckie wkroczyły do opustoszałego miasta 5 września 1939 r. Eksterminacja ludności polskiej, wysiedlenia i wywózki na roboty przyniosły żniwo śmierci – okupacji nie przeżyło około 500 mieszkańców. Powiat szubiński wcielono do Kraju Warty, a nazwę miasta zmieniono na Alburgund. Niemcy zlokalizowali tu obozy dla żołnierzy zachodnich aliantów, przez które łącznie przewinęło się 20 tys. jeńców. Miasto wyzwolone zostało 21 stycznia 1945 r. w wyniku wiślańsko - odrzańskiej ofensywy I Frontu Białoruskiego Armii Czerwonej.

Ryc. 4. Szubin w 1936 r.

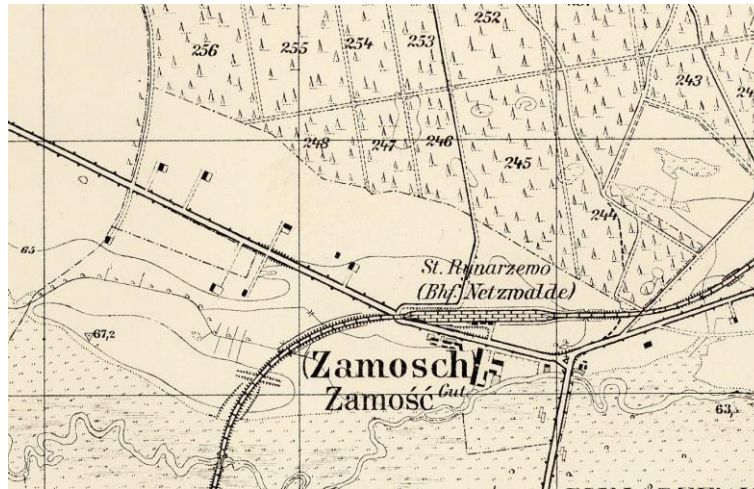
Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

ZAMOŚĆ

niem. Zamosch

Zamość wzmiankowany jest po raz pierwszy w XVIII jako: vil. Zamoście (1740 r.), Zamoście (1766 r.). W XIX w. wieś zapisywano pod nazwą Zamość wś dwor. Obecna nazwa występowała już na początku XX w. Nazwa miejscowości wywodzi się od wyrażenia „za mostem”. W 1751 r. właścicielem wsi był Stanisław Grabski. Miejscowość zamieszkiwana była w tamtym czasie przez Niemców, którzy podlegali pod parafię w Rynarzewie. W późniejszym czasie przeprowadzono spis ludności, w którym odnotowano 33 mieszkańców wyznania katolickiego (1772 r.). We wsi znajdowały się 4 konie, 10 wołów, 21 krów, 11 sztuk bydła młodego, 8 owiec i 5 świń. W 1881 r. właścicielem Zamościa był Leon hr. Skórzewski z Lubostronia. Od 1910 majątkiem władał Witold Skórzewski, a od 1926 r. Michał Kaliski. Na pocz. XX w. Zamość liczył 90 osób, w tym 29 ewangelików, którzy uczęszczali do kościoła ewangelickiego w Rynarzewie. W latach 1895 – 1897 r. powstała linia kolejowa oraz dworzec kolejowy wraz z budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi dla pracowników kolei we wschodniej części wsi. W czasie powstania Wielkopolskiego z dniem 18.02.1919 r. w Zamościu wysadzono niemiecki pociąg pancerny.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 1 573 mieszkańców. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 15 km (odległość drogowa).

Ryc. 5. Zamosz w 1936 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

RYNARZEWO *niem. Netzwalde*

Miejscowość otrzymała prawa miejskie już w 1299 roku od Henryka Świętosławica za zezwoleniem Władysława Łokietka. Z początkiem XV wieku należała do Grzymalitów, a następnie do: Rynarzeskich, Czarnkowskich, Grudzińskich, Gembickich, Skórzewskich (od 1772 r.). Wraz z rokiem 1691 r. dobra rynarzewskie włączone zostały pod Łabiszyn. Po I rozbiorze Polski w Rynarzewie dokonano spisu ludności, wg którego wieś liczyła 240 mieszkańców w 29 domach (209 katolików, 21 protestantów, 7 żydów). W spisie wymienia się jeszcze wizytatora królewskiego Eberta i Lewina Hirscha karczmarza Mojżeszowego wyznania. U schyłku wieku XVIII, w roku 1788 domów było już 62, a mieszkańców 439. W roku 1816 miasteczko miało 68 domów z 610 mieszkańcami, w tym 176 katolików, 422 protestantów i 12 żydów. Rok 1831 odnotowuje 83 domy, 693 mieszkańców: 260 katolików, 379 protestantów i aż 54 żydów. Przełomem dla Rynarzewa stał się rok 1833 kiedy to na skutek dekretu królewskiego z 13 marca tegoż roku, zniesiono wszelkie zobowiązania miast tzw. „pośrednik”, a więc także miast szlacheckich w tym Rynarzewa. Początek wieku XIX stał się dla Rynarzewa dwukrotnie pamiętny ze względu na pożary z roku 1807 i 1808. Między innymi dlatego w roku 1837 ówczesny burmistrz Andrzej Arndt powołał do istnienia Straż Ogniową.

Ważnymi obiektami w Rynarzewie są zabytki świadczące o przedwojennej różności narodowościowej. Do dnia dzisiejszego w miejscowości znajduje się kościół poewangelicki budowany w latach 1899 – 1902 oraz kościół katolicki zbudowany w 1913 r. na miejscu poprzedniego. Gmina ewangelicka w Rynarzewie powstała w 1876 r. i wyodrębniono ją z parafii łabiszyńskiej. W 1871 r. Rynarzewo liczyło 791 mieszkańców (329 katolików, 449 protestantów i 13 żydów). Ewangelicy wybudowali własną szkołę (1889 – 1895), zaś pastorówkę (obecnie przedszkole) zbudowano po wzniesieniu kościoła. O obecności dawnego zboru świadczą dziś dwa cmentarze ewangelickie. Warto odnotować, iż miejscowość w XIX w. zamieszkiwali Żydzi, którzy spoczywają w zachodniej części wsi. Niestety obecnie na cmentarzu żydowskim nie zachowały się nagrobki. Na cmentarzu katolickim - parafialnym pochowano żołnierzy biorących udział w Powstaniu Wielkopolskim. Mimo iż Rynarzewo utraciło prawa miejskie w 1934 r. w dalszym ciągu posiada swój herb, który sklasyfikowany jest jako Szreniawa i należy do kategorii herbów rycerskich. Wieś posiada rynek w kształcie prostokąta, co świadczy o jej dawnej funkcji miejskiej z zabudową głównie XIX - wieczną.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 1 457 mieszkańców. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 8,5 km (odległość drogowa).

Ryc. 6. Rynarzewo w 1936 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

KOŁACZKOWO

niem. Gut Rensdorf

Wiesь założono najprawdopodobniej przed XVI w. Na przełomie XIX i XX w. powstał tu folwark. Od strony północnej założenia dworsko – parkowego znajdował się park, po którym zachowały się pozostałości. Z końcem XIX w. Kołaczkowo liczyło 348 mieszkańców, w tym 102 katolików i 246 ewangelików. We wsi znajdowało się 36 domów, powstała szkoła oraz budynek dworca kolejowego. Obecnie obiekty te przeznaczone są pod funkcje mieszkalne. Przed II wojną światową właścicielem wsi był Niemiec Fritz Grünke. Po wojnie zabudowania folwarczne przejęły PGR. O obecności ewangelików we wsi świadczą dziś dwa zaniedbane cmentarze.

Wiesь posiadała na koniec 2015 r. 1 032 mieszkańców. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 4,5 km (odległość drogowa).

Ryc. 7. Kołaczkowo w 1936 r.

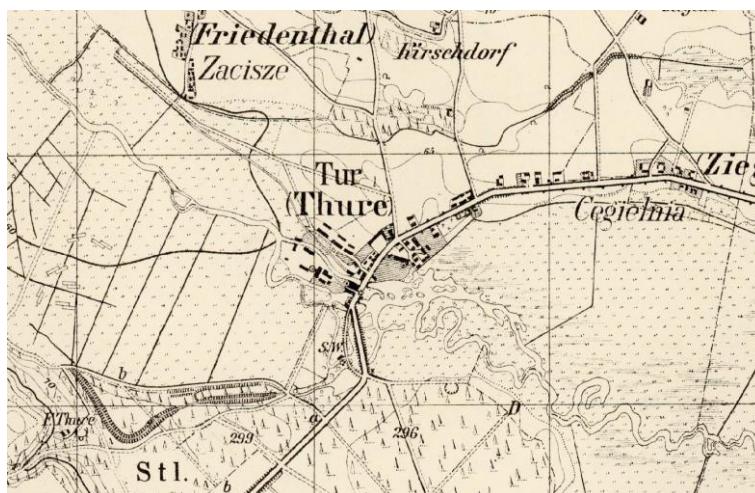
Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

TUR

niem. Thure

Tur wzmiankowany jest po raz pierwszy w 1337 roku. Miejscowość była osadą młynarską. Wieś w XIX w. widniała pod nazwą Tuhrmuehele, czyli Turski Młyn. W 1830 r. Tur należał do Niemca Dawida Radeekiera, zaś 7 lat później do Friedricha Polla. W 1831 roku we wsi znajdowało się 68 mieszkańców (13 ewangelików i 55 ewangelików). W 1892 r. miejscowość liczyła 375 osób: 82 katolików i 293 protestantów. Przed 1892 r. we wsi funkcjonowały 3 młyny, cegielnia i fabryka serów. W południowej części wsi zlokalizowany był folwark. Obecnie jego pozostałości reprezentuje dawny spichlerz oraz kilka budynków mieszkalnych. W 1845 r. w Turze powstała pierwsza huta szkła, która jest obecnie symbolem miejscowości. O obecności Niemców na terenie wsi świadczy dawna szkoła ewangelicka z pocz. XX w. oraz duży cmentarz ewangelicki z poł. XIX w.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 927 mieszkańców. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 9,5 km (odległość drogowa).

Ryc. 8. Tur w 1936 r.

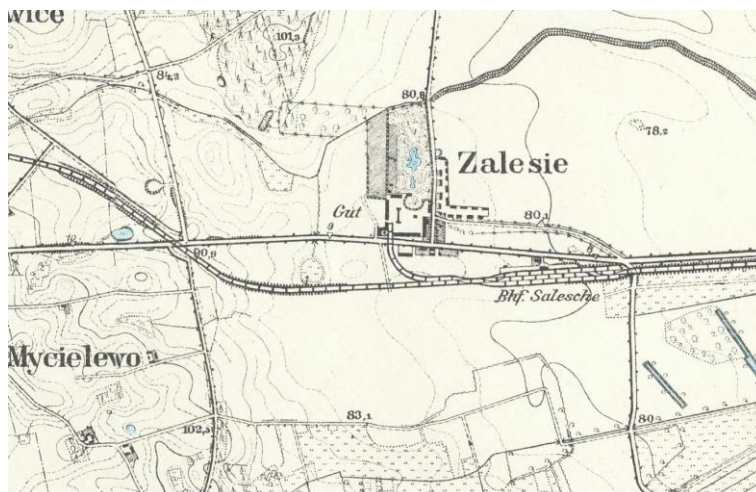
Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

ZALESIE

niem. Kiehnshof

Pierwszą wiadomością o istnieniu Zalesia jest adnotacja miejscowości w roku 1399. Folwark w Zalesiu związany jest z rodem Kiehn, którzy posiadali go ponad 100 lat. Karol Fryderyk Kiehn nabył w drodze licytacji posiadłość w Zalesiu w 1835 roku. Jego syn Karol w 2 poł. XIX w. wybudował obecny pałac, budynki gospodarcze oraz w 1869 r. gorzelnię. Od 1892 r. dobra zaleskie były w rękach Georga Kiehna, który wybudował budynki mieszkalne dla pracowników folwarcznych. Czworaki obecnie mieszczą się na ul. Ogrodowej. Po jego śmierci dobra odziedziczyła jego córka tuż przed II wojną światową. Po wojnie majątek rozparcelowano, a budynki gospodarcze przejęły PGR. W miejscowości znajduje się okazały dwór eklektyczny z 2 poł. XIX w. będący obecnie własnością prywatną, dobrze zachowany park z XIX w. oraz budynki gospodarcze z terenu folwarku. Część z nich została wpisana do rejestru zabytków. W Zalesiu ok. 1900 r. wybudowano dworzec kolejowy oraz dom pracowników kolei.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 705 mieszkańców. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 10 km (odległość drogowa).

Ryc. 9. Zalesie w 1889 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 3071

KOWALEWO

niem. Grünhagen

Wieś, która przed I wojną światową przyjmowała układ ulicówki. W miejscowości mieści się dawny cmentarz ewangelicki z przełomu XIX i XX w., który jest uporządkowany. W południowej części wsi pojawiły się nowe zabudowania, zaś we wschodniej zabudowania produkcyjne. Większość budynków wybudowanych przed I wojną światową zostało zmodernizowanych w taki sposób, że nie nawiązują już do pierwotnego wyglądu.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 696 mieszkańców. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 5 km (odległość drogowa).

Ryc. 10. Kowalewo w 1912 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 3072

KRÓLIKOWO

niem. Königsrode

Pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z 1259 roku. Miejscowość w tym czasie widniała pod nazwą Crocelewo. W XIX w. założono w Królikowie zespół dworski, po którym pozostał dwór (wielokrotnie przebudowywany), park z neogotycką bramą wjazdową, dawne czworaki,

cegłano – kamienne zabudowania folwarczne z dawną gorzelnią. Ponadto we wsi zachował się dawny dwór (bezstyłowy), przy ul. Szkolnej 8, dawna szkoła w północnej części wsi, budynek przy ul. Słupowej z 1900 r. (dawny pensjonat) oraz cmentarz ewangelicki, oddalony od zabudowań, w części północno – zachodniej. Z końcem XIX w. właścicielami Królikowa byli Rogalińscy oraz Skórzewscy. Dzieci niemieckie uczęszczały do szkoły przy ul. Zaleskiej, zaś polskie uczyły się w pałacu Rogalińskich. Od 1935 r. dawna szkoła niemiecka stała się siedzibą Zarządu Gminnego. Gmina wiejska Królikowo liczyła 445 mieszkańców i obejmowała obszar 1171 ha. Królikowo charakteryzuje się ciekawym układem przestrzennym wsi. Część centralną miejscowości stanowią zabudowania dawnego zespołu dworsko – parkowo – folwarcznego, a od niego odchodzą promieniście ulice, przy których zlokalizowane są budynki mieszkalne.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 531 mieszkańców. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 13 km (odległość drogowa).

Ryc. 11. Królikowo w 1889 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 3071

5.2.3. Walory kulturowe Gminy Szubin

Na walory kulturowe gminy składają się wartościowe obiekty materialne ściśle związane z działalnością człowieka w danym regionie oraz dziedzictwo niematerialne. Na niematerialne dziedzictwo składają się m.in.:

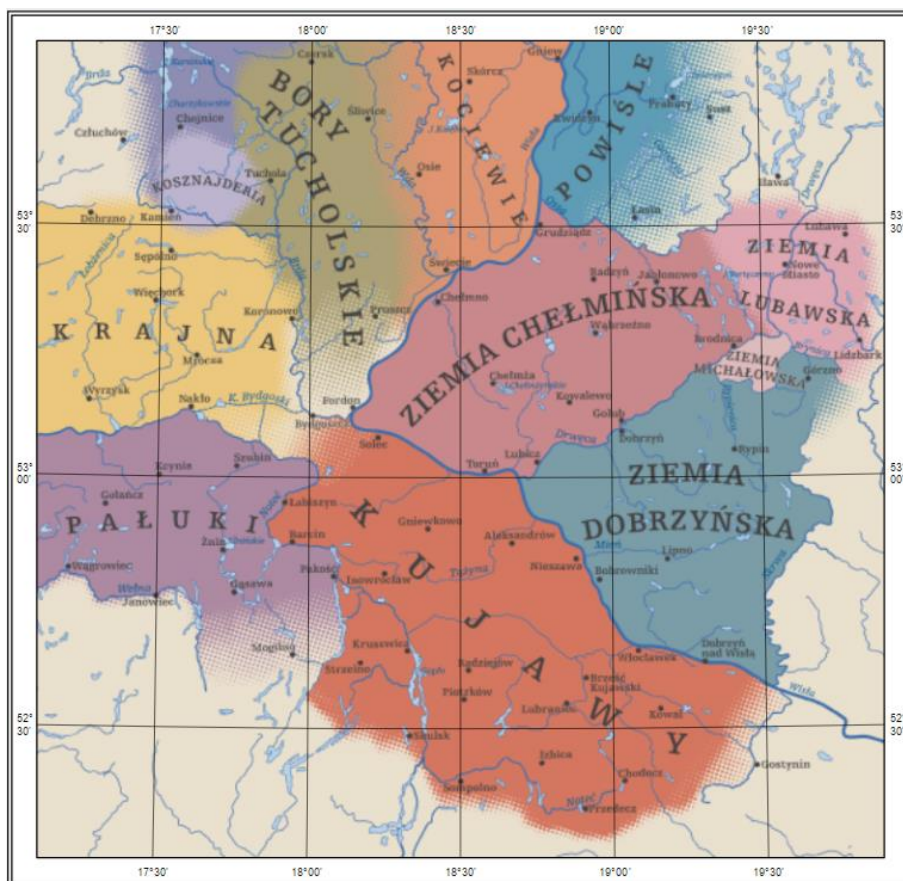
- tradycje,
- zwyczaje,
- przekazy ustne,
- umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa.

Z obiektów materialnych można wyodrębnić poniższe grupy:

- zabytki archeologiczne,
- muzea etnograficzne, skanseny i ośrodki twórczości ludowej,
- zabytki architektury i budownictwa,
- muzea sztuki i zbiory artystyczne,
- muzea biograficzne i literackie,
- muzea specjalistyczne i obiekty unikatowe,
- obiekty historyczno - wojskowe,
- zabytki techniki i przemysłu.

5.2.3.1. Dziedzictwo niematerialne

Szubin to jedno z głównych miast wchodzących w skład rejonu etnograficznego Pałuki. Sama nazwa Pałuki wywodzi się najprawdopodobniej od łukowatego kształtu (łuki, łęgi, pałaki), co związane jest z niewielkimi wzniesieniami terenu na tym obszarze. Region ten nie stanowił nigdy oddzielnej jednostki terytorialno – administracyjnej Polski, jednakże można zauważyć pewne cechy, które wyróżniają ten obszar na tle pozostałych. Kulturowo Pałuki powiązane są z Wielkopolską lecz w części wschodniej dostrzega się powiązania z Kujawami. Omawiany obszar niejednokrotnie zasiedlany był przez osadników, głównie z Niemiec. Pałuczanie zachowali poczucie własnej odrębności i przynależności do tzw. „małej ojczyzny”.

Ryc. 12. Rejony etnograficzne województwa kujawsko - pomorskiego

Źródło: www.atlas.kujawsko-pomorskie.pl

Elementem dziedzictwa niematerialnego charakteryzowanej jednostki jest m.in. gwara pałucka łącząca w sobie cechy gwar: Wielkopolski, Kujaw, Krajny. Z racji położenia geograficznego oraz historii w gwarze pałuckiej występują tzw. „germanizmy”, co tłumaczy się wielowiekowym przenikaniem słownictwa Polskiego i Niemieckiego.

Na terenie gminy znajdują się twórcy ludowi, którzy wyspecjalizowali się w różnych dziedzinach sztuki ludowej. Zajmują się oni: rzeźbą, haftem, zdobnictwem pałuckim i plastyką obrzędową. Ich prace można podziwiać podczas wystaw oraz w Szubińskim Domu Kultury podczas konkursu Sztuki Ludowej Pałuk.

Żywymi formami aktywności ludowej na terenie gminy są różnego rodzaju działalności zespołów ludowych i kół gospodyń wiejskich. Jednym z najwcześniej założonych jest Koło Gospodyń Wiejskich powołane w 1959 roku. W organizacji aktywnie funkcjonują kobiety, które są inicjatorkami wielu działań wpływających na styl życia wsi i rozwoju kultury. Koła Gospodyń Wiejskich biorą czynny udział podczas corocznych obchodów dożynkowych. Na terenie gminy funkcjonuje zespół śpiewaczy „Kończakowianki”, który powstał w 2002 r. oraz zespół śpiewaczy „Jesienny Kwiat” założony rok wcześniej. Zespoły podtrzymują lokalną kulturę poprzez wykonywanie pieśni i piosenek ludowych oraz biesiadnych.

Fot. 1. „Kołaczkowianki” podczas występu
Źródło: Urząd Miejski w Szubinie

Fot. 2. Pałucki strój ludowy
Źródło: fotografia własna

Elementem wyróżniającym Pałuki jest strój ludowy. Strój pałucki kobiecy: składał się z białej koszuli ujętej w mankiet, pod szyją wykończoną haftowanym kołnierzem tzw. kryzą, sznurowanego gorsetu w kolorze ciemnym np. czarnym, ciemnozielonym, granatowym lub niebieskim, ozdobionego wzdłuż dekoltu przodów i podcięć pod pachami czerwoną lamówką. Spódnica z tkaniny kiedyś tkanej a obecnie gotowej także w ciemnym kolorze np. granatowym, bordowym, fioletowym, czarnym, u dołu ozdobne naszytka w kolorze tła lub czarnym. Charakterystyczny fartuszek w drobne paseczki w kolorze biało – niebieskim lub biało - czerwonym, lub biało czerwonym, ozdobiony haftem w kolorze białym. Pod spodem halka, czerwona z czarnym haftowanym wzorem tzw. piekielnica. Włosy zaplecione w warkocze i przyozdobione kwiatami u panny, a u mężatek nakrycie głowy w postaci czepca z ozdobionymi haftem bandami, które służyły do wiązania i ozdoby. Strój męski: składa się z nakrycia głowy w postaci wysokiego kapelusza zwanego od kształtu świńskiego ryja - rijokiem, ozdobiony kwiatami w kolorze amarantowym, koszuli, czerwonej jak i z rękawami, latem białych spodni wpuszczanych do wysokich czarnych butów i kaftana w ciemnym kolorze takim jak czarny, granatowy lub ciemnozielony. Kaftan z sukna sięgał za kolana i przewiązany był czerwonym pasem.

Innym elementem związanym z dziedzictwem niematerialnym z terenu opisywanej gminy są bajki i legendy. Jedną z nich jest legenda o herbie Szubina. Na zamku w Szubinie mieszkał książę Mikołaj z żoną i dziećmi. Pewnego dnia odwiedził ich czarnoksiężnik, który chciał wziąć ze sobą jedną z córek – Krysię i ją wychować. Jednakże żona Mikołaja nie zgodziła się na to. Kilka dni później książę wybrał się na polowanie, a w odwecie czarnoksiężnik przyjął postać jelenia i chytrze spowodował śmierć Mikołaja, który podczas pościgu za nim utonął w bagnach. Później czarnoksiężnik przyjął postać smoka i ziejąc swoim ogniem spalił zamek. Wtedy też w podstępny sposób postanowił „pomóc” księżniczce z dziećmi lecz w zamian znowu chciał Krysię. Matka nie dała nabrać się na te kłamstwa. Rozgniewany czarnoksiężnik w swojej złości rzucił na nie czar i zamienił je w pelikany. Już jako ptaki rodzina usłała gniazdo nad Gąsawką. Później nastał czas wielkiej suszy, nigdzie nie było wody. W tej sytuacji matka widząc cierpienie swoich dzieci postanowiła ze swojej piersi nakarmić małe ptaszyny własną krwią. Matka osłabła i upadła, a chwilę później wszyscy znów stali się ludźmi. W ten sposób odczarowała rzucone zaklęcie. Na domiar wszystkiego znalazła jeszcze skarb i zaczęła odbudowę zamku.

Dodatkowym zwyczajem na terenie gminy jest kult Matki Boskiej Pani Szubińskiej. Obraz ten zwany również obrazem Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych czczony jest od lat przez mieszkańców Szubina i otaczany jest czcią. Znajduje się w kościele p.w. św. Marcina. Cudowny obraz ufundowany został przez Jagiellonów w XV w. jako wotum wdzięczności w podzięce za zwycięstwo nad Krzyżakami. Obraz o wymiarach 150x123 cm przedstawia namalowaną na płótnie Matkę Bożą siedzącą i trzymającą na kolanach w postawie stojącej dziecię Jezus – pacholę podające swojej Matce dwie różyczki. O kulcie cudownego obrazu pisał w 1743 r. proboszcz szubińskiej parafii ks. Wojciech Szczepański. Wspomina on m.in. uzdrowienie 3 – letniego chłopca oraz przywrócenie do życia Jędrzeja – syna Walentego i Anny Traczów. Wiek później przy kaplicy powstało Arcybractwo Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny celem uproszenia łask przed obrazem. Kult Matki Bożej Szubińskiej wyrażany jest nie tylko w licznych nabożeństwach, ale również w składanych wotach w podzięce. Jednym ze starszych jest srebrna sukienka datowana na XVI w. W latach 30. XX w. za sprawą przeniesienia obrazu do ołtarza bocznego kult obrazu zaczął niknąć. Od 1949 r. obraz powrócił na swoje pierwotne miejsce w ołtarzu głównym. Omawiany kult zaczął się odradzać, czego przykładem jest poniższa Pieśń do Matki Bożej Szubińskiej:

„O Najświętsza nasza Pani szubińskiego grodu cud
Tobie niesiem hołd poddani, spojrzysz na Twój wierny lud!
O Maryjo wspieraj nas, błogosław nam w każdy czas,
O Maryjo wspieraj nas, błogosław nam w każdy czas.
Do twojego wizerunku korne wnosim modły swe,
W utrapieniu i frasunku pociesz biedne dzieci Twe
O Maryjo wspieraj nas, błogosław nam w każdy czas,
O Maryjo wspieraj nas, błogosław nam w każdy czas.”

Transformacja ustrojowa na przełomie lat 80. i 90. XX w. spowodowała wśród mieszkańców Polski chęć przemian i poczucie wolności. Z biegiem czasu poszczególne regiony kraju mając na uwadze odrębną historię, tradycje, zwyczaje zaczęły zwracać uwagę na tożsamość lokalną. Jednostki samorządowe mogły dokonać ponownej oceny faktycznego stanu historii regionu i związanych z nią symboli.

HERB

Z dniem 10 lutego 2005 r. Rada Miejska w Szubinie ustanowiła Uchwałą obowiązujący herb Gminy Szubin. W tarczy typu hiszpańskiego, w polu czerwonym umieszczony został srebrny pelikan ze złotym dziobem i nogami stojący na zielonym gnieździe. Pelikan pochylając się, karmi swoje trzy małe, białe pisklęta ze złotymi dziobami i nogami trzema czerwonymi kroplami krwi, które wyciekają

z piersi. Nad pelikanem widnieje pomłóść srebrna z herbu Nałęcz. Tarcza otoczona jest czarnym obrysem.

Ryc. 13. Herb Gminy Szubin
Źródło: www.szubin.pl

FLAGA

Na fladze Gminy Szubin w jej centralnej części znajduje się herb. Mieści się on w białym, skośnym pasie – jednym z trzech będących w herbie. Z lewej strony herbu mieści się pas w kolorze czerwonym, zaś od strony prawej pas w kolorze zielonym.

Ryc. 14. Flaga Gminy Szubin
Źródło: www.szubin.pl

5.2.3.2. Dobra kultury objęte prawnymi formami ochrony

5.2.3.2.1. Obiekty nieruchome objęte prawną ochroną zabytków

Formami ochrony prawnej zabytków są: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz ustalenia ochrony w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy.

5.2.3.2.2. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków województwa Kujawsko-Pomorskiego

Rejestr zabytków województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzony jest przez Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu. Może on przystąpić do procedury

wpisu do rejestru zabytków na wniosek strony – właściciela, bądź użytkownika obiektu, lub też z urzędu.

W Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Toruniu prowadzone są trzy rejestry zabytków:

1. Rejestr zabytków nieruchomych (księga A).
2. Rejestr zabytków ruchomych (księga B).
3. Rejestr zabytków archeologicznych (księga C).

W rejestrze zabytków nieruchomych województwa kujawsko-pomorskiego, w Gminie Szubin znajduje się 28 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych znajdujących się w 8 miejscowościach, którymi to są: Chobielin (7), Chraplewo (2), Pińsko (2), Samokłęski Duże (3), Słupy (5), Szaradowo (1), Szubin (3), Zalesie (5).

Obiekty wpisane do rejestru zabytków odznaczające się szczególnymi walorami zostały krótko scharakteryzowane wraz z fotografiami w podrozdziale 5.2.6. - Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy. Ich charakterystyka znajduje się również w załączniku 1.

Na terenie Gminy Szubin nie występują obiekty uznane przez Prezydenta RP za Pomnik Historii. Na obszarze gminy nie funkcjonuje też Park Kulturowy.

Zabytki nieruchome, rejestrowe powinny być oznaczone wzorem znaku informacyjnego, który przedstawiony jest poniżej. Za jego umieszczenie odpowiedzialny jest starosta danego powiatu. Wzór znaku został ustanowiony w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r.

Ryc. 15. Wzór znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Źródło: załącznik do rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. (poz. 259)

5.2.3.2.3. Zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków

Ochrona zabytków należy do obowiązków samorządu lokalnego. Zadania stojące przed organami administracji publicznej (m.in. zarządami gmin), precyzuje art. 4 ustawy z dnia 17 września 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014, poz. 1446). Gminy mają dbać o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Ponadto mają obowiązek podjęcia działań mających na celu „udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków”.

Jednym z obowiązków nałożonych przez ustawę na gminy jest: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”. Temu zadaniu ma służyć gminna ewidencja zabytków, o której jest mowa w artykule 22. Punkt 4 tego artykułu mówi: „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy”.

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami gminna ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania gminnego programu opieki nad zabytkami.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- a) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- b) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- c) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Szubin (zwana dalej GEZ) w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości oraz archeologicznych została pozytywnie zaopiniowana z dniem 22 marca 2016 roku (znak: WUOZ.DB.RDZ.5133.3.2016.HM.) przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu Delegatura w Bydgoszczy. GEZ zawiera obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków, ewidencji wojewódzkiej oraz dodatkowe zabytki odznaczające się cennymi wartościami historyczno - architektonicznymi w porozumieniu z Kujawsko-Pomorskim Konserwatorem Zabytków, Delegatura w Bydgoszczy. GEZ Gminy Szubin zawiera 439 kart architektury i budownictwa (382 ujęte w ewidencji wojewódzkiej, 28 wpisanych do rejestru, 29 dodatkowych). W skład części archeologicznej weszło 947 kart archeologicznych. Rozdział 5.2.4. - Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin przedstawia szczegółowo zabytkowe obiekty architektoniczne oraz archeologiczne, ich aktualizację oraz aktualną kondycję.

5.2.3.2.4. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków i ujęte w ewidencji zabytków

Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Toruniu prowadzi rejestr zabytków ruchomych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W Gminie Szubin jako zabytki ruchome wpisane są głównie przedmioty znajdujące się we wnętrzach zabytkowych kościołów oraz w muzeum w Szubinie.

5.2.3.2.5. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków

Nieruchomy zabytek archeologiczny, zwany jest także stanowiskiem archeologicznym. Narodowy Instytut Dziedzictwa wskazuje, że stanowisko archeologiczne to: „obszar, w obrębie którego występują źródła archeologiczne wraz z otaczającym je kontekstem – tzw. nawarstwieniami

kulturowymi, czyli warstwami ziemi, które powstały na stanowisku (np. osadzie pradziejowej) w trakcie jego funkcjonowania w przeszłości”. Mogą to być grodziska, cmentarzyska, pozostałości dawnych osad, nawarstwienia miast, nawarstwienia związane z funkcjonowaniem zamków, wsi historycznych itd.

Wykaz stanowisk archeologicznych uwzględnionych w Wojewódzkiej Ewidencji Nieruchomych Zabytków Archeologicznych oraz Wojewódzkim Rejestrze Nieruchomych Zabytków Archeologicznych (który prowadzi Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Delegatura w Bydgoszczy) przedstawiono w załączniku nr 2.

Badania powierzchni archeologicznej w ramach wykonywania Archeologicznego Zdjęcia Polski prowadzone były od 1978 roku na terenie całego kraju. Projekt zakładał znalezienie zabytków archeologicznych tzw. metodą powierzchniową polegającą na obserwacji zaoranych pól wiosną i jesienią. Prowadzone były również wywiady z mieszkańcami, analizy archiwalnych materiałów, jak i wykorzystywano zdjęcia lotnicze. 947 stanowisk archeologicznych (w tym 1 odnotowane w rejestrze zabytków), które udało się zaobserwować to znaczące dziedzictwo na terenie Gminy Szubin.

Ochrona dziedzictwa archeologicznego prowadzona jest zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, według której obecny poziom cywilizacyjny umożliwia wykorzystanie potencjału kulturowego, ekonomicznego i społecznego dziedzictwa archeologicznego bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na jego poznanie i obcowanie z autentycznymi, nienaruszonymi zabytkami przeszłości. W przypadku nieodnawialnych zasobów dziedzictwa archeologicznego oznacza to ochronę zabytków archeologicznych *in situ* czyli w miejscu ich pierwotnego występowania, przez zachowanie ich dla przyszłych pokoleń w stanie możliwie nienaruszonym.

Ważnym aspektem dotyczącym zabytków archeologicznych jest ich przypadkowe znalezienie. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami odnosi się w tej kwestii w art. 33.

Art. 33. Kto przypadkowo znalazł przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, jest obowiązany, przy użyciu dostępnych środków, zabezpieczyć ten przedmiot i oznakować miejsce jego znalezienia oraz niezwłocznie zawiadomić o znalezieniu tego przedmiotu właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Należy zwrócić uwagę, iż wszystkie znalezione zabytki archeologiczne należą do Skarbu Państwa, co reguluje art. 35 wspomnianej wcześniej ustawy.

Art. 35. Przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych, stanowią własność Skarbu Państwa.

Owa ustawa odnosi się również do kar związanych w aspekcie zabytków archeologicznych w art. 111.

Art. 111. Kto bez pozwolenia albo wbrew warunkom pozwolenia poszukuje ukrytych lub porzuconych zabytków, w tym przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

5.2.3.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych

Na terenie Gminy Szubin znajduje się Muzeum Ziemi Szubińskiej mieszczące się w zabytkowym budynku, tzw. „Dom Polski” z 1911 roku przy ulicy Szkolnej 2 w Szubinie. Jednostka mieści się w owym budynku od 2000 roku. Same początki gromadzenia pamiątek na Ziemi Szubińskiej sięgają okresu dwudziestolecia międzywojennego. W czasie wojny sentymentalne przedmioty przechowywane były przez harcerzy z Szarych Szeregów. W 1965 r. powstała Izba Pamięci Narodowej, która mieściła się przy Domu Harcerza w Szubinie. Wraz z rokiem 1993

powołano uchwałą Rady Miejskiej w Szubinie Muzeum Ziemi Szubińskiej, które przejęło dotychczasowe zbiory z Izby Pamięci Narodowej. Muzeum posiadające charakter komunalny mieściło się do 2000 roku w Domu Harcerza przy ulicy Winnica. Założycielem i kustoszem muzeum był Zenon Erdmann, a od 2003 r. muzeum nosi jego imię.

W szubińskim muzeum znajdują się następujące wystawy stałe:

- dzieje Szubina i Ziemi Szubińskiej;
- zamek rycerski w Szubinie;
- historia harcerstwa;
- II wojna światowa;
- powstanie wielkopolskie;
- kolekcjonerstwo;
- lokalna kultura materialna;

W muzeum organizowane są także wystawy czasowe na bazie zbiorów muzealnych i depozytów. Spośród cennych eksponatów należy wymienić: proporzec bojowy z 1939 r. dowódcy dywizji gen. Kutrzeby, sztandar skautowski z Barcina z 1916 r., militaria, numizmaty, filatelistykę, stuletnie kryształowe lustro, starodruki sprzed 200 i więcej lat, między innymi odezwa króla Stanisława Augusta z 1792 r., dokumenty i korespondencja sprzed rozbiorów Polski, z czasów Księstwa Warszawskiego, oraz niewoli pruskiej. W zbiorach harcerskich cenne są kroniki harcerskie, których zgromadzono ponad 500 tomów oraz czasopisma. Unikalna kolekcja obejmuje fotografie i negatywy, bogaty zbiór książek, jak również plakaty i afisze, dyplomy kalendarze. Stan zbiorów stale wzrasta dzięki licznym darowiznom od osób prywatnych z kraju i zagranicy oraz przekazom organizacji społecznych i instytucji. Przy muzeum Ziemi Szubińskiej działa Koło Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego, Młodzieżowy Klub Filatelistów oraz Klub Seniorów ZHP.

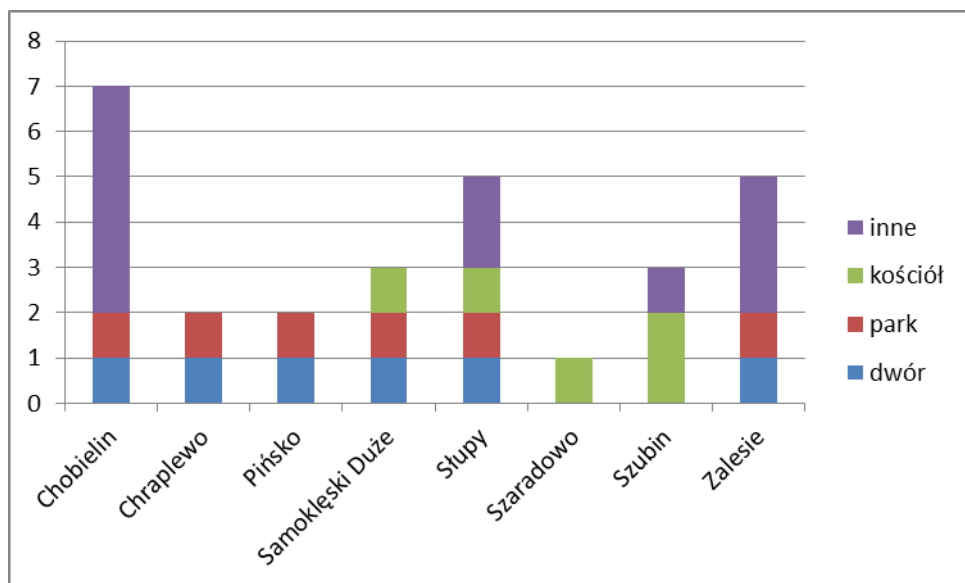
*Fot. 3. Stałe wystawy w budynku muzeum
Źródło: fotografie własne*

5.2.4. Charakterystyka i ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin

Na terenie Gminy Szubin znajduje się 28 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa kujawsko-pomorskiego. Na terenie całego powiatu nakielskiego takich obiektów jest 106 (stan na 04.07.2016 r.), na podstawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru wojewódzkiego).

Obiekty wpisane do rejestru zabytków znajdują się w 8 miejscowościach. Większość z nich datowana jest na XIX wiek. Najstarszymi obiektami wpisanymi do rejestru zabytków z terenu gminy są: pozostałości zamku starościńskiego z przełomu XIV i XV wieku oraz kościół parafialny, rzymsko – katolicki pod wezwaniem św. Marcina o datowaniu XV – wiecznym. Oba te obiekty mieszczą się w Szubinie.

Zabytki wpisane do rejestru charakteryzują się dużą różnorodnością pod względem funkcji. Wyodrębniono 4 charakterystyczne rodzajów zabytków. Na terenie gminy występują dwory (6), parki (6) oraz kościoły (5). Pozostałe obiekty zostały przypisane pod grupę „inne”. Miejscowością, w której odnotowano najwięcej obiektów wpisanych do rejestru zabytków obiektów architektonicznych i budowlanych z terenu gminy jest Chobielin, w którym w ramach założenia dworsko - parkowego mieszczą się: leśniczówka, park, budynek gospodarczy, młyn wodny, jaz, dworek młynarza. Ponadto WKZ objął ochroną zespół młyński w ramach strefy ochrony konserwatorskiej. W Zalesiu i Słupach odnotowano po 5 zabytków. W przypadku Zalesia są to obiekty znajdujące się w zespole dworsko – parkowym. W Słupach mieszczą się zabytki w ramach zespołu kościoła parafialnego oraz zespołu dworsko – parkowego. Wykaz wszystkich obiektów znajdujących się w rejestrze z ich podstawowymi informacjami zamieszczono w załączniku 1.

Wykres 1. Ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków z uwzględnieniem ich funkcji z terenu Gminy Szubin

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków

Charakterystyka obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków Gminy Szubin oparta została na wykonanych kartach adresowych z końcem lutego 2016 r. oraz wizji terenowej przeprowadzonej w tym samym miesiącu i roku.

Na terenie gminy w 41 miejscowościach ujętych zostało 439 zabytków architektury i budownictwa, w tym 28 z rejestru zabytków. Zdecydowanie najwięcej obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków nieruchomości odnotowano w Szubinie – siedzibie gminnej (143).

Ujęte w ewidencji obiekty datowane są przede wszystkim na wiek XIX, przełom XIX i XX wieku oraz na początek XX wieku. Jednym ze starszych obiektów nie wpisanym do rejestru, a mieszczącym się w ewidencji jest plebania w Samokłeskach Dużych z przełomu XVIII i XIX wieku. Ponadto budynki o pochodzeniu XVIII – wiecznym, które przebudowano w późniejszych latach znajdują się w Szubinie, są to:

- dom – ul. 3 maja 29a;
- dom – ul. 3 maja 33;
- dom – ul. św. Marcina 2;
- dom – Rynek 3;
- dom – ul. Wyzwolenia 5;

W GEZ figurują obiekty o zróżnicowanych funkcjach. Budynki mieszkalne stanowią największą grupę obiektów zabytkowych. Oprócz wyżej wymienionych zabytkowych nieruchomości na terenie gminy występują również: dawne obiekty rezydencjonalne z parkami, obiekty użyteczności publicznej, obiekty sakralne, cmentarze, budynki gospodarcze, obiekty przemysłowe oraz przydrożne figury i kapliczki.

Przykładami dobrze zachowanego, zabytkowego budownictwa mieszkalnego w Szubinie są: kamienica mieszcząca się na ul. Kościuszki 18 z 1878 r., która reprezentuje charakterystyczną dla tej części miasta zabudowę wielorodzinną oraz dom na ul. Kilińskiego 10 reprezentujący budownictwo jednorodzinne z końca XIX w.

Fot. 4. Szubińskie budownictwo mieszkalne z końca XIX w.

Źródło: fotografie własna

Podczas inwentaryzacji terenowej stwierdzono, iż na terenie Szubina część historycznych budynków mieszkalnych utraciło wartości zabytkowe. Związane jest to z adaptacją budynków mieszkalnych na funkcje usługowe. Proces ten najbardziej widoczny jest w centralnej części miasta. Podczas remontów tychże budynków wskazany jest przywrócenie ich stanu pierwotnego.

Wśród budynków mieszkalnych, na terenie gminy przeważają budynki jednorodzinne, jednokondygnacyjne, murowane z cegły czerwonej, często otynkowane. Budownictwo drewniane występuje w ilości marginalnej. Jednym z ładniejszych obiektów drewnianych na terenie gminy jest chałupa mieszcząca się w Szkocji z 1850 r., którą przedstawia fotografia 5.

Budownictwo mieszkalne występujące na terenie gminy, które zachowało się do dzisiejszych czasów pochodzi głównie z pocz. XX w., rzadziej z końca XIX w. W większości są w złym stanie technicznym. W wyniku upływającego czasu budynki zaczęły niszczyć, a ich właściciele zaczęli je remontować. Zarówno budynki mieszkalne drewniane, jak i zbudowane z cegły podatne są na różnego rodzaju przekształcenia ze względu na brak świadomości właścicieli oraz ich problemy finansowe. Mogą one utracić cechy zabytkowe np. poprzez:

- niewłaściwą wymianę stolarki okiennej;
- niewłaściwą wymianę stolarki drzwiowej;
- niewłaściwą wymianę połaci dachowej;
- ocieplenie budynku;
- otynkowanie budynku;
- wszelkiego rodzaju dobudówki.

Wymienione powyżej zagadnienia dotyczą niestety również budynki mieszkalne z terenu Gminy Szubin. Problem ten dotyczy w największym stopniu obiekty znajdujące się w Rynarzewie oraz Szubinie. Wiele z nich jest niewłaściwie modernizowana, co powoduje zniekształcanie formy architektonicznej. Na wielu budynkach mieszkalnych i gospodarczych występuje eternit. Niezbędna jest jego wymiana ze względu na szkodliwe oddziaływanie zdrowotne.

Fot. 5. Przykład budownictwa drewnianego na terenie Gminy Szubin

Źródło: fotografia własna

W przypadku założeń folwarcznych zauważono ich poważne zmiany przestrzenne. Reprezentują one różny stan zachowania. Niektóre budynki zostały wyburzone, jak też powstały nowe zabudowania, głównie w latach 70. i 80., kiedy PGR się rozwijały. Budynki będące w ewidencji wojewódzkiej, które obecnie nie istnieją znajdowały się w następujących miejscowościach: Ciężkowo, Godzimirz, Kołaczkowo, Królikowo, Słupy, Tur, Żędowo. Ponadto część budynków gospodarczych została zaadaptowana na funkcje mieszkaniową.

Cmentarze na terenie gminy można wyróżnić ze względu na przynależność wyznaniową. Występują tu cmentarze ewangelickie, żydowskie oraz rzymsko – katolickie. Większość cmentarzy, to cmentarze ewangelickie z XIX w. należące do Gminy Szubin. W trakcie badań terenowych zaobserwowano brak nagrobków na cmentarzach w: Chobielinie, Dąbrówce Słupskiej, Grzecznej Pannie, Mąkoszynie, Niedźwiadach, Rynarzewie (cmentarz żydowski), Starym Jaruzynie, Szkocji, Wąsoszu oraz Żędowie. Cmentarze poewangelickie oraz żydowskie w większości nie posiadają stałej opieki. Weryfikacja cmentarzy ewangelickich niejednokrotnie była trudna do ustalenia. Ich występowanie stwierdzono po charakterystycznych cechach, takich jak:

- występowanie cmentarzy na wzniesieniach;
- występowanie cmentarzy przy drogach;
- występowanie cmentarzy poza wsiami;
- charakterystyczna roślinność: bluszcz, stare dęby i lipy;
- aleje drzewne.

Szczególnymi przepisami ochronnymi zostały ujęte w pełnym zakresie cmentarze żydowskie, gdyż według wyznania Mojżeszowego nie przewiduje się likwidacji cmentarzy, a ekshumacja dozwolona jest tylko w wyjątkowych sytuacjach, musi też zostać przeprowadzona w sposób zgodny z przepisami. Dla Żydów są to z jednej strony miejsca święte, z drugiej zaś nieczyste. Dlatego po jego opuszczeniu należało umyć ręce. Cmentarze żydowskie, zwane mylnie „kirkutami” są nienaruszalne i nie mogą zostać usunięte. Mimo braku nagrobków na terenie „domów życia” dla Żydów są to w dalszym ciągu cmentarze. Zasada nienaruszalności grobu dotyczy cmentarzy żydowskich w Szubinie oraz Rynarzewie..

Warto również wspomnieć, iż wszelkie działania inwestycyjne na terenach pocmentarnych reguluje art. 6 ust. 4 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959 r. (Dz. U. z 2015, poz. 2126).

4. Użycie terenu cmentarnego na inny cel jest dopuszczalne pod warunkiem zachowania znajdujących się na jego terenie zabytków, które mogą być przeniesione w inne miejsce po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Przedstawiona poniżej tabela charakteryzuje cmentarze występujące na terenie gminy.

Tabela 1. Zabytkowe cmentarze z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Wyznanie	Czas powstania	Układ cmentarza	Powierzchnia (ha)	Wpis do rejestru
1	Brzózki	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,22	nie
2	Brzózki	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,16	nie
3	Chobielin	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,07	nie
4	Chomętowo	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,30	nie
5	Chomętowo	rzym. – kat.	1 poł. XIX w.	czytelny	0,45	nie
6	Ciężkowo	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,25	nie
7	Dąbrówka Słupska	ewangelickie	XIX/XX w.	czytelny	0,32	nie
8	Godzimierz	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,29	nie
9	Grieczna Panna	ewangelickie	pocz. XIX w.	czytelny	0,09	nie
10	Grieczna Panna	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,14	nie
11	Grieczna Panna – Suchy Pies	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,05	nie
12	Kołaczkowo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,21	nie
13	Kołaczkowo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,15	nie
14	Kornelin - Jaktórka	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,20	nie
15	Kornelin	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,28	nie
16	Kornelin - Aleksandrowo	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,06	nie
17	Kowalewo	ewangelickie	XIX/XX w.	czytelny	0,28	nie
18	Królikowo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,22	nie
19	Małe Rudy	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,07	nie
20	Małe Rudy	ewangelickie	pocz. XX w.	czytelny	0,24	nie
21	Mąkoszyn	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,14	nie
22	Niedźwiady	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,13	nie
23	Niedźwiady	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,14	nie
24	Nowy Świat	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,14	nie
25	Pińsko	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,25	nie
26	Pińsko	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,25	nie
27	Rynarzewo	rzym. – kat.	ok. 1830 r.	czytelny	1,18	nie
28	Rynarzewo	judaistyczne	2 poł. XIX w.	nieczytelny	0,65	nie
29	Rynarzewo	ewangelickie	k. XIX w.	czytelny	1,02	nie
30	Rynarzewo	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,26	nie
31	Samokłęski Duże	rzym. – kat.	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,86	nie
32	Samokłęski Małe	ewangelickie	poł. XIX w.	średnio czytelny	0,10	nie
33	Samokłęski Małe	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,28	nie
34	Skórzewo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,13	nie
35	Słonawy	ewangelickie	2 poł. XIX w.	czytelny	0,26	nie
36	Słonawy	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	nieczytelny	0,13	nie

37	Słupy	rzym. – kat.	XIX w.	czytelny		tak
38	Smolniki	ewangelickie	1 poł. XIX w.	średnio czytelny	0,14	nie
39	Smolniki	ewangelickie	1 poł. XIX w.	czytelny	0,10	nie
40	Stanisławka	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,46	nie
41	Stary Jaruzyn	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,09	nie
42	Szaradowo	rzym. – kat.	1 poł. XIX w., 1913 r.	czytelny	0,60	nie
43	Szkocja	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	średnio czytelny	0,21	nie
44	Szkocja	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,20	nie
45	Szkocja	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,17	nie
46	Szubin	ewangelickie	1 poł. XIX w.	średnio czytelny	1,1	nie
47	Szubin	rzym. – kat.		czytelny	2,0	nie
48	Szubin	judaistyczne	pocz. XIX w., 1880 r.	średnio czytelny	0,78	nie
49	Szubin - Wieś	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,02	nie
50	Tur	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,57	nie
51	Wąsosz	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,16	nie
52	Wojślawiec	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,04	nie
53	Zalesie	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,03	nie
54	Zamość (Podlaski)	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,10	nie
55	Zamość (Trzciniec)	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	średnio czytelny	0,15	nie
56	Żędowo	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,10	nie
57	Zielonowo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,13	nie
58	Żurczyn	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,14	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 6. Cmentarz ewangelicki w Małych Rudach

Źródło: fotografia własna

Na terenie Gminy Szubin znajduje się 14 obiektów o dawnej funkcji rezydencjonalnej o różnym stanie zachowania. Większość z nich to obecnie budynki o funkcji mieszkalnej. W Królikowie dawny dwór zaadaptowano na funkcję edukacyjną. Niektóre obiekty są opuszczone i podlegają długotrwałej degradacji. Przykład takiego dworu przedstawia poniższa fotografia 7. W tabeli 2 scharakteryzowano dawne dwory m.in. pod względem czasu powstania, obecnej funkcji oraz wpisu do

rejestrze zabytków. Większość dworów ujętych w poniższej tabeli pochodzi z XIX w. Wpisem do rejestru zabytków objęto 6 budynków.

Tabela 2. Zabytkowe pałace i dwory z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Obiekt – funkcja pierwotna	Czas powstania	Funkcja obecna	Wpis do rejestru
1	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: dworek młynarza	2 ćw. XIX w.	bud. rezydencjonalny	tak
2	Chomętowo	dwór	ok. poł. XIX w.	bud. opuszczony	nie
3	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.	bud. mieszkalny	tak
4	Cięzkowo	zespół dworski: dwór	1 ćw. XX w.	bud. mieszkalny	nie
5	Kołaczkowo	zespół dworski: dwór	pocz. XX w., przebud.	bud. mieszkalny	nie
6	Królikowo	zespół pałacowy: pałac	1 ćw. XX w.	szkoła	nie
7	Królikowo	zespół pałacowy: stary dwór	pocz. XX w.	bud. opuszczony	nie
8	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.	bud. opuszczony	tak
9	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.	bud. mieszkalny	tak
10	Słupy	założenie dworsko – parkowe: dwór	XVIII/XIX w.	bud. mieszkalny	tak
11	Szubin	zespół dworski: dwór	4 ćw. XIX w., przebud.	bud. mieszkalny	nie
12	Wojślawiec	zespół dworski: dwór	1 poł. XIX w.	bud. mieszkalny	nie
13	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.	bud. mieszkalny	tak
14	Żędowo	zespół dworski: dwór	1 ćw. XX w.	bud. mieszkalny	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 7. Dwór w Pińsku
Źródło: fotografia własna

Na terenie gminy występuje 13 parków, które w sposób bezpośredni związane są z dworami. Ścieżki, szpalery oraz stawy nie są systematycznie pielęgnowane i poprzez długotrwały proces degradacji zostały zarośnięte. Parki pochodzą w większości z XIX w. Wyróżniającymi parkami pod

względem powierzchni są: park w Pińsku oraz park w Zalesiu, których powierzchnia wynosi odpowiednio 9 i 8,5 ha. Spośród 13 wymienionych kompleksów zieleni na terenie gminy, 6 zostało wpisanych do rejestru zabytków. Park w Królikowie pełni obecnie rolę parku ogólnodostępnego dla mieszkańców i charakteryzuje się dobrym zachowaniem (fot. 8). Poniższa tabela przedstawia charakterystykę zabytkowych parków z terenu gminy.

Tabela 3. Zabytkowe parki z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Powierzchnia (ha)	Stan parku	Wpis do rejestru
1	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.	5	średnio zadbane	tak
2	Chomętowo	zespół dworski: pozostałości parku	XIX w.	1,5	zaniedbane	nie
3	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: park	XIX w.	2,5	zadbane	tak
4	Ciężkowo	zespół dworski: park	XIX w.	1	zaniedbane	nie
5	Kończakowo	zespół dworski: park	XIX w.	2,5	średnio zadbane	nie
6	Królikowo	zespół pałacowy: park	XIX w.	1,5	zadbane	nie
7	Łachowo	zespół folwarczny: park	XIX w.	1,7	zaniedbane	nie
8	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: park	poł. XIX w.	9	średnio zadbane	tak
9	Retkowo	park	XIX w.	5	zaniedbane	nie
10	Samokłeski Duże	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.	6	zadbane	tak
11	Słupy	założenie dworsko – parkowe: park	k. XIX w.	4	zaniedbane	tak
12	Szubin	zespół dworski: park	XIX w.	2,5	zadbane	nie
13	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: park	ok. poł. XIX w.	8,5	zadbane	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 8. Park w Królikowie
Źródło: fotografia własna

Kościół znajdujący się na obszarze Gminy Szubin powstał w różnym przedziale czasowym. Jednak większość z nich powstała na przełomie XIX i XX w. Nie ulega wątpliwości, że są one najlepiej zachowane i zadbane spośród wszystkich scharakteryzowanych grup. Obecnie pod

względem przynależności wyznaniowej wszystkie kościoły są rzymsko – katolickie. Kościoły w Ciężkowie, Rynarzewie oraz Szubinie pierwotnie były świątyniami ewangelicko – augsburskimi. Poniższa fotografia ukazuje dawny kościół ewangelicki w Rynarzewie.

Tabela 4. Zabytkowe kościoły z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Nazwa kościoła	Czas powstania	Materiał	Wpis do rejestru
1	Ciężkowo	kościół filialny ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki, p.w. św. Stanisława Biskupa	pocz. XX w.	cegła czerwona	nie
2	Rynarzewo	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Katarzyny	1913 r.	cegła - tynkowany	nie
3	Rynarzewo	kościół filialny ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki, p.w. św. Stanisława Biskupa	1899 – 1902 r.	cegła czerwona	nie
4	Samokłęski Duże	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Bartłomieja	1888 – 1892 r.	cegła czerwona	tak
5	Słupy	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Wita	1844 r.	cegła czerwona	tak
6	Szaradowo	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Mikołaja Biskupa	ok. 1886 r.	cegła biała, boniowana	tak (nawa)
7	Szubin	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Marcina	XV w., 1842 r., 1862 r.	cegła czerwona	tak
8	Szubin	kościół filialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Małgorzaty	1748 r.	drewno	tak
9	Szubin	kościół parafialny ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki, p.w. św. Andrzeja Boboli	1904 r.	cegła czerwona	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 9. Dawny kościół ewangelicki w Rynarzewie
Źródło: fotografia własna

Gmina Szubin posiada w swojej własności bądź współwłasności 28 zabytków będących w GEZ. Przedstawia je poniższa tabela.

Tabela 5. Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków będące własnością gminy z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Właściciel	Wpis do rejestru
1	Dąbrówka Słupska	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
2	Godzimirz	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
3	Godzimirz	szkoła, ob. świetlica wiejska i dom	gmina/os. prywatna	nie
4	Grzeczna Panna	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
5	Kołaczkowo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
6	Kornelin	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
7	Kowalewo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
8	Królikowo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
9	Niedźwiady	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
10	Małe Rudy	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
11	Małe Rudy	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
12	Samokłęski Małe	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
13	Samokłęski Małe	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
14	Skórzewo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
15	Słonawy	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
16	Słonawy	budynek mieszkalny, biblioteka, świetlica wiejska	gmina	nie
17	Smolniki	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
18	Stanisławka	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
19	Szaradowo	szkoła, ob. świetlica wiejska i budynek mieszkalny	gmina	nie
20	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: budynek I	gmina	nie
21	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: budynek II	gmina	nie
22	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: ogrodzenie	gmina	nie
23	Szubin	ruiny zamku starościńskiego – mury obwodowe stanowiące czworobok	gmina	tak
24	Tur	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
25	Wąsosz	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
26	Wąsosz	szkoła, ob. świetlica wiejska i dom	gmina	nie
27	Zamość	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
28	Żędowo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Wykaz nieruchomości zabytków archeologicznych wskazuje 947 stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Szubin. Nazwy miejscowości dla poszczególnych stanowisk nie zawsze muszą się zgadzać z obecnymi obrębami geodezyjnymi, ponieważ Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP), na podstawie którego wydzielono stanowiska archeologiczne, robione było na przestrzeni kilkudziesięciu lat, gdzie granice miejscowości mogły ulegać zmianie bądź też stanowisko zostało błędnie przypisane.

Dotyczy to stanowisk zlokalizowanych pod danymi nazwami: Kornelin – Jaktórka, Tur – Brzózki, Tur – Zacisze, Tur – Wiśniewka, Tur – Berlinek, Tur – Cegielnia, Wolwark – Laski, Zalesie – Ameryczka, Zalesie – Rzemieniewice, Żurczyn – Olek, Żurczyn – Głębocek. Większość stanowisk ujętych w ewidencji zalicza się do tzw. stanowisk płaskich, które na powierzchni mogą być mało czytelne. Obszar gminy obejmuje w podziale AZP 15 sektorów, na których znajdują się stanowiska archeologiczne. Każdy z nich posiada wymiary 5 x 8 km, czyli 40 km². Na obszarze Gminy Szubin występuje kilka stanowisk archiwalnych.

Na obszarze Gminy Szubin zaewidencjonowano 1 stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Stanowisko to objęte jest ochroną wykluczającą wszelką działalność inwestycyjną. Jest to grodzisko pierścieniowate z wczesnego średniowiecza znajdujące się w Królikowie, które wpisano do rejestru zabytków archeologicznych pod nr c/86.

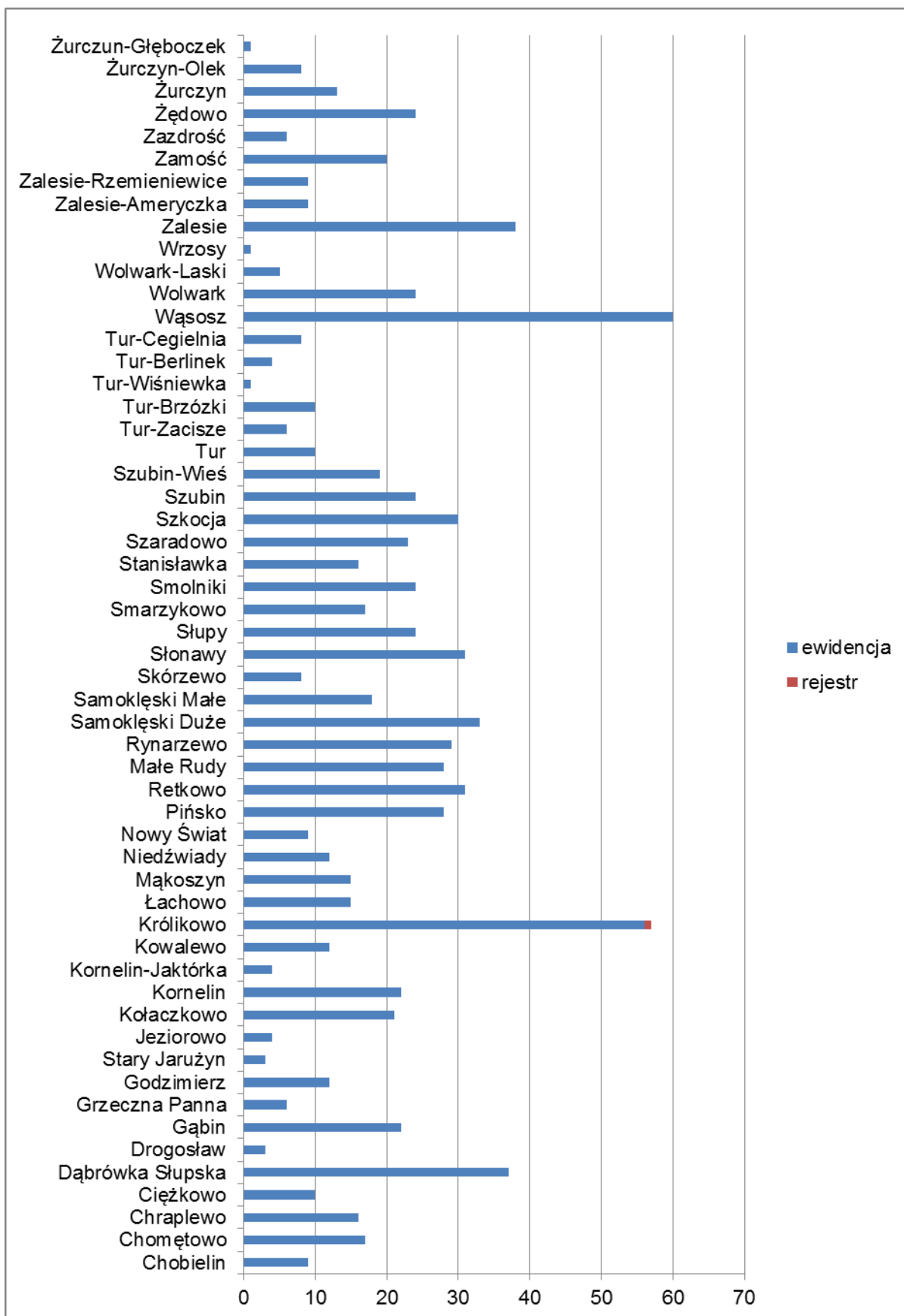
Ochrona stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu odnosi się do planu zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, w których znajdują się ustalenia ochronne. Wszelkie prace remontowo – ziemne należy ustalać z WKZ. Trzeba zatem zwrócić się do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, z wnioskiem o wydanie decyzji administracyjnej zezwalającej na realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego, jeżeli przeprowadzenie badań jest niezbędne w celu ochrony zabytków.

Do największych zagrożeń dla stanowisk archeologicznych zaliczają się:

- działalności inwestycyjne: budowa kanalizacji, wodociągów
- inwestycje mieszkaniowe i przemysłowe;
- budowy dróg;
- lokalizacje żwirowni i kopalni kruszywa oraz ich wydobycie;
- planowane zalesienia;
- regulacje cieków wodnych i budowa zbiorników retencyjnych;
- działalności rabunkowe – nielegalne poszukiwania;
- działalności rolnicze – głęboka orka;
- gwałtowne zjawiska atmosferyczne.

W okresie najbliższych 4 lat na terenie gminy nie zakłada się przeprowadzenia prac wykopaliskowych.

Łącznie odnotowano 947 stanowisk na obszarze 55 miejscowości. Wykres 2 charakteryzuje stanowiska archeologiczne z obszaru Gminy Szubin. Załącznik 3 przedstawia wszystkie stanowiska archeologiczne z terenu gminy.

Wykres 2. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Szubin z wyszczególnieniem na miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu stanowisk archeologicznych w Gminie Szubin

Liczba obiektów w ewidencji zabytków nie jest stała, ponieważ mogą być do niej wpisywane kolejne zabytki lub wykreślane te, które zatraciły swoje wartości kulturowe.

W większości miejscowości znajdują się zarówno zabytki archeologiczne, jak i architektoniczne. Jednak te mające największe znaczenie, które występują tylko w rejestrze zabytków (architektoniczne i archeologiczne) znajdują się w 9 miejscowościach. Jedynie w Szubinie występują zarówno archeologiczne, jak i architektoniczne obiekty z rejestru zabytków.

5.2.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Niewątpliwie obiekty o największym znaczeniu dla Gminy Szubin figurują w rejestrze zabytków. Według autorów niniejszego dokumentu zabytki wyróżniające się największymi walorami zabytkowymi przedstawiono poniżej. Przedstawione obiekty pełnią różne funkcje, co świadczy o zachowaniu dziedzictwa materialnego z terenu gminy. 3 z 7 przedstawionych obiektów zostało wpisanych do rejestru zabytków w latach 30 – tych ubiegłego wieku. Przy krótkiej charakterystyce obiektów umieszczono również fotografie.

MŁYN WODNY W CHOBIELINIE

Młyn z 1860 r. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 30.09.1991 r. pod nr A/1321. Obiekt zbudowany z cegły czerwonej i drewnianych belek, nieotynkowany. Dach stromy, dwuspadowy, kryty eternitem. Budynek w konstrukcji ryglowej z widocznymi drewnianymi belkami w drugiej i trzeciej kondygnacji, tzw. mur pruski, trójkondygnacyjny z użytkowym poddaszem, założony na rzucie wydłużonego prostokąta, bryła prostopadłościenna. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana. Elewacja boczna w większości drewniana. Widoczna kamienna podmurówka.

Fot. 10. Młyn wodny w Chobielinie
Źródło: fotografia własna

DWOREK MŁYNARZA W CHOBIELINIE

Dworek z 2 ćw. XIX w. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 15.01.1986 r. pod nr A/1321. Obiekt zbudowany z cegły, obustronnie tynkowany. Dach stromy, naczółkowy, kryty dachówką ceramiczną. Budynek jednokondygnacyjny z użytkowym poddaszem, założony na rzucie prostokąta, bryła prostopadłościenna. W połaci dachowej występują wole oczy oraz lukarny. Widoczne dwa frontony w osi środkowej oraz portyki z kolumnami. Od strony podwórza balkon. Zauważalne opaski tynkowane, okienne oraz gzyms parapetowy, nadokienny i główny. Dwa otwory kominowe.

Fot. 11. Dworek młynarza w Chobielinie

Źródło: fotografia własna

DWÓR W SAMOKŁĘSKACH DUŻYCH

Dwór z 2 poł. XIX w. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 15.01.1986 r. pod nr A/1320. Obiekt zbudowany z cegły, obustronnie tynkowany. Dach o małym kącie nachylenia połaci, czterospadowy, kryty papą. Budynek dwukondygnacyjny założony na rzucie prostokąta. Widoczne liczne gzymsy, nadokienniki trójkątne, opaski tynkowane, okienne. Portyk z kolumnami mieści się od strony podwórza. W elewacji północnej nieznacznie występujący ryzalit zwieńczony trójkątnym frontonem.

Fot. 12. Dwór w Samokłeskach Dużych

Źródło: fotografia własna

DWÓR W SŁUPACH

Dwór z przełomu XVIII/XIX w., przebudowany w 1880 r. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 05.06.1987 r. pod nr A/1290. Obiekt zbudowany z cegły, obustronnie tynkowany. Można wyróżnić 3 części budynku: południowa – jednokondygnacyjna z użytkowym poddaszem i dachem dwuspadowym, centralna – dwukondygnacyjna z dachem czterospadowym oraz północna – jednokondygnacyjna z użytkowym poddaszem i dachem dwuspadowym. Dachy kryte dachówką ceramiczną. Widoczne liczne gzymsy i oculusy. W części centralnej, po jej obu stronach portyki z kolumnami, a nad nimi balkony.

Fot. 13. Dwór w Słupach

Źródło: fotografia własna

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. MARCINA W SZUBINIE

Świątynia została wpisana do rejestru zabytków z dniem 10.03.1933 r. pod nr A/311. Jednonawowy kościół znajduje się na miejscu wcześniejszego, spalonego w 1840 r. Obecny poświęcono 13 maja 1842 r. Po pożarze dobudowano wieżę w stylu gotyku nadwiślańskiego w 1862 r. W czasie II wojny światowej kościół pełnił funkcję magazynu. Mieści się tu obraz Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych, zwanej „Panią Szubińską”. Został on ufundowany w XV w. jako wotum wdzięczności za pokonanie Krzyżaków. W XVIII w. Janusz Wiśniowiecki, kasztelan krakowski, umieścił na nim pochwalny napis „VNI SECVNDA DEO”.

Fot. 14. Kościół parafialny p.w. św. Marcina w Szubinie

Źródło: fotografia własna

KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. ŚW. MAŁGORZATY W SZUBINIE

Świątynia została wpisana do rejestru zabytków z dniem 10.03.1933 r. pod nr A/312. Drewniany kościół o konstrukcji zrębowej usytuowany jest na niewielkim wzniesieniu, na cmentarzu. Ufundowany został przez Weronikę z Konarzewskich. Obecny kościół zastąpił wcześniejszy. Kościół założony został na planie dwóch prostokątów, wieża na planie kwadratu. Dach dwuspadowy, kryty dachówką, hełm wieży kryty blachą. Z oryginalnego wyposażenia zachował się rokokowy ołtarz z XVIII w., barokowy obraz św. Małgorzaty z 2 poł. XVII w., rokokowa ambona i kropielnica.

*Fot. 15. Kościół filialny p.w. św. Małgorzaty w Szubinie
Źródło: fotografia własna*

RUINY ZAMKU STAROŚCIŃSKIEGO W SZUBINIE

Obiekt pochodzący z przełomu XIV i XV w. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 28.09.1932 r. pod nr. A/310. Zamek powstał najprawdopodobniej w czasach panowania Kazimierza Wielkiego lub początków panowania Ludwika Węgierskiego (1370 – 1382). Budowla ta zaliczana jest do gotyckich, regularnych zamków nizinnych. Związane jest to z jego lokalizacją na terenie podmokłym. Pierwotnie powstał na planie czworoboku o wymiarach 42 x 42 m, a jego obwód wynosił ponad 1100 m². Twierdzę wybudowano z cegieł w układzie polskim na kamiennym cokole wykonanym z głazów granitowych. Budowla powstawała w dwóch fazach: w pierwszej w pierwszej zrealizowano zewnętrzny obwód murów, a w drugiej ich nadbudowę oraz właściwy budynek. W północno – wschodnim skrzydle zamku mieściły się izby mieszkalne. Najprawdopodobniej w tej części mieściła się również wieża. Obecnie najlepiej zachowała się ściana południowa sięgająca 7m. Ściana północna ocalała jedynie na poziomie fundamentów.

Należy mieć na uwadze, iż obiekt ten zaliczany jest do tzw. historycznych ruin trwałych. Najwłaściwszą formą ochrony takiej budowli jest jego utrwalenie i zabezpieczenie historycznej tkanki przed procesami niszczącymi i udostępnienie turystom. Stwierdza się, iż zamek w Szubinie nie jest w wystarczający sposób wykorzystany na cele turystyczne. Należy dążyć do jego promocji po wcześniejszych pracach konserwatorskich oraz zapewnić odpowiednie zaplecze turystyczne w jego najbliższym sąsiedztwie.

Badania archeologiczno – architektoniczne na terenie zamku rycerskiego w Szubinie zostały rozpoczęte w 1997 roku, które trwały 4 lata. Największa ilość informacji uzyskanych w trakcie badań dotyczy kultury materialnej mieszkańców warowni. Zgromadzone materiały zabytkowe pochodzą z różnych okresów funkcjonowania zamku, począwszy od wieku XIV aż po XX wiek. Większość przedmiotów odnalezionych przez archeologów to fragmenty naczyń ceramicznych i szklanych oraz spora liczba tzw. ceramiki budowlanej (kafle, płytki posadzkowe i sklepienne, dachówki i in.). Wśród licznych przedmiotów wykonanych z metalu na terenie zamku odnaleziono zespół bełtów do kuszy oraz zbiór ołowianych odważników z sygnaturami. Podczas prac w północnej części zamku znaleziono kamienną kulę armatnią, kościany „orzech” do kuszy, porcelanową główkę lalki i ceramiczną figurę mężczyzny w stroju rokoko, pochodzące z 2 poł. XIX wieku. W obszarze przedbramia na głębokości ok. 50 cm natrafiono na fragment detalu architektonicznego z piaskowca z motywem słońca. Niewątpliwie największym osiągnięciem było odnalezienie 33 monet srebrnych pochodzących z czasów Władysława Jagiełły. W 2000 r. przeprowadzono wstępne zabezpieczenie ściany obwodowej wschodniej – najbardziej zagrożonej zawaleniem. Obecnie Urząd Miejski w Szubinie przymierza się do rozpoczęcia prac konserwacyjnych zamku.

Fot. 16. Ruiny zamku starościńskiego w Szubinie

Źródło: fotografia własna

VI. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

W kolejnej tabeli przedstawiono analizę SWOT dla gminy (poprzez wskazanie mocnych i słabych stron, a także wskazanie szans oraz potencjalnych zagrożeń). Sporządzona analiza uwzględnia stan dziedzictwa kulturowego oraz uwarunkowania jego ochrony i realizowanej przez gminę polityki rozwoju przestrzennego i społeczno - gospodarczego. Dokonana analiza ma za zadanie pomóc w określeniu podstawowych priorytetów opracowanego dokumentu.

Tabela 6. Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Remediacja i rekultywacja zabytkowej tkanki na terenie gminy z wykorzystaniem dotacji krajowych i unijnych.	1. Konkurencja ze strony pobliskich miejscowości – Nakło nad Notecią, Żnin, Biskupin.
2. Cele, zasady i kierunki opracowań strategicznych zmierzające do zrównoważenia rozwoju kultury w regionach wiejskich.	2. Postępująca dekapitalizacja zasobu zabytkowego.
3. Uwzględnienie potrzeb ochrony dziedzictwa kulturowego w zanalizowanych dokumentach strategicznych na szczeblu gminnym.	3. Bezprawne/samowolne działania przy prywatnych obiektach o walorach zabytkowych i ich rozbiórki.
4. Uwzględnienie potrzeb ochrony dziedzictwa kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	4. Brak środków na renowację zabytkowych obiektów (zwłaszcza licznych budynków gospodarczych wchodzących w skład zespołów folwarcznych będących własnością prywatną).
5. Wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do zachowania i kształtowania ładu przestrzennego z utrzymaniem właściwej ekspozycji obiektów zabytkowych i dostosowywaniem nowej zabudowy do wartości historycznych miejsc.	5. Braki w edukacji z zakresu wartości i ochrony dziedzictwa kulturowego.
6. Nowoczesne techniki informatyczne stwarzające możliwość prezentacji dziedzictwa kulturowego na szerszą skalę	6. Niski poziom innowacyjności, w tym korzystania z Internetu oraz pracy z materiałami cyfrowymi.
	7. Brak zabezpieczeń na stanowiskach archeologicznych z rejestru zabytków.
	8. Brak możliwości ochrony konserwatorskiej i wsparcia finansowego zabytków.

<p>oraz jego cyfryzację (tworzenie edukacyjnych baz danych).</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Lokalne tematyczne strony internetowe. 8. Organizacja imprez kulturowych, tematycznych wystaw podczas których podkreśla się lokalną kulturę, np. grudniowa wystawa „historia Nakielskiego drukarstwa”. 9. Zaangażowanie placówek oświatowych, wychowawczych oraz kościelnych w edukację kulturalną – warsztaty, pracownie, szkolenia, wykłady. 10. Promowanie grup przywracających dawne zwyczaje regionalne (grupy taneczne i muzyczne). 11. Wspieranie lokalnych grup działania, w tym Koła Gospodyń Wiejskich. 12. Nowo powstała ustawa o rewitalizacji oraz aktualizowany GPR dla Szubina. 13. Położenie w regionie etnograficznym – Pałuki. 14. Rozwój turystyki pieszej i rowerowej. 15. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego. 16. Rozbudowa bazy wypoczynkowo – noclegowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 9. Duża liczba właścicieli w przypadku założeń dworsko – parkowych. 10. Brak pamięci o opuszczonych cmentarzach. 11. Wprowadzenie nowego budownictwa w otoczenie zabytkowych budynków mieszkalnych, często niezgodnego kubaturowo. 12. Brak zainteresowania historią i twórczością ludową wśród młodych pokoleń. 13. Wysokie koszty remontów obiektów zabytkowych.
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczne występowanie stanowisk archeologicznych. 2. Duża liczba zabytkowych obiektów o funkcji mieszkalnej – kamienice i domy jednorodzinne. 3. Bardzo duża liczba cmentarzy ewangelickich. 4. Stosunkowo dobrze zachowane obiekty wpisane do rejestru zabytków. 5. Pozostawione dziedzictwo głównie z XIX w. – walor wielokulturowości. 6. Zrewitalizowane centrum miasta. 7. Odrestaurowany budynek Urzędu Miejskiego w Szubinie. 8. Współpraca Muzeum Ziemi Szubińskiej z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi oraz jednostkami samorządowymi. 9. Występowanie Rejonowej Biblioteki Publicznej w Szubinie wraz z jej 6 filiami na terenie gminy. 10. Występowanie 25 świetlic wiejskich. 11. Szubiński Dom Kultury – organizator m.in. najstarszego w kraju konkursu sztuki ludowej. 12. Organizacja konkursów przez Szubińskie Towarzystwo Kulturalne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak dostępu do niektórych zabytkowych obiektów (własność prywatna). 2. Brak środków na opiekę nad zabytkami. 3. Postępująca degradacja części cmentarzy, parków oraz obiektów w zespołach folwarcznych. 4. Brak świadomości mieszkańców miejscowości o występowaniu zabytkowych obiektów (szczególnie w przypadku ewidencji). 5. Niezadawalające oznakowanie cennych obiektów kulturowych bądź ich brak. 6. Zanikanie cech tradycyjnych zabudowy mieszkalnej i gospodarczej (likwidacja detali, zakrywanie drewnianej bądź ceglanej elewacji – ocieplanie budynków). 7. Zanikanie gwary pałuckiej. 8. Brak imprez o ponadregionalnym zasięgu. 9. Mała liczba gospodarstw agroturystycznych. 10. Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego. 11. Brak Informacji Turystycznej na terenie gminy. 12. Niezadawalająca promocja lokalnych atrakcji turystycznych oraz zabytków.

<p>13. Liczne Koła Gospodyń Wiejskich oraz ich aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym gminy.</p> <p>14. Działalność zespołów ludowych – potencjał społeczny.</p> <p>15. Liczni twórcy ludowi.</p> <p>16. Potencjał turystyczny – muzea, obserwatorium, jeziora.</p> <p>17. Średniowieczny zamek w Szubinie – atrakcja turystyczna.</p> <p>18. Szlak turystyczny - pieszy im. Płk. Ignacego Mielżyńskiego.</p> <p>19. Bogata historia oraz pałuckie tradycje ludowe.</p> <p>20. Publikacje książkowe, broszury informacyjne na temat gminy.</p> <p>21. Lokalna potrawa będąca promocją regionu – kluski ziemniaczane.</p>	
--	--

Zródło: opracowanie własne

VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Przedmiotowe opracowanie wyznacza gminie priorytety w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Prace nad wdrażaniem ustaleń programu oraz monitorowaniem ich postępu należą do zadań samorządu lokalnego. Zadania dla samorządu lokalnego w zakresie opieki nad zabytkami zostały opracowane na podstawie analiz dokumentów programowych wyższego szczebla, gminnych dokumentów strategicznych oraz inwentaryzacji terenowej z diagnozą stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

Przedmiotowy Program w zakresie ochrony zabytków gminy odnosi się do działań, o których mowa w art.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

7.1 Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami

Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin wykonana na potrzeby programu pozwoliła na wypracowanie priorytetowych działań w zakresie opieki nad zabytkami.

- 1. Priorytet I**
Ochrona i zrównoważone kształtowanie krajobrazu kulturowego.
- 2. Priorytet II**
Badanie i dokumentacja gminnego dziedzictwa.
- 3. Priorytet III**
Promocja oraz edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego.

7.2 Kierunki działań i zadania gminnego programu opieki nad zabytkami

Dla realizacji wyznaczonych priorytetów określono długofalowe kierunki działań, mogące wykraczać poza 4 - letni okres obowiązywania Programu.

Jako kierunki działań realizacji Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin w ramach przyjętych priorytetów uznano:

- 1. Zahamowanie postępującej degradacji zabytków, doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz przywrócenie świetności zabytkom, które utraciły swoje walory.**
- 2. Podejmowanie działań mających na celu przywrócenie ład przestrzennego, z uwzględnieniem walorów kulturowych.**
- 3. Prowadzenie i monitoring gminnej ewidencji zabytków.**
- 4. Korzystanie z nowoczesnych technik informatycznych do promocji dziedzictwa kulturowego.**
- 5. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.**
- 6. Zwiększenie świadomości historycznej społeczności lokalnej przez włączenie jej w różne formy aktywności.**
- 7. Wzbudzenie zainteresowania historią i kulturą materialną regionu zapisaną w dziełach architektury, budownictwa, lokalnej tradycji.**
- 8. Wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw kulturotwórczych w zakresie podtrzymania miejscowych tradycji folklorystycznych.**
- 9. Podejmowanie działań umożliwiających gromadzenie i eksponowanie pamiątek lokalnych.**
- 10. Turystyczna promocja regionu.**

W ramach każdego z 3 głównych priorytetów określono kierunki działań, które mają być uzyskane przez konkretne, przypisane do nich szczegółowe działania. Ustawa o ochronie i opiece nad zabytkami ustala obowiązek złożenia po 2 latach przez władze Gminy sprawozdania z wykonania GPOnZ. W związku z powyższym dla realizacji zadań wyznaczono dwa okresy: etap pierwszy, po którym gmina dokona sprawozdania (do połowy 2018 r., za okres 2016 - 2017) oraz etap drugi (2018 - 2019).

W Programie przypisano zadania mające na celu polepszenie ogólnej sytuacji obiektów zabytkowych, jak i mieszkańców gminy w nawiązaniu do szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego.

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin jest pierwszym opracowaniem o takim charakterze, wykonanym dla obszaru gminy. Założono, iż w czasie trwania pierwszego etapu realizowane będą działania wstępne, mające charakter przygotowawczy do pełnej realizacji Programu. Aby określone działania mogły być zrealizowane potrzebna jest współpraca wielu podmiotów. Najważniejszym wydaje się być skoordynowana i zrównoważona współpraca między właścicielami obiektów zabytkowych, a Gminą. Ważne jest również współdziałanie władz Gminy z jednostkami samorządu terytorialnego wyższego szczebla w odniesieniu do zabytków, ich pielęgnacji, ratowania oraz niezbędnego finansowania.

Planowany zakres działań wraz z etapowaniem przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 7. Zakres i harmonogram działań w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym Gminy Szubin

Kierunki działań	Zadania	Etap I	Etap II
Priorytet I - Ochrona i zrównoważone kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Zahamowanie postępującej degradacji zabytków, doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz przywrócenie świetności zabytkom, które utraciły swoje walory	Utworzenie budżetu gminnego na rzecz dofinansowań najbardziej potrzebnych remontów obiektów będących w GEZ.		
	Wykonanie niezbędnych badań i prac, w tym konserwatorskich w odniesieniu do obiektów zabytkowych z podziałem na: parki, dwory, cmentarze, kościoły.		
	Konsekwentne wdrażanie zapisów dokumentów programowych w odniesieniu do zabytków i krajobrazu kulturowego gminy.		
	Zmiana pokrycia dachowego na budynkach mieszkalnych, na których znajduje się eternit.		
	Uporządkowanie terenów dawnych cmentarzy ewangelickich i żydowskich. Dla terenów cmentarzy należy w widocznym miejscu umieścić tablicę pamiątkową po wcześniejszym uzgodnieniu z WKZ.		
	Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni, z uwzględnieniem starodrzewia na terenie parku przy ul. Nakielskiej w Szubinie.		
	Przygotowanie programu prac konserwatorskich dla ruin zamku rycerskiego w Szubinie.		
Podejmowanie działań mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, z uwzględnieniem walorów kulturowych	Przestrzeganie ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony dóbr kultury.		
	Przeciwdziałanie samowolom budowlanym, zwłaszcza przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków.		
Priorytet II - Badanie i dokumentacja gminnego dziedzictwa			
Prowadzenie i monitoring gminnej ewidencji zabytków	Bieżąca aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków.		
	Uświadomienie właścicielom zabytków, o włączeniu obiektów do GEZ – informacja na stronie internetowej.		
	Podjęcie działań mających na celu oznakowanie obiektów rejestrowych – pismo do właścicieli o oznakowanie.		
	Współpraca ze Starostwem, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz innymi instytucjami związanymi z ochroną dziedzictwa kulturowego.		
Korzystanie z nowoczesnych technik informatycznych do	Stworzenie (rozbudowanie istniejącego) gminnego portalu cyfrowego z ogólnodostępną bazą danych o zasobach kulturowych regionu – współpraca m.in. z Muzeum Ziemi Szubińskiej.		

Kierunki działań	Zadania	Etap I	Etap II
promocji dziedzictwa kulturowego	Dostęp do Internetu (jako edukacyjnej bazy danych) w publicznych placówkach oświatowych, w wiejskich świetlicach.		
	Zamieszczenie w gminnym portalu cyfrowym w dziale informacji turystycznej map zabytków oraz opracowanie szlaku najważniejszych zabytków dla gminy.		
Priorytet III - Promocja oraz edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego			
Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami	Podjęcie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy, a w sposób szczególny uzyskanie dofinansowań na prace konserwatorskie zamku rycerskiego w Szubinie.		
Zwiększenie świadomości historycznej społeczności lokalnej przez włączenie jej przez różne formy aktywności	Wykreowanie wizerunku gminy, w oparciu o dziedzictwo kulturowe i lokalną tożsamość mieszkańców. Podkreślenie znaczenia Pałuk, jako regionu etnograficznego.		
	Upowszechnianie edukacji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, poprzez zaangażowanie placówek oświatowych, wychowawczych oraz kościelnych w organizowanie warsztatów, pracowni, szkoleń, wykładów.		
Wzbudzenie zainteresowania historią i kulturą materialną regionu zapisaną w dziełach architektury, budownictwa, lokalnej tradycji	Organizacja imprez kulturowych również o zasięgu ponadregionalnym.		
	Organizacja konkursów fotograficznych o lokalnym temacie przewodnim (pejzaż, architektura, ludzie, wydarzenia).		
	Opracowanie konkursu na „zabytek zadbanej Gminy Szubin”.		
	Zaprojektowanie i wydanie kieszonkowego przewodnika turystycznego gminy z uwzględnieniem obiektów zabytkowych i kulturowych.		
Wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw kulturotwórczych w zakresie podtrzymania miejscowych tradycji folklorystycznych	Organizacja konkursów plastycznych związanych z kulturą lokalną (obrazy, makiety).		
	Wspieranie istniejących grup przywracających dawne praktyki taneczne, muzyczne, kulinarne związane z lokalnym folklorem.		
Podejmowanie działań umożliwiających gromadzenie i eksponowanie pamiątek lokalnych	Stworzenie zachęcających warunków do powstawania zespołów ludowych – śpiewaczych oraz tanecznych, którzy mogli by rozreklamować swoją działalnością Pałuki i Gminę Szubin.		
	Promocja istniejącego Muzeum Ziemi Szubińskiej.		
	Stworzenie programu motywującego lokalną społeczność do przekazywania pamiątek lokalnych na rzecz Muzea na obszarze Gminy Szubin jako wspólne dobro mieszkańców regionu.		
Turystyczna promocja regionu	Zwiększenie powierzchni wystawowej w Muzeum Ziemi Szubińskiej		
	Promocja książek, publikacji dotyczących gminy i jej zasobów przyrodniczo - kulturowych.		

Kierunki działań	Zadania	Etap I	Etap II
	Promocja lokalnych festynów oraz regionalnych potraw.		
	Sporządzenie monografii na temat Gminy – zarys dziejów Gminy Szubin.		

VIII. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Konsekwentnie prowadzona i długofalowa polityka Gminy Szubin w zakresie opieki nad zabytkami oraz realizacja niniejszego programu stanowi szansę na rozwój w Gminie Szubin oraz na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Inwestycje zmierzające do poprawy stanu technicznego obiektów i zespołów zabytkowych powinny się odbywać na zasadzie poszanowania istniejących wartości zabytkowych i dążenia do zachowania w jak największym stopniu oryginału, ewentualnie wkomponowaniu nowych elementów w sposób współgrający z zabytkiem.

Realizacja Programu będzie się odbywać poprzez wskazane zadania gminy na rzecz osiągnięcia priorytetów w nim przyjętych.

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- a) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. WKZ),
- b) **instrumentów finansowych** (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych),
- c) **instrumentów koordynacji** (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami),
- d) **instrumentów społecznych** (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami),
- e) **instrumentów kontrolnych** (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

IX. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Proces osiągania celów wytyczonych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin będzie monitorowany poprzez analizę stopnia jego realizacji. Analiza ta będzie dokonywana każdorazowo przez Burmistrza Szubina, zgodnie z ustaleniami art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Wykonanie sprawozdania powinna poprzedzić ocena poziomu realizacji Gminnego Programu uwzględniająca: wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz efektywność ich wykonania.

Ocena poziomu realizacji Programu winna uwzględniać m.in.:

- bieżący monitoring gminnej ewidencji zabytków z terenu Gminy Szubin uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych,
- ocenę zaawansowania prac związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych,
- ocenę prac związanych z opracowaniem aktów prawa miejscowego dla terenów o wysokich wartościach kulturowych,
- ocenę aktywności kulturalnej lokalnej społeczności, w tym ocenę przedsięwzięć folklorystycznych i zainteresowań tradycyjnym rękodziełem,
- ocenę aktywności placówek kulturalnych (muzea, domy kultury, świetlice wiejskie, biblioteki),
- ocenę wykorzystania i funkcjonowania szlaków turystycznych oraz towarzyszącej im infrastruktury,
- ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technik informatycznych,
- ocenę rozwoju bazy turystycznej,
- ocenę kontaktów z właścicielami obiektów w zakresie działań zmierzających do rewitalizacji obiektów zabytkowych.

Po przyjęciu przez Radę Miejską w Szubinie Programu w drodze uchwały należy udostępnić dokument do publicznej wiadomości na stronie internetowej Gminy Szubin.

Program należy sukcesywnie analizować oraz uzupełniać uwzględniając zmieniające się uwarunkowania prawne, kulturowe i społeczne.

Realizowanie założeń Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin będzie wymagało współpracy nie tylko osób odpowiedzialnych za wdrożenie działań wynikających z celów tego dokumentu, ale także aktywizacji właścicieli, użytkowników obiektów zabytkowych, organizacji pozarządowych, grup społecznego działania, środowisk naukowych itp. Mając na uwadze dobro ogółu należy dołożyć starań, aby wytyczone cele zostały realizowane.

Gmina i podległe jednostki zobowiązują się prowadzić działalność informacyjną i popularyzatorską w zakresie dziedzictwa kulturowego gminy.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Środki finansowe związane z zadaniami ochrony i opieki nad zabytkami dla Gminy Szubin mogą być uzyskane z następujących źródeł:

- środki publiczne;
- środki krajowe (budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego, fundusze celowe);
- środki zagraniczne (środki Unii Europejskiej i inne);
- środki niepubliczne (środki osób fizycznych, prawnych, spółek, organizacji, fundacji, instytucji kościelnych).

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określone zostały w rozdziale 7. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządowych. Finansowanie zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy ww. ustawy.

Dysponentami powyższych środków są:

1. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
2. Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków.
3. Organ stanowiący - gminy, powiaty, samorządy województwa realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków. Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie.

Poniżej wskazano przykładową listę instytucji oraz programów umożliwiających częściowe sfinansowanie zadań wskazanych w przedstawionym Programie.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz tzw. mecenat, są podstawą ubiegania się o środki na zadania z zakresu kultury realizowane przez między innymi jednostki samorządu terytorialnego. Na rok 2016 zostały przedstawione następujące programy:

1. Wydarzenia artystyczne.
2. Kolekcje.
3. Promocja literatury i czytelnictwa.
4. Edukacja.
5. Obserwatorium kultury.
6. Dziedzictwo kulturowe.
7. Rozwój infrastruktury kultury.
8. Promesa MKiDN.
9. Kultura dostępna.
10. Promocja kultury polskiej za granicą 2017 – promesa.

Program dziedzictwo kulturowe ma za zadanie wspierać działalność muzeów oraz popularyzować lokalną kulturę. Jego celem jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą. Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z priorytetów, w których uwzględniono ich cel oraz pulę dofinansowania. Priorytety programu „Dziedzictwo kulturowe”:

1. Ochrona zabytków – celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewitalizację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

2. Wspieranie działań muzealnych - celem priorytetu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także - prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych.
3. Kultura ludowa i tradycyjna - celem priorytetu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania.
4. Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą - celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania i wzmocnienie ochrony dziedzictwa kulturowego znajdującego się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz upowszechnianie wiedzy na jego temat.
5. Ochrona zabytków archeologicznych - celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.
6. Miejsca Pamięci Narodowej - celem priorytetu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.

Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Delegatura w Bydgoszczy

Dotacja realizowana jest ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Kujawsko-Pomorski. Jest to dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru (art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Administracji, Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Wydział Funduszu Kościelnego

Środki Funduszu Kościelnego, stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 61, poz. 354), przeznacza się m.in. na remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej. Przewiduje się wykonanie tylko podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże), ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu

Przedmiotem dofinansowania objęty może być pełen zakres prac związanych z konserwacją i rekonstrukcją przyrodniczą, konserwacja i rekonstrukcją urządzeń wodnych w parkach w zespołach pałacowo lub dworsko-parkowych (za wyjątkiem przygotowania dokumentacji i nadzoru).

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Kujawsko-Pomorski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 - 2020 będzie podstawowym instrumentem realizacji celów Strategii rozwoju województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014 - 2020 zawiera listę osi priorytetowych, których jest 12. Czwartą osią priorytetową jest region przyjazny środowisku. W jej ramach wspierane będą projekty realizowane w instytucjach kultury, bibliotekach, archiwach, muzeach, obiektach i na obszarach zabytkowych, obszarach przemysłowych o wartościach historycznych, a także na konserwację zabytków ruchomych i materiałów archiwalnych stanowiących dziedzictwo dokumentacyjne. Inwestycje w zakresie kultury będą skoncentrowane na realizacji projektów mających na celu ochronę dziedzictwa kulturowego oraz obiektów zabytkowych ważnych z punktu widzenia rozwoju regionu, a także na rozwoju zasobów kultury. Przedstawiono tu priorytet inwestycyjny 6c. „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego”.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Program ten jest kontynuacją głównych kierunków inwestycyjnych zawartych w poprzedniej perspektywie 2007 – 2013.

W ramach programu ma funkcjonować 10 osi priorytetowych, w tym oś 8, pod nazwą ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury. Przewidziana dotacja na cele kultury ma wynieść 467,3 mln euro.

Finansowanie przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) stanowi formę realizacji zadań publicznych przez podmiot prywatny przy wykorzystaniu możliwości finansowych, organizacyjnych lub innych podmiotu prywatnego. Istotą partnerstwa jest to, iż zlecającym zadanie jest podmiot publiczny, natomiast wykonawcą partner prywatny, którym zgodnie z ustawą o PPP jest przedsiębiorca lub przedsiębiorca zagraniczny.

Szczegółowe informacje w zakresie dofinansowań i związanych z nimi programów znajdują się na stronach internetowych przedstawionych instytucji.

XI. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, główny obowiązek dbania o stan zabytków, a tym samym ponoszenia nakładów na prace konserwatorskie, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych. Na każdym właścicielu i posiadaczu zabytku spoczywają obowiązki, określone w art. 5 powyższej ustawy, wynikające z zasad sprawowania opieki nad zabytkami.

Art. 5. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku.*
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku.*
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie.*
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.*

5) *popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.*

W art. 28 wskazano również dodatkowe obowiązki właścicieli i posiadaczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

Art. 28. Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia.*
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia.*
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany.*
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.*

Na mocy art. 29 ust. 1 na wszystkich właścicielach i posiadaczach zabytków oraz przedmiotów o cechach zabytkowych spoczywa obowiązek udostępniania ich organom ochrony zabytków w celu przeprowadzenia badań.

Art. 29. 1. Organy ochrony zabytków w czasie uzgodnionym z właścicielem lub posiadaczem przedmiotu będącego zabytkiem lub posiadającego cechy zabytku mogą prowadzić badania tego przedmiotu w miejscu, w którym przedmiot ten się znajduje.

Zapisy art. 71 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określają zasady finansowania opieki nad zabytkami.

1. W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

2. Sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny, określony w ust. 1, posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Cele określone w GPOnZ dla Gminy Szubin będą osiągnęte poprzez:

- wspólne działania władz Gminy z Ministerstwem Kultury, Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Starostwem Powiatowym, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, władzami kościelnymi oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego na zasadach porozumień, umów, wspólnych podmiotów;
- inicjatywy własne władz Gminy Szubin;
- stosowanie instrumentów finansowych (dotacje, prowadzenie instytucji, nagrody, zachęty, itp.);
- funkcje programowe (programy lokalne i projekty, kontrakty, itp.);
- inne działania aktywizujące.

XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

Wybrane akty prawne:

Stan prawny na wrzesień 2016 r.

Regulacje prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte są w wielu ustawach. Do najważniejszych z nich, w kontekście realizacji niniejszego Programu, należy zaliczyć:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 Nr 78 poz. 483 ze zm.),
- Ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014, poz. 1446 ze zm.),
- Ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016, poz. 446),
- Ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016, poz. 778),
- Ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2016, poz. 290),
- Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016, poz. 672),
- Ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015, poz. 1651 ze zm.),
- Ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015, poz. 1774 ze zm.),
- Ustawę z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012, poz. 406),
- Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016, poz. 239 ze zm.),
- Ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015, poz. 1777),
- Ustawę z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2015, poz. 2126),
- Ustawę z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. 1933, Nr 39, poz. 311 ze zm.),
- Ustawę z dnia 19 grudnia 2009 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. 2015, poz. 696),
- Ustawę z 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012, poz. 987 ze zm.),
- Ustawę z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012, poz. 642),
- Ustawę z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2015, poz. 1446),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia zakresu celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. z 1990 Nr 61, poz. 354),
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 Nr 113, poz. 661),
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2014, poz. 399 ze zm.).

Literatura i wybrane dokumenty programowe:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki Nad Zabytkami na lata 2014–2017.
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury 2004 - 2020,
- Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – „Dziedzictwo Kulturowe”,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014 – 2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013 – 2016,
- Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- Strategia Rozwoju Powiatu Nakielskiego na lata 2014 - 2020 +,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Gmina Szubin,
- Strategia Rozwoju Gminy i Miasta,
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Szubin,
- Plany Odnowy Miejscowości na terenie Gminy Szubin,
- Program Promocji Marki Gminy Szubin,
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami, Poradnik metodyczny, NID 2009,
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami, Poradnik metodyczny, Poradnik prawny Konserwatora Zabytków, Kurier Konserwatorski,
- Wytoczne opracowywania karty adresowej zabytku nieruchomego, Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie, Warszawa 2011 r.,
- Adaptacja obiektów zabytkowych do współczesnych funkcji użytkowych, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków ICOMOS, Politechnika Lubelska, Warszawa – Lublin 2009 r.,
- Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009 r.,
- Geografia osadnictwa, Daniela Szymańska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009,
- Gmina Szubin – broszury informacyjne,
- 650 – lecie nadania praw miejskich, Szubin 650 lat 1365 – 2015,
- Dzieje Szubina, M. Biskup, Poznań 1974,
- Katalog zabytków sztuki w Polsce Szubin I okolice tom XI, M. Lewicka, B. Szymanowska, PAN, Warszawa 1977,
- Pałace, dwory i folwarki powiatu nakielskiego, S. Łaniecki, Firma Usługowo – Wydawnicza “Daniel”, Sępólno Krajeńskie – Nakło nad Notecią 2005,
- Szubin z historią w tle, M. Czechowska, Urząd Miejski w Szubinie, Szubin 2015.

Dostępne strony internetowe:

www.stat.gov.pl

www.sejm.gov.pl

www.natura2000.gdos.gov.pl

www.geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

www.funduszeuropejskie.gov.pl

www.polskaniezwykla.pl

www.sztetl.org.pl

www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl

krajnaipaluki.pl

www.torun.wkz.gov.pl

www.wikimapia.org
www.partnerstwopublicznoprywatne.info
www.odleglosci.info
www.polskiezabytki.pl
www.isap.sejm.gov.pl
www.obszary.natura2000.org.pl
www.emgsp.pgi.gov.pl
www.mkidn.gov.pl
www.atlaswsi.pl
www.mir.gov.pl
www.geoportal.gov.pl
www.kirkuty.xip.pl
www.parafia-swmarcina.szubin.info

www.atlas.kujawsko-pomorskie.pl
www.nid.pl
www.bip.szubin.pl
www.szdk.szubin.net
www.rynarzewo.pl
www.kazmiyrz.pl
www.szubin.pl
www.robhil.webd.pl
www.muzeum.szubin.net
biblioteka.szubin.pl
www.reportal.pl
www.tnn.pl

Materiały w posiadaniu Urzędu Miejskiego w Szubinie:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Gmina Szubin,
- Strategia Rozwoju Gminy i Miasta,
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Szubin,
- Plany Odnowy Miejscowości na terenie Gminy Szubin,
- Program Promocji Marki Gminy Szubin,
- Szubin z historią w tle, M. Czechowska, Urząd Miejski w Szubinie, Szubin 2015.

Materiały przekazane przez instytucje:

- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, Delegatura w Bydgoszczy
wykaz zabytków nieruchomych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków, rejestr zabytków (architektoniczne i archeologiczne).

SPIS RYCIN

- Ryc. 1. Gmina Szubin w układzie gmin
- Ryc. 2. Położenie Gminy Szubin na tle Polski
- Ryc. 3. Miejscowości w Gminie Szubin
- Ryc. 4. Szubin w 1936 r.
- Ryc. 5. Zamość w 1936 r.
- Ryc. 6. Rynarzewo w 1936 r.
- Ryc. 7. Kołczkowo w 1936 r.
- Ryc. 8. Tur w 1936 r.
- Ryc. 9. Zalesie w 1889 r.
- Ryc. 10. Kowalewo w 1912 r.
- Ryc. 11. Królikowo w 1889 r.
- Ryc. 12. Rejony etnograficzne województwa kujawsko - pomorskiego
- Ryc. 13. Herb Gminy Szubin
- Ryc. 14. Flaga Gminy Szubin
- Ryc. 15. Wzór znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

SPIS TABEL

- Tabela 1. Zabytkowe cmentarze z terenu Gminy Szubin
- Tabela 2. Zabytkowe pałace i dwory z terenu Gminy Szubin
- Tabela 3. Zabytkowe parki z terenu Gminy Szubin
- Tabela 4. Zabytkowe kościoły z terenu Gminy Szubin
- Tabela 5. Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków będące własnością gminy z terenu Gminy Szubin
- Tabela 6. Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin
- Tabela 7. Zakres i harmonogram działań w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym Gminy Szubin

SPIS WYKRESÓW

- Wykres 1. Ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków z uwzględnieniem ich funkcji z terenu Gminy Szubin
- Wykres 2. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Szubin z wyszczególnieniem na miejscowości

SPIS FOTOGRAFII

- Fot. 1. „Kołczkowiarki” podczas występu
- Fot. 2. Pałucki strój ludowy
- Fot. 3. Stałe wystawy w budynku muzeum
- Fot. 4. Szubińskie budownictwo mieszkalne z końca XIX w.
- Fot. 5. Przykład budownictwa drewnianego na terenie Gminy Szubin
- Fot. 6. Cmentarz ewangelicki w Małych Rudach
- Fot. 7. Dwór w Pińsku

- Fot. 8. Park w Królikowie
- Fot. 9. Dawny kościół ewangelicki w Rynarzewie
- Fot. 10. Młyn wodny w Chobielinie
- Fot. 11. Dworek młynarza w Chobielinie
- Fot. 12. Dwór w Samokłeskach Dużych
- Fot. 13. Dwór w Słupach
- Fot. 14. Kościół parafialny p.w. św. Marcina w Szubinie
- Fot. 15. Kościół filialny p.w. św. Małgorzaty w Szubinie
- Fot. 16. Ruiny zamku starościńskiego w Szubinie

XIII. ANEKSY

Załącznik nr 1

Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków - obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych

(Źródło: opracowanie własne na podstawie kart adresowych oraz wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji wojewódzkiej przekazanego przez WUOZ, Delegatura w Bydgoszczy)

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Data i nr rejestru
1	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: dom, tzw. leśniczówka	3 ćw. XIX w.	Chobielin- Dwór 9	30.09.1991 A/1321
2	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.	Chobielin- Dwór	30.09.1991 A/1321
3	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: budynek gospodarczy	ok. 1860 r.	Chobielin- Dwór	30.09.1991 A/1321
4	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: młyn wodny	ok. 1810 r.	Chobielin- Dwór 8	30.09.1991 A/1321
5	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: jaz	XIX/XX w.	Chobielin- Dwór	30.09.1991 A/1321
6	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: dworek młynarza	2 ćw. XIX w.,	Chobielin- Dwór	15.01.1986 A/1321
7	Chobielin	strefa ochrony konserwatorskiej zespołu młyńskiego		Chobielin- Dwór	30.04.1990 A/1321
8	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.	3	15.01.1986 A/1172
9	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: park	XIX w.		15.01.1986 A/1172
10	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.		30.12.1983 A/1179
11	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: park	poł. XIX w.		30.12.1983 A/1179
12	Samokłęski Duże	kościół parafialny rzym. – kat. p. w. św. Bartłomieja	1888 – 1892 r.		11.03.2011 A/1584
13	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.		15.01.1986 A/1320
14	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.		15.01.1986 A/1320
15	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: kościół	1844 r.		17.02.2010 A/1552
16	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: cmentarz przykościelny	XIX w.		17.02.2010 A/1552
17	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: ogrodzenie cmentarza przykościelnego z działką nr 62	1903 r.		17.02.2010 A/1552
18	Słupy	założenie dworsko – parkowe: dwór	XVIII/XIX w., przebud. 1880 r.	1	05.06.1987 A/1290
19	Słupy	założenie dworsko – parkowe: park	k. XIX w.		05.06.1987 A/1290

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Data i nr rejestru
20	Szaradowo	nawa kościoła parafialnego rzym. – kat. p. w. św. Mikołaja Biskupa	ok. 1886 r.		17.05.2011 A/1589
21	Szubin	kościół parafialny rzym. – kat. p. w. św. Marcina	XV w., 1842 r., 1862 r.	Pl. Kościelny	10.03.1933 A/311
22	Szubin	kościół filialny rzym. – kat. p. w. św. Małgorzaty	1748 r.	ul. Nakielska	10.03.1933 A/312
23	Szubin	ruiny zamku starościńskiego – mury obwodowe stanowiące czworobok	XIV/XV w.	ul. Zamek	28.09.1932 A/310
24	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.	ul. Parkowa 1	30.12.1983 A/1176
25	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: park	ok. poł. XIX w.	ul. Parkowa	30.12.1983 A/1176
26	Zalesie	zespół folwarczny: gorzelnia	1869 r.	ul. Parkowa	07.03.1997 A/1176
27	Zalesie	zespół folwarczny: strażnica	XIX/XX w.	ul. Parkowa	07.03.1997 A/1176
28	Zalesie	zespół folwarczny: wozownia	1 ćw. XX w.	ul. Parkowa	07.03.1997 A/1176

Załącznik nr 2

Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków - obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków wraz z dodatkowymi obiektami

(Źródło: opracowanie własne na podstawie kart adresowych oraz wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji wojewódzkiej przekazanego przez WUOZ, Delegatura w Bydgoszczy)

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
1	Brzózki	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
2	Brzózki	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
3	Chobielin	zespół dworski: spichlerz, ob. dom	poł. XIX w.	8	
4	Chobielin	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Chobielin - Dwór	
5	Chomętowo	organistówka, ob. dom	ok. 1911 r.	16	
6	Chomętowo	szkoła, ob. dom	1900 – 1910 r.	18	
7	Chomętowo	zespół dworski: dwór,	ok. poł. XIX w.	10	
8	Chomętowo	zespół dworski: rządcówka ze stajnią i wozownią	4 ćw. XIX w.	8	
9	Chomętowo	zespół dworski: spichlerz	4 ćw. XIX w.	9	
10	Chomętowo	zespół dworski: pozostałości parku	XIX w.		
11	Chomętowo	budynek gospodarczy w zagrodzie	pocz. XX w.	2	
12	Chomętowo	budynek gospodarczy w zagrodzie	pocz. XX w.	3	
13	Chomętowo	budynek gospodarczy w zagrodzie	pocz. XX w.	4	
14	Chomętowo	budynek gospodarczy w zagrodzie	pocz. XX w.	5	
15	Chomętowo	dom	1930 r.	7	
16	Chomętowo	dom	1935 r.	17	
17	Chomętowo	dom	1904 r.	24	
18	Chomętowo	dom	1 ćw. XX w.	40	
19	Chomętowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
20	Chomętowo	cmentarz rzym. - kat.	1 poł. XIX w.		
21	Chraplewo	zespół dworski: rządcówka	1 ćw. XX w.	3	
22	Chraplewo	zespół dworski: kuźnia i stelmacharnia	k. XIX w.		
23	Ciężkowo	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzym. – kat. P. w. św. Stanisława Bpa: kościół	pocz. XX w.		
24	Ciężkowo	zespół kościoła ewangelickiego: organistówka, ob. dom	1900 – 1910 r.	24	
25	Ciężkowo	zespół dworski: dwór, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.	20	
26	Ciężkowo	zespół dworski: park	XIX w.		
27	Ciężkowo	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
28	Dąbrówka Słupska	szkoła, ob. dom	4 ćw. XIX w.	20	
29	Dąbrówka Słupska	zespół dworski: dwór	ok. poł. XIX w.	4	
30	Dąbrówka Słupska	zespół dworski: budynek inwentarski	1 ćw. XX w.		
31	Dąbrówka Słupska	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.		
32	Godzimierz	szkoła	1 ćw. XX w.	16a, 16b	
33	Godzimierz	dom	1 ćw. XX w.	17 (d.15)	
34	Godzimierz	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
35	Grzeczna Panna	cmentarz ewangelicki	pocz. XIX w.		
36	Grzeczna Panna	cmentarz ewangelicki	XIX w.		

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
37	Grieczna Panna	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Grieczna Panna – Suchy Pies	
38	Kołaczkowo	szkoła, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	ul. Szkolna 8	
39	Kołaczkowo	dworzec kolejowy, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	ul. Pałucka 2	
40	Kołaczkowo	zespół dworski: dwór	pocz. XX w., przebud	ul. Ułańska 9a	
41	Kołaczkowo	zespół dworski: spichlerz	4 ćw. XIX w.	ul. Ułańska 9a	
42	Kołaczkowo	zespół dworski: pozostałości parku	XIX w.	ul. Ułańska 9a	
43	Kołaczkowo	dom	4 ćw. XIX w.	4	
44	Kołaczkowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
45	Kołaczkowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Kołaczkowo- Wybudowanie	
46	Kornelin	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Kornelin - Jaktórka	
47	Kornelin	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
48	Kornelin	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Kornelin - Aleksandrowo	
49	Kowalewo	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.		
50	Królikowo	szkoła, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.	ul. Zaleska 7a	
51	Królikowo	budynek mieszkalny	pocz. XX w.	ul. Turzyńska 16	
52	Królikowo	zespół pałacowy: pałac, ob. szkoła	1 ćw. XX w.	ul. Szkolna 7	
53	Królikowo	zespół pałacowy: stary dwór	pocz. XX w.	ul. Szkolna 8	
54	Królikowo	zespół pałacowy: rządcówka	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 1	
55	Królikowo	zespół pałacowy: stodoła, ob. dom i budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w.	ul. Retkowska 9	
56	Królikowo	zespół pałacowy: stodoła, ob. budynek gospodarczy	1872 r.	ul. Retkowska 7	
57	Królikowo	zespół pałacowy: stodoła, ob. budynek gospodarczy	1872 r.	ul. Retkowska 5	
58	Królikowo	zespół pałacowy: budynek gospodarczy, ob. w zagrodzie	4 ćw. XIX w.	ul. Retkowska 7	
59	Królikowo	gorzelnia	XIX/XX w.	ul. Szkolna 1	
60	Królikowo	dom pracowników gorzelni	4 ćw. XIX w.	ul. Szkolna 1	
61	Królikowo	budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 1	
62	Królikowo	park	XIX w.		
63	Królikowo	czworak, ob. dom	1 ćw. XX w.	ul. Pocztowa 13	
64	Królikowo	dom	pocz. XX w.	ul. Zaleska 15 (d.13)	
65	Królikowo	dom	XIX/XX w.	ul. Pocztowa 4	
66	Królikowo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Pocztowa 12	
67	Królikowo	dom	pocz. XX w.	ul. Pocztowa 9, 11	
68	Królikowo	dom z kuźnią	k. XIX w., przeb.	ul. Szkolna 4 (d.43)	
69	Królikowo	dom	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 2 (d.88)	
70	Królikowo	dom ze sklepem	1900 – 1910 r.	ul. Słupowa 2	
71	Królikowo	stodoła, ob. dom i budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 2	
72	Królikowo	stodoła, ob. dom	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 3	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
73	Królikowo	budynek gospodarczy	pocz. XX w.	ul. Szkolna 4	
74	Królikowo	budynek gospodarczy	1905 r.	ul. Retkowska 5	
75	Królikowo	dom		ul. Turzyńska 19	
76	Królikowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
77	Łachowo	kapliczka	pocz. XX w.	obok 26	
78	Łachowo	zespół folwarczny: spichlerz	1813 r.		
79	Łachowo	zespół folwarczny: kuźnia	1 ćw. XX w.		
80	Łachowo	zespół folwarczny: gorzelnia	1897 r.		
81	Łachowo	zespół folwarczny: remiza strażacka	1 ćw. XX w.		
82	Łachowo	zespół folwarczny: park	XIX w.		
83	Łachowo	zespół folwarczny: dwunastorak, ob. dom	k. XIX w.	38	
84	Małe Rudy	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
85	Małe Rudy	cmentarz ewangelicki	pocz. XIX w.		
86	Mąkoszyn	dom	1 ćw. XX w.	11	
87	Mąkoszyn	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
88	Niedźwiady	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
89	Niedźwiady	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
90	Nowy Świat	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
91	Pińsko	zespół dworca kolejowego: dworzec	4 ćw. XIX w.	1	
92	Pińsko	zespół dworca kolejowego: szalet	4 ćw. XIX w.	1	
93	Pińsko	zespół dworski: oficyna	3 ćw. XIX w.	4	
94	Pińsko	zespół dworski: rządcówka, ob. dom	1876 r.	5	
95	Pińsko	zespół dworski: stodoła			
96	Pińsko	zespół dworski: spichlerz	3 ćw. XIX w.		
97	Pińsko	zespół dworski: gorzelnia	1900 r.		
98	Pińsko	zespół dworski: czworak, ob. dom	4 ćw. XIX w.	10	
99	Pińsko	zespół dworski: budynek inwentarski	2 poł. XIX w.	10	
100	Pińsko	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
101	Retkowo	szkoła, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.	7	
102	Retkowo	zespół dworski: dwór, ob. budynek mieszkalny	1 poł. XIX w.	36	
103	Retkowo	zespół dworski: park	XIX w.		
104	Rynarzewo	zespół kościoła paraf. p. w. św. Katarzyny: kościół	1913 r.	ul. Szkolna	
105	Rynarzewo	zespół kościoła paraf. p. w. św. Katarzyny: plebania	po 1880 r.	ul. Szkolna 10	
106	Rynarzewo	zespół kościoła paraf. p. w. św. Katarzyny: budynek gospodarczy	k. XIX w.	ul. Szkolna	
107	Rynarzewo	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rym. – kat. fil. p. w. św. Stanisława Bpa: kościół	1899 – 1902 r.	Rynek	
108	Rynarzewo	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rym. – kat.: pastorówka, ob. przedszkole	1902 – 1905 r.	Rynek 20	
109	Rynarzewo	szkoła katolicka, ob. budynek mieszkalny	1915 – 1920 r.	ul. Szkolna 9	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
110	Rynarzewo	hotel, ob. studio fotografii, apteka, bank	1 ćw. XX w.	Rynek 3	
111	Rynarzewo	dom	poł. XIX w.	ul. Bydgoska 1	
112	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Ogrodowa 2	
113	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Ogrodowa 3	
114	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich 1	
115	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich 2	
116	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich 5	
117	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich 7	
118	Rynarzewo	dom	2 poł. XIX w.	Rynek 1	
119	Rynarzewo	dom, ob. sklep	2 poł. XIX w.	Rynek 2	
120	Rynarzewo	dom, ob. kwiaciarnia	1 poł. XIX w.	Rynek 4	
121	Rynarzewo	dom	2 poł. XIX w.	Rynek 7	
122	Rynarzewo	dom, ob. sklep	ok. 1900 r.	Rynek 11	
123	Rynarzewo	dom	ok. 1905 r.	Rynek 14	
124	Rynarzewo	dom	1912 r.	Rynek 16	
125	Rynarzewo	dom	ok. 1880 r.	Rynek 21	
126	Rynarzewo	dom	ok. 1920 r.	Rynek 23	
127	Rynarzewo	dom	ok. 1920 r.	ul. Stolarska 1	
128	Rynarzewo	dom	ok. 1930 r.	ul. Stolarska 2	
129	Rynarzewo	dom	ok. 1920 r.	ul. Stolarska 3	
130	Rynarzewo	dom	1895 – 1900 r.	ul. Stolarska 5	
131	Rynarzewo	dom	ok. 1880 r.	ul. Szkolna 1	
132	Rynarzewo	dom	1 poł. XIX w.	ul. Szkolna 7	
133	Rynarzewo	dom	1906 r.	ul. Szubińska 3	
134	Rynarzewo	dom	1900 – 1910 r.	ul. Szubińska 9	
135	Rynarzewo	dom	2 poł. XIX w.	ul. Szubińska 10	
136	Rynarzewo	dom	1894 r.	ul. Szubińska 13	
137	Rynarzewo	dom	1894 r.	ul. Szubińska 15	
138	Rynarzewo	dom	1 ćw. XX w.	ul. Szubińska 19	
139	Rynarzewo	dom		ul. Szubińska 26	
140	Rynarzewo	cmentarz rzym. – kat.	ok. 1830 r.	ul. 700 - lecia	
141	Rynarzewo	cmentarz żydowski	2 poł. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich	
142	Rynarzewo	cmentarz ewangelicki	k. XIX w.		
143	Rynarzewo	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.	ul. Szubińska	
144	Samokłęski Duże	zespół kościoła paraf. p. w. św. Bartłomieja: plebania	XVIII/XIX w.	19	
145	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: chlewnia	1 ćw. XX w.		
146	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: stodoła	4 ćw. XIX w.		
147	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: gorzelnia	1 ćw. XX w.		
148	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: kuźnia	4 ćw. XIX w.		
149	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: wozownia	4 ćw. XIX w.		
150	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: dom	4 ćw. XIX w.	26	
151	Samokłęski Duże	dwunastorak, ob. dom	4 ćw. XIX w.	39	
152	Samokłęski Duże	dwunastorak, ob. dom	4 ćw. XIX w.	41	
153	Samokłęski Duże	cmentarz rzym. – kat.	ok. poł. XIX w.		

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
154	Samokłeski Małe	cmentarz ewangelicki	poł. XIX w.		
155	Samokłeski Małe	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
156	Skórzewo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
157	Słonawy	zespół szkoły: szkoła, ob. dom	4 ćw. XIX w.	8	
158	Słonawy	cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.		
159	Słonawy	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
160	Słupy	kapliczka – figura MB	1883 r.		
161	Słupy	kapliczka – figura św. Antoniego	2 poł. XIX w.		
162	Słupy	zespół pałacowy: rządówka, ob. dom	1910 r.	2	
163	Słupy	zespół pałacowy: czworak, ob. dom	1895 r.	22	
164	Słupy	zespół pałacowy: sześciorak, ob. dom	1886 r.	8	
165	Smolniki	cmentarz ewangelicki	1 poł. XIX w.		
166	Smolniki	cmentarz ewangelicki	1 poł. XIX w.		
167	Stanisławka	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
168	Stary Jarużyn	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
169	Szaradowo	kapliczka – figura św. Józefa z Dzieciątkiem	1 poł. XX w.		
170	Szaradowo	organistówka	4 ćw. XIX w.	10	
171	Szaradowo	szkoła	1913 r.	5	
172	Szaradowo	zajazd, ob. dom	1900 -1910 r.	1, 2	
173	Szaradowo	budynek gospodarczy		1, 2	
174	Szaradowo	cmentarz rzym. – kat.	1 poł. XIX w., 1913 r.		
175	Szkocja	dom	1850 r.	ul. Wspólna 1b (d.1)	
176	Szkocja	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Wspólna (d.10)	
177	Szkocja	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Wspólna 38 (d.11)	
178	Szkocja	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
179	Szkocja	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
180	Szkocja	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
181	Szubin - Wieś	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
182	Szubin	zespół kościoła paraf. p. w. św. Marcina: plebania	1841 r.	Pl. Kościelny 3	
183	Szubin	zespół kościoła paraf. p. w. św. Marcina: oficyna	1840 r.	Pl. Kościelny 3	
184	Szubin	zespół kościoła paraf. p. w. św. Marcina: wikařówka	1881 r.	Pl. Kościelny 3b	
185	Szubin	zespół kościoła cmentarnego p. w. św. Małgorzaty: ogrodzenie	k. XIX w.	ul. Nakielska	
186	Szubin	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzym. – kat. paraf. p. w. Andrzeja Boboli: kościół	1904 r.	ul. Ogrodowa 1a	
187	Szubin	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzym. – kat: pastorówka, ob. dom	ok. 1873 r.	ul. Kcyńska 14	
188	Szubin	zespół kościoła ewangelickiego: kaplica na cmentarzu ewangelickim	1909 r.	ul. Kcyńska	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
189	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: budynek I	1908 r.	ul. Kcyńska 12	
190	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: budynek II	1908 r.	ul. Kcyńska 12	
191	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: ogrodzenie	pocz. XX w.	ul. Kcyńska 12a	
192	Szubin	szpital	1909 r., przeb l. 80. XX w.	ul. Ogrodowa 9	
193	Szubin	budynek kasy chorych, ob. nieużytkowany	1934 r.	ul. Ogrodowa 3	
194	Szubin	szkoła	1913 r.	ul. Wyzwolenia 21	
195	Szubin	zakład wychowawczy: budynek główny, ob. MGOPS, Komisariat Policji, Zespół Kuratorów	1888 r., nadbud. 1978 r.	ul. Kcyńska 34, 34a	
196	Szubin	zakład wychowawczy: tzw. mały internat, ob. budynek mieszkalny	1870 – 1880 r.	ul. Kcyńska 34b	
197	Szubin	zakład wychowawczy: dom nauczycieli, ob. dom	1888 r.	ul. Kcyńska 32	
198	Szubin	dom polski, ob. muzeum	1911 r.	ul. Szkolna 2	
199	Szubin	zespół dworca kolejowego: dworzec, ob. budynek mieszkalny	1908 r.	ul. Dworcowa 13	
200	Szubin	zespół dworca kolejowego: wodociągowa wieża ciśnień	pocz. XX w.	ul. Dworcowa	
201	Szubin	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy, ob. dom	pocz. XX w.	ul. Dworcowa 8	
202	Szubin	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy, ob. dom		ul. Dworcowa 10	
203	Szubin	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy, ob. dom		ul. Dworcowa 15	
204	Szubin	poczta	1900 r.	ul. 3 Maja 24	
205	Szubin	zespół dworski: dwór	4 ćw. XIX w., przeb.	ul. Browarna 7a	
206	Szubin	zespół dworski: rządcówka	4 ćw. XIX w.?	ul. Nakielska 22	
207	Szubin	zespół dworski: dom	XIX/XX w.	ul. Browarna 8	
208	Szubin	zespół dworski: budynek inwentarski	pocz. XX w.	ul. Browarna	
209	Szubin	zespół dworski: spichlerz, ob. dom	XIX/XX w.	ul. Browarna 10	
210	Szubin	zespół dworski: szklarnia	pocz. XX w.	ul. Browarna	
211	Szubin	zespół dworski: park	XIX w.	ul. Browarna/ul. Nakielska	
212	Szubin	dom	1830 r., przebud. po 1945 r.	ul. Browarna 3	
213	Szubin	dom	ok. 1910 r.	ul. Browarna 6	
214	Szubin	dom		ul. Dworcowa 1	
215	Szubin	dom	ok. 1860 r.	ul. Glinica 24	
216	Szubin	dom	ok. 1860 r.	ul. Kcyńska 2	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
217	Szubin	dom	1845 r., przebud. 1897 r.	ul. Kcyńska 3	
218	Szubin	dom, ob. kwiaciarnia, sklep, dom	1843 r., nadbud. 1910 r.	ul. Kcyńska 4	
219	Szubin	dom	ok. 1870 – 1880 r.	ul. Kcyńska 5	
220	Szubin	dom		ul. Kcyńska 6	
221	Szubin	dom	1870 – 1880 r.	ul. Kcyńska 8	
222	Szubin	dom	ok. 1880 r.	ul. Kcyńska 10	
223	Szubin	dom	1926 r.	ul. Kcyńska 17	
224	Szubin	dom	1890 r.	ul. Kcyńska 18	
225	Szubin	dom	1876 r., przebud. 1927 r.	ul. Kcyńska 22	
226	Szubin	dom	ok. 1910 r.	ul. Kcyńska 30	
227	Szubin	dom	1927 r.	ul. Kcyńska 33	
228	Szubin	dom	pocz. XX w.	ul. Kcyńska 38	
229	Szubin	dom	pocz. XX w.	ul. Kcyńska 40	
230	Szubin	dom	1852 r.	ul. Kilińskiego 1	
231	Szubin	dom	1928 r.	ul. Kilińskiego 4	
232	Szubin	dom	k. XIX w.	ul. Kilińskiego 10	
233	Szubin	dom	1843 r., rozbud. 1905 r.	ul. Kościuszki 1	
234	Szubin	dom, ob. fryzjer i dom	1883 r., przebud.	ul. Kościuszki 2	
235	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1903 r.	ul. Kościuszki 3	
236	Szubin	dom, ob. sklep, kebab, dom	ok. 1904 r.	ul. Kościuszki 4	
237	Szubin	dom, ob. sklep i dom	ok. poł. XIX w., przebud. 1924 r.	ul. Kościuszki 6	
238	Szubin	dom	ok. 1880 r.	ul. Kościuszki 8	
239	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1904 r.	ul. Kościuszki 10	
240	Szubin	dom, ob. sklep i dom	k. XIX w., przebud. 1927 r.	ul. Kościuszki 12	
241	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1886 r., przebud. 1904 r.	ul. Kościuszki 14	
242	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1850 r. przebud. 1887 r., po 1945 r.	ul. Kościuszki 16	
243	Szubin	dom	1878 r.	ul. Kościuszki 18	
244	Szubin	dom, ob. sklep, kwiaciarnia, dom		ul. 3 Maja 2	
245	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1908 r.	ul. 3 Maja 4	
246	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1898 r.	ul. 3 Maja 6	
247	Szubin	dom, ob. lodziarnia, sklep, dom	1898 r.	ul. 3 Maja 7	
248	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1 poł. XIX w., przebud.	ul. 3 Maja 14	
249	Szubin	dom, ob. drogeria i dom	1786 r., rozbud. XIX/XX w.	ul. 3 Maja 15	
250	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1830 r., przebud. 1903 r.	ul. 3 Maja 19	
251	Szubin	dom, ob. sklep i dom	2 poł. XIX w., przebud. 1917 - 1918 r.	ul. 3 Maja 21	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
252	Szubin	dom, ob. apteka i dom	1818 – 1824 r., nadbud. XIX/XX w., przebud. 1924 r.	ul. 3 Maja 23	
253	Szubin	dom, ob. sklep i dom	ok. 1890 r.	ul. 3 Maja 25	
254	Szubin	dom	1852 r.	ul. 3 Maja 26	
255	Szubin	dom, ob. bank i dom	ok. poł. XIX w.	ul. 3 Maja 29	
256	Szubin	dom	k. XVIII w., przebud. pocz. XX w.	ul. 3 Maja 29a	
257	Szubin	dom	XIX/XX w.	ul. 3 Maja 30	
258	Szubin	dom, ob. jubiler i dom	k. XVIII w., przebud. pocz. XX w.	ul. 3 Maja 33	
259	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1856 r., przebud.	ul. św. Marcina 1	
260	Szubin	dom	2 poł. XVIII w., przebud. 1912 r.	ul. św. Marcina 2	
261	Szubin	dom, ob. ubezpieczenia, sklep, dom	1913 r.	ul. św. Marcina 3	
262	Szubin	dom	1856 r., przebud. pocz. XX w.	ul. św. Marcina 4	
263	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1 poł. XIX w., przebud. XX w.	ul. św. Marcina 5	
264	Szubin	dom	1 poł. XIX w., przebud. po 1945 r.	ul. św. Marcina 6	
265	Szubin	dom	1910 r.	ul. św. Marcina 7	
266	Szubin	dom	1843 r.	ul. św. Marcina 8	
267	Szubin	dom	ok. 1840 r., przebud.	ul. św. Marcina 12	
268	Szubin	dom	1850 r.	ul. św. Marcina 14	
269	Szubin	dom	1842 r.	ul. św. Marcina 20	
270	Szubin	dom	1907 r.	ul. Młyńska 6	
271	Szubin	dom	ok. poł. XIX w., przebud. XX w.	ul. Młyńska 7	
272	Szubin	dom	1864 r.	ul. Młyńska 13	
273	Szubin	dom	k. XIX w.	ul. Młyńska 14	
274	Szubin	dom		ul. Mostowa 4	
275	Szubin	ob. sklep i dom	XIX/XX w.	ul. Nakielska 1	
276	Szubin	dom	ok. 1890 r.	ul. Nakielska 7	
277	Szubin	dom, ob. sklep i dom	ok. 1850 r., przebud. XX w.	ul. Nakielska 8	
278	Szubin	dom	1 poł. XIX w.	ul. Nakielska 9	
279	Szubin	dom	ok. 1872 r.	ul. Nakielska 10	
280	Szubin	dom	1915 r.	ul. Nakielska 11	
281	Szubin	dom	1904 r.	ul. Nakielska 14	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
282	Szubin	dom	1910 r., przebud. po 1945 r.	ul. Nakielska 15	
283	Szubin	dom	1910 r.	ul. Nakielska 17	
284	Szubin	dom	ok. 1920 – 1930 r.	ul. Ogrodowa 5	
285	Szubin	dom	1909 r.	ul. Ogrodowa 12	
286	Szubin	dom	1909/1910 r.	ul. Ogrodowa 14	
287	Szubin	dom	pocz. XX w.	ul. Ogrodowa 16	
288	Szubin	dom	pocz. XX w.	ul. Ogrodowa 18	
289	Szubin	dom	ok. poł. XIX w.	ul. Paderewskiego 1	
290	Szubin	dom		ul. Paderewskiego 4	
291	Szubin	dom	2 poł. XIX w., przebud. 1911 r.	ul. Paderewskiego 5	
292	Szubin	dom	1911 – 1912 r.	ul. Paderewskiego 15	
293	Szubin	dom , ob. optyk i dom	1848 r.	Rynek 1	
294	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1894 r.	Rynek 2	
295	Szubin	dom	XVIII w., przebud. 1896 r.	Rynek 3	
296	Szubin	dom	ok. 1910 r.	ul. Winnica 7	
297	Szubin	dom	ok. 1915 r.	ul. Winnica 8	
298	Szubin	dom	ok. poł. XIX w.	ul. Winnica 12	
299	Szubin	dom z warsztatem	1907 r.	ul. Winnica 21	
300	Szubin	dom	ok. 1870 r.	ul. Winnica 22	
301	Szubin	dom		ul. Winnica 24	
302	Szubin	dom	ok. 1935 r., przebud. po 1945 r.	ul. Winnica 30	
303	Szubin	dom	1851 r., przebud. pocz. XX w.	ul. Winnica 37	
304	Szubin	dom	1891 r.	ul. Winnica 37a	
305	Szubin	dom	1896 r.	ul. Winnica 41	
306	Szubin	dom	2 poł. XIX w.	ul. Mostowa 1	
307	Szubin	dom	1906 r.	Pl. Kościelny 1	
308	Szubin	dom	ok. 1900 r.	Pl. Kościelny 4	
309	Szubin	dom	XIX w.	Pl. Kościelny 5	
310	Szubin	dom	1928 r.	Pl. Wolności 2	
311	Szubin	dom	2 poł. XIX w., przebud. XX w.	Pl. Wolności 3	
312	Szubin	dom, OB. SKLEP I DOM	1895 r., przebud. po 1945 r.	Pl. Wolności 5	
313	Szubin	dom	XVIII w., przebud. 1895 r. i XX w.	ul. Wyzwolenia 5	
314	Szubin	dom	ok. 1910 r.	ul. Wyzwolenia 11	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
315	Szubin	mleczarnia, ob. biedronka	1890 – 1900 r.	ul. Kcyńska 31	
316	Szubin	zespół młyna: młyn motorowy	1929 r.	ul. Młyńska 17	
317	Szubin	zespół młyna: młyn ?, ob. budynek mieszkalny	1859 r.	ul. Zamek 2	
318	Szubin	zespół rzeźni: rzeźnia	1874 r.	ul. Dworcowa 11	
319	Szubin	zespół rzeźni: budynek gospodarczy	XIX/XX w.	ul. Dworcowa 11	
320	Szubin	zespół rzeźni: dom pracownicy	pocz. XX w.	ul. Dworcowa 11	
321	Szubin	spichlerz	1895 r.	ul. Młyńska 3a	
322	Szubin	cmentarz ewangelicki	1 poł. XIX w.	ul. Kcyńska	
323	Szubin	cmentarz rzym. – kat.		ul. Nakielska	
324	Szubin	cmentarz żydowski	pocz. XIX w., 1880 r.	ul. Kcyńska/ul. Leśna	
325	Tur	szkoła ewangelicka, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.	ul. Bydgoska 25	
326	Tur	zajazd, ob. dom	1 ćw. XX w.	ul. Bydgoska 30	
327	Tur	zespół folwarczny: spichlerz, ob. dom i poczta	1874 r., przebud. XX w.	ul. Bydgoska 15	
328	Tur	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Bydgoska 7	
329	Tur	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Bydgoska 18	
330	Tur	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Bydgoska 34	
331	Tur	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Bydgoska 36	
332	Tur	dom	1 ćw. XX w.	ul. Hutnicza 6	
333	Tur	dom	1 ćw. XX w.	ul. Zaułek 2	
334	Tur	dom	ok. 1909 r.	ul. Zaułek 3	
335	Tur	dom	1910 r.	ul. Zaułek 5	
336	Tur	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.	ul. Bydgoska	
337	Wąsosz	kapliczka – figurka MB	1 ćw. XX w.	ul. Podgórna/ul. Nadbrzeżna	
338	Wąsosz	szkoła, ob. świetlica i budynek mieszkalny	1871 r.	ul. Słoneczna 20	
339	Wąsosz	dworzec kolejowy, fob. dom	4 ćw. XIX w.	ul. Żnińska 5 (d.45)	
340	Wąsosz	dom	3 ćw. XIX w.	ul. Słoneczna 3 (d.24)	
341	Wąsosz	dom	3 ćw. XIX w.	ul. Słoneczna 23 (d.6)	
342	Wąsosz	budynek gospodarczy		ul. Słoneczna 23 (d.6)	
343	Wąsosz	zespół młyna: młyn	1920 r.	ul. Żnińska 4 (d.43)	
344	Wąsosz	zespół młyna: dom młynarza	1920 r.	ul. Żnińska 4 (d.43)	
345	Wąsosz	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.	ul. Podgórna/ul. Nadbrzeżna	
346	Wojślawiec	zespół dworski: dwór	1 poł. XIX w.	1	
347	Wojślawiec	zespół dworski: chlewnia	1 ćw. XX w.		
348	Wojślawiec	zespół dworski: obora	4 ćw. XIX w.		
349	Wojślawiec	zespół dworski: budynek inwentarski, ob. budynek gospodarczy	pocz. XX w.		

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
350	Wojślawiec	zespół dworski: młyn, ob. Spichlerz	1909 r.		
351	Wojślawiec	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
352	Wolwark	kapliczka	1947 r.	(przy domu nr 16)	
353	Wolwark	szkoła, ob. budynek mieszkalny	1900 – 1910 r.	39	
354	Wolwark	dom		5	
355	Zalesie	zespół dworca kolejowego: dworzec, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	ul. Szubińska 28	
356	Zalesie	zespół dworca kolejowego: szalet, ob. kurnik	ok. 1900 r.	ul. Szubińska 28	
357	Zalesie	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy	ok. 1900 r.	ul. Szubińska 26 (d.48)	
358	Zalesie	leśniczówka	1 ćw. XX w.	ul. Szubińska 8	
359	Zalesie	zespół pałacowy: stajnia, ob. nie użytkowana	pocz. XX w.		
360	Zalesie	zespół pałacowy: obora, ob. magazyn	ok. 1900 r.		
361	Zalesie	zespół pałacowy: warsztat	1909 r.		
362	Zalesie	zespół pałacowy: czworak, ob. dom	ok. 1903 r.	ul. Ogrodowa 1 (d.5)	
363	Zalesie	zespół pałacowy: czworak, ob. dom	ok. 1903 r.	ul. Ogrodowa 2 (d.6)	
364	Zalesie	zespół pałacowy: czworak, ob. dom	1903 r.	ul. Ogrodowa 4 (d.8)	
365	Zalesie	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
366	Zamość	zespół dworca kolejowego: dworzec, ob. budynek mieszkalny	k. XIX w.	ul. Dworcowa 6	
367	Zamość	zespół dworca kolejowego: szalet	4 ćw. XIX w.	ul. Dworcowa 6	
368	Zamość	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	ul. Dworcowa 6	
369	Zamość	cmentarz ewangelicki	XIX w.	(Podlaski)	
370	Zamość	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.	(Trzciniec)	
371	Żędowo	zespół dworski: dwór	1 ćw. XX w.	17	
372	Żędowo	zespół dworski: spichlerz	4 ćw. XIX w.		
373	Żędowo	zagroda: dom	1908 r.	4	
374	Żędowo	zagroda: budynek inwentarski	ok. 1908 r.	4	
375	Żędowo	budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w.	5	
376	Żędowo	budynek inwentarski		14	
377	Żędowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
378	Zielonowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
379	Żurczyn	zespół folwarczny: dom	pocz. XX w.	4	
380	Żurczyn	zespół folwarczny: dom	1 ćw. XX w.	5	
381	Żurczyn	zespół folwarczny: dom	k. XIX w.	2	
382	Żurczyn	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
383	Brzózki	dom	XIX w.	7	nowe włączenie
384	Brzózki	dom	XIX w.	17	nowe włączenie
385	Brzózki	kapliczka	1926 – 2009 r.	po między 2 a 3	nowe włączenie
386	Chraplewo	dworek	pocz. XX w.	7	nowe włączenie
387	Ciężkowo	dom	pocz. XX w.	17	nowe włączenie
388	Dąbrówka Słupska	kapliczka	1939 – 1945 r.,		nowe włączenie

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
389	Dąbrówka Słupska	miejsce pamięci	1939 r.		nowe włączenie
390	Grieczna Panna	świątlica	1913 r.	1	nowe włączenie
391	Grieczna Panna	dom	pocz. XX w.	2	nowe włączenie
392	Grieczna Panna	dom	1906 r.	13	nowe włączenie
393	Królikowo	brama do parku dworskiego	XIX w.		nowe włączenie
394	Królikowo	kapliczka NSPJ	1945 r.		nowe włączenie
395	Królikowo	dom	ok. 1920 r.	ul. Turzyńska 1	nowe włączenie
396	Łachowo	dom		7	nowe włączenie
397	Niedźwiady	szkoła. ob. dom		9	nowe włączenie
398	Nowy Świat	miejsce pamięci	1941 – 1942 r.		nowe włączenie
399	Rynarzewo	szkoła ewangelicka, ob. budynek mieszkalny	1889 – 1895 r.	ul. Szkolna 9a	nowe włączenie
400	Słonawy	budynek mieszkalny, biblioteka, świątlica	1914 r.	28	nowe włączenie
401	Słupy	ogrodzenie zespołu folwarcznego		1	nowe włączenie
402	Słupy	plebania	ok. 1799 r.	6	nowe włączenie
403	Szaradowo	plebania, ob. parafialny zespół Caritas	4 ćw. XIX w.	9	nowe włączenie
404	Szkocja	szkoła, ob. budynek mieszkalny	1913 r.	48	nowe włączenie
405	Szubin	grobowiec	XIX/XX w.		nowe włączenie
406	Szubin	dom		ul. Kościuszki 14	nowe włączenie
407	Szubin	dom		ul. Kościuszki 14	nowe włączenie
408	Szubin	budynek gospodarczy		ul. Kościuszki 14	nowe włączenie
409	Tur	kapliczka	1946 r.	naprzeciw 15	nowe włączenie
410	Wąsosz	bunkier	1939 r.		nowe włączenie
411	Żędowo	kapliczka	1946 r.		nowe włączenie

Załącznik nr 3

Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków - stanowiska archeologiczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wojewódzkim rejestrze zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart adresowych oraz wykazu stanowisk archeologicznych z Gminy Szubin przekazanego przez WUOZ, Delegatura w Bydgoszczy

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
1	Chobielin	1	38-35	1		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
2	Chobielin	2	38-35	2		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
3	Chobielin	3	38-34	24		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
4	Chobielin	4	38-34	25		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
5	Chobielin	5	38-34	26		ślad osadnictwa- kultura łużycka ślad osadnictwa- czasy nowożytne
6	Chobielin	6	38-34	27		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych (neolit), ślad osadnictwa- wczesna epoka brązu
7	Chobielin	7	38-34	28		ślad osadnictwa- okres rzymski
8	Chobielin	8	38-34	29		punkt osadniczy- późne średniowiecze- czasy nowożytne
9	Chobielin	9	38-34	30		osada- wczesne średniowiecze
10	Chomętowo	1	41-35	59		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadnictwa- późne średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytne
11	Chomętowo	2	41-35	60		punkt osadniczy- średniowiecze
12	Chomętowo	3	41-35	61		ślad osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
13	Chomętowo	4	41-35	62		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
14	Chomętowo	5	41-35	63		ślad osadnictwa- średniowiecze
15	Chomętowo	6	41-35	64		ślad osadnictwa- średniowiecze
16	Chomętowo	7	41-35	65		punkt osadniczy- późne średniowiecze
17	Chomętowo	8	41-35	66		punkt osadniczy- późne średniowiecze
18	Chomętowo	9	41-35	67		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
19	Chomętowo	10	41-35	68		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- średniowiecze, punkt osadniczy- czasy nowożytne
20	Chomętowo	11	41-35	69		ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, punkt osadniczy- średniowiecze
21	Chomętowo	12	41-35	70		ślad osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, ślad osadnictwa- średniowiecze, punkt osadniczy- czasy nowożytne
22	Chomętowo	13	41-35	71		punkt osadniczy- średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
23	Chomętowo	14	41-35	72		punkt osadniczy- średniowiecze
24	Chomętowo	15	41-35	73		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
25	Chomętowo	16	41-35	74		ślad osadnictwa- średniowiecze
26	Chomętowo	17	41-35	136		punkt osadniczy- kultura pomorska- okres halszacki D, ślad osadnictwa- neolit, ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halszacki C/D
27	Chraplewo	1	41-34	13		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
28	Chraplewo	2	41-34	14		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halszacki C/D, ślad osadnictwa- średniowiecze
29	Chraplewo	3	41-34	15		punkt osadniczy- późne średniowiecze
30	Chraplewo	4	41-34	16		punkt osadniczy- późne średniowiecze
31	Chraplewo	5	41-34	17		punkt osadniczy- późne średniowiecze
32	Chraplewo	6	41-34	18		punkt osadniczy- późne średniowiecze
33	Chraplewo	7	41-34	19		punkt osadniczy- późne średniowiecze
34	Chraplewo	8	41-34	20		punkt osadniczy- późne średniowiecze
35	Chraplewo	9	41-34	21		punkt osadniczy- późne średniowiecze
36	Chraplewo	10	41-34	22		punkt osadniczy- późne średniowiecze
37	Chraplewo	11	41-34	23		punkt osadniczy- późne średniowiecze
38	Chraplewo	12	41-34	24		punkt osadniczy- średniowiecze
39	Chraplewo	13	41-34	25		ślad osadnictwa- średniowiecze
40	Chraplewo	14	41-34	106		ślad osadnictwa- średniowiecze
41	Chraplewo	15	41-34	108	A	cmentarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
42	Chraplewo	16	41-34	109	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze 1136 r.
43	Ciężkowo	1	41-34	44		ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, ślad osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halszacki C, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
44	Ciężkowo	2	41-34	45		punkt osadniczy- późne średniowiecze
45	Ciężkowo	3	41-34	46		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
46	Ciężkowo	4	41-34	47		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
47	Ciężkowo	5	41-34	59		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
48	Ciężkowo	6	41-34	66		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
49	Ciężkowo	7	41-34	71		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halszacki /okres halszacki D
50	Ciężkowo	8	41-34	72		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halszacki C, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
51	Ciężkowo	9	41-34	107		ślad osadnictwa- kultura łużycka- IV-V epoka brązu, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
52	Ciężkowo	10	41-34	118	A	cmentarzysko- kultura łużycka- IV-V

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						epoka brązu
53	Dąbrówka Słupska	1	41-35	1		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytne
54	Dąbrówka Słupska	2	41-35	2		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu, ślad osadnictwa- średniowiecze
55	Dąbrówka Słupska	3	41-35	3		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu, ślad osadnictwa- średniowiecze
56	Dąbrówka Słupska	4	41-34	61		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
57	Dąbrówka Słupska	5	41-34	62		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
58	Dąbrówka Słupska	6	41-34	63		punkt osadniczy- późne średniowiecze
59	Dąbrówka Słupska	7	41-34	64		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
60	Dąbrówka Słupska	8	41-34	65		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
61	Dąbrówka Słupska	9	41-34	67		punkt osadniczy- późne średniowiecze
62	Dąbrówka Słupska	10	41-34	68		punkt osadniczy- późne średniowiecze
63	Dąbrówka Słupska	11	41-34	69		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
64	Dąbrówka Słupska	12	41-34	70		punkt osadniczy- późne średniowiecze
65	Dąbrówka Słupska	13	41-34	74		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
66	Dąbrówka Słupska	14	41-34	75		punkt osadniczy- późne średniowiecze
67	Dąbrówka Słupska	15	41-34	76		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
68	Dąbrówka Słupska	16	41-34	77		ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- późne średniowiecze
69	Dąbrówka Słupska	17	41-34	78		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
70	Dąbrówka Słupska	18	41-34	79		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
71	Dąbrówka Słupska	19	41-34	131	A	znalezisko luźne- kultura ceramiki wstęgowej rytej- neolit
72	Dąbrówka Słupska	20	41-34	132	A	znalezisko luźne- kultura ceramiki wstęgowej rytej- neolit
73	Dąbrówka Słupska	21	41-34	133	A	znalezisko luźne- kultura ceramiki sznurowej- neolit
74	Dąbrówka Słupska	22	41-34	134	A	znalezisko luźne- neolit
75	Dąbrówka Słupska	23	41-34	135	A	znalezisko luźne- neolit
76	Dąbrówka Słupska	24	41-34	136	A	znalezisko luźne- neolit
77	Dąbrówka Słupska	25	41-34	137	A	znalezisko luźne- neolit
78	Dąbrówka Słupska	26	41-34	138	A	znalezisko luźne- kultura iwieńska, II epoka brązu
79	Dąbrówka Słupska	27	41-34	139	A	znalezisko luźne- kultura łużycka- IV-V epoka brązu

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
80	Dąbrówka Słupska	28	41-34	140	A	cmentarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
81	Dąbrówka Słupska	29	41-34	141	A	znalezisko luźne- kultura łużycka
82	Dąbrówka Słupska	30	41-34	142	A	znalezisko luźne- kultura łużycka
83	Dąbrówka Słupska	31	41-34	143	A	groby skrzynkowe- kultura pomorska- okres halsztacki D
84	Dąbrówka Słupska	32	41-34	144	A	znalezisko luźne- kultura pomorska- okres lateański
85	Dąbrówka Słupska	33	41-34	145	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski
86	Dąbrówka Słupska	34	41-34	146	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski
87	Dąbrówka Słupska	35	41-34	147	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski
88	Dąbrówka Słupska	36	41-34	148	A	cmentarzysko szkieletowe- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D
89	Dąbrówka Słupska	37	41-34	149	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
90	Drogosław	1	40-36	87		punkt osadniczy- okres nowożytny
91	Drogosław	2	40-36	88		ślad osadnictwa- neolit
92	Drogosław	3	40-36	89		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- okres nowożytny
93	Gąbin	1	41-35	75		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
94	Gąbin	2	41-35	76		ślad osadnictwa-średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytne
95	Gąbin	3	41-35	77		punkt osadniczy- średniowiecze
96	Gąbin	4	41-35	87		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze- czasy nowożytne
97	Gąbin	5	41-35	88		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
98	Gąbin	6	41-35	89		ślad osadnictwa- średniowiecze
99	Gąbin	7	41-35	135	A	skarb- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
100	Gąbin	8	41-36	39		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/okres halsztacki D, osada- późne średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytne
101	Gąbin	9	41-36	57		osada- kultura przeworska- okres rzymski, osada- późne średniowiecze
102	Gąbin	10	41-36	59		osada- kultura przeworska- okres rzymski
103	Gąbin	11	41-36	60		ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, ślad osadnictwa- średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
104	Gąbin	12	41-36	61		osada- kultura przeworska- okres rzymski
105	Gąbin	13	41-36	62		osada- kultura przeworska- okres rzymski

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
106	Gąbin	14	41-36	63		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
107	Gąbin	15	41-36	64		śląd osadnictwa- mezolit
108	Gąbin	16	41-36	65		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
109	Gąbin	17	41-36	69		osada- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
110	Gąbin	18	41-36	70		osada- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
111	Gąbin	19	41-36	71		osada- kultura przeworska- okres rzymski, osada- późne średniowiecze
112	Gąbin	20	41-36	72		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
113	Gąbin	21	41-36	108	A	śląd osadnictwa- neolit
114	Gąbin	22	41-36	109	A	śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki
115	Grieczna Panna	1	39-35	51		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
116	Grieczna Panna	2	39-35	52		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
117	Grieczna Panna	3	39-35	53		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
118	Grieczna Panna	4	39-35	54		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
119	Grieczna Panna	5	39-35	55		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- późne średniowiecze
120	Grieczna Panna	6	39-35	56		punkt osadniczy- późne średniowiecze
121	Godzimirz	1	39-35	57		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
122	Godzimirz	2	39-35	58		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
123	Godzimirz	3	39-35	59		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w.
124	Godzimirz	4	39-35	60		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
125	Godzimirz	5	39-35	61		śląd osadnictwa- okres nowożytny
126	Godzimirz	6	39-35	62		punkt osadniczy- późne średniowiecze
127	Godzimirz	7	39-35	63		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
128	Godzimirz	8	39-35	64		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
129	Godzimirz	9	39-35	65		punkt osadniczy- późne średniowiecze
130	Godzimirz	10	39-35	66		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
131	Godzimirz	11	39-35	67		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w.
132	Godzimirz	12	39-35	68		punkt osadniczy- późne średniowiecze
133	Stary Jarużyn	1	38-34	31		punkt osadniczy- okres rzymski
134	Stary Jarużyn	2	38-34	32		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
135	Stary Jarużyn	3	38-34	33		śląd osadnictwa- kultura późnego

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						średniowiecze-nowożytna
136	Jezirowo	1	41-35	90		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit
137	Jezirowo	2	41-35	91		śląd osadnictwa- kultura iwieńska- II/III epoka brązu, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
138	Jezirowo	3	41-35	92		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu
139	Jezirowo	4	41-35	93		śląd osadnictwa- kultura łużycka-okres halsztacki C/D
140	Kołaczkowo	1	39-35	100		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
141	Kołaczkowo	2	39-35	101		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy
142	Kołaczkowo	3	39-35	102		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII/XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
143	Kołaczkowo	4	39-35	103		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI/XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
144	Kołaczkowo	5	39-35	104		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy, punkt osadniczy- późne średniowiecze
145	Kołaczkowo	6	39-35	105		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI/XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
146	Kołaczkowo	7	39-35	106		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze
147	Kołaczkowo	8	39-36	67		śląd osadnictwa- średniowiecze
148	Kołaczkowo	9	39-36	68		punkt osadniczy- średniowiecze
149	Kołaczkowo	10	39-36	69		osada- średniowiecze
150	Kołaczkowo	11	39-36	70		punkt osadniczy- średniowiecze
151	Kołaczkowo	12	39-36	71		punkt osadniczy- kultura prapolska- faza D
152	Kołaczkowo	13	39-36	72		punkt osadniczy- czasy nowożytne
153	Kołaczkowo	14	39-36	73		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- kultura prapolska- faza D
154	Kołaczkowo	15	39-36	74		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C
155	Kołaczkowo	16	39-36	75		punkt osadniczy- średniowiecze
156	Kołaczkowo	17	39-36	76		osada- kultura przeworska- okres rzymski, osada- kultura prapolska- faza D
157	Kołaczkowo	18	39-36	77		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
158	Kołaczkowo	19	39-36	78		punkt osadniczy- średniowiecze
159	Kołaczkowo	20	39-36	79		śląd osadnictwa- okres nowożytny
160	Kołaczkowo	21	39-36	80		śląd osadnictwa- okres schyłkowego neolitu
161	Kornelin	1	39-36	57		punkt osadniczy- kultura pucharów

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						lejkowatych- neolit
162	Kornelin	2	39-36	58		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
163	Kornelin	3	39-36	59		punkt osadniczy- średniowiecze, punkt osadniczy- neolit
164	Kornelin	4	39-36	60		śląd osadnictwa- okres nowożytny
165	Kornelin	5	39-36	61		punkt osadniczy- średniowiecze
166	Kornelin	6	39-36	62		punkt osadniczy- kultura prapolska- faza D
167	Kornelin	7	39-36	63		śląd osadnictwa- średniowiecze
168	Kornelin	8	39-36	64		śląd osadnictwa- okres nowożytny
169	Kornelin	9	39-36	65		śląd osadnictwa- okres nowożytny
170	Kornelin	10	39-36	66		śląd osadnictwa- kultura prapolska- faza D, śląd osadnictwa- okres nowożytny
171	Kornelin	11	40-36	7		śląd osadnictwa- neolit
172	Kornelin-Jakórka	12	40-36	8	A	śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV okres epoki brązu
173	Kornelin	13	40-36	9		śląd osadnictwa- kultura łużycka, śląd osadnictwa- okres nowożytny
174	Kornelin	14	40-36	10		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
175	Kornelin	15	40-36	11		śląd osadnictwa-epoka kamienia, śląd osadnictwa- okres nowożytny
176	Kornelin	16	40-36	12		osada- późne średniowiecze-okres nowożytny
177	Kornelin	17	40-36	13		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych (neolit), śląd osadnictwa- wczesny okres rzymski, śląd osadnictwa- okres nowożytny
178	Kornelin	18	40-36	14		śląd osadnictwa- epoka kamienia- neolit
179	Kornelin	19	40-36	15		śląd osadnictwa- kultura ceramiki sznurowej, punkt osadniczy- okres nowożytny
180	Kornelin	20	40-36	16		śląd osadnictwa- neolit
181	Kornelin	21	40-36	17		punkt osadniczy- okres nowożytny
182	Kornelin	22	40-36	18		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
183	Kornelin	23	40-36	19		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych (neolit), punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
184	Kornelin-Jaktórka	24	40-36	20		punkt osadniczy- neolit, śląd osadniczy- okres nowożytny
185	Kornelin-Jaktórka	25	40-36	21		śląd osadniczy- neolit, punkt osadniczy- okres nowożytny
186	Kornelin-Jaktórka	26	40-36	22		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
187	Kowalewo	1	41-35	16		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych-neolit,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu
188	Kowalewo	1a	40-35	27		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
189	Kowalewo	2	41-35	17		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halszacki C/D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
190	Kowalewo	3	41-35	18		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
191	Kowalewo	4	41-35	19		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halszacki C-D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
192	Kowalewo	5	41-35	20		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, punkt osadniczy- średniowiecze
193	Kowalewo	6	41-35	106		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- kultura przeworska- późne średniowiecze
194	Kowalewo	7	41-35	107		punkt osadniczy- późne średniowiecze
195	Kowalewo	8	41-35	108		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
196	Kowalewo	9	41-35	109		punkt osadniczy- późne średniowiecze
197	Kowalewo	10	41-35	110		punkt osadniczy- średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
198	Kowalewo	11	41-35	111		punkt osadniczy- późne średniowiecze
199	Królikowo	1	40-34	132	Grodzisko- nr rej. C/86	grodzisko pierścieniowate- wczesne średniowiecze faza: C-E
200	Królikowo	2	40-34	131		osada przygodowa- wczesne średniowiecze faza C
201	Królikowo	3	40-34	142		b.d.
202	Królikowo	4	40-34	126		osada- wczesne średniowiecze fazy C-D, śląd osadnictwa- neolit
203	Królikowo	5	40-34	133		osada- wczesne średniowiecze IX-XI w.
204	Królikowo	6	40-34	141		punkt osadniczy- epoka żelaza, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
205	Królikowo	7	40-34	140		punkt osadniczy- epoka żelaza /okres lateński, okres rzymski/, śląd osadnictwa- neolit
206	Królikowo	8	40-34	139		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
207	Królikowo	9	40-34	125		obozowisko- neolit, cmentarzysko- okres późnolateński-wczesny rzym., śląd osadnictwa- średniowiecze
208	Królikowo	10	40-34	127		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu
209	Królikowo	11	40-34	128		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych-neolit, śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, śląd

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						osadnictwa- wczesna epoka brązu lub kultura łużycka, ślad osadnictwa- późne średniowiecze, ślad osadnictwa- nieokreślona
210	Królikowo	12	40-34	129		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
211	Królikowo	13	40-34	130		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIV w.
212	Królikowo	14	40-34	134		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- epoka żelaza
213	Królikowo	15	40-34	135		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
214	Królikowo	16	40-34	136		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
215	Królikowo	17	40-34	137		ślad osadnictwa- epoka żelaza, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
216	Królikowo	18	40-34	138		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, ślad osadnictwa- wczesna epoka brązu
217	Królikowo	19	41-34	26		punkt osadniczy- późne średniowiecze
218	Królikowo	20	41-34	27		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze, punkt osadniczy- czasy nowożytnie
219	Królikowo	21	41-34	28		punkt osadniczy- późne średniowiecze
220	Królikowo	22	41-34	29		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
221	Królikowo	23	41-34	30		punkt osadniczy- średniowiecze
222	Królikowo	24	41-34	31		punkt osadniczy- późne średniowiecze
223	Królikowo	25	41-34	32		punkt osadniczy- mezolit, neolit?, punkt osadniczy- późne średniowiecze
224	Królikowo	26	41-34	33		punkt osadniczy- średniowiecze
225	Królikowo	27	41-34	34		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
226	Królikowo	28	41-34	35		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
227	Królikowo	29	41-34	36		punkt osadniczy- późne średniowiecze
228	Królikowo	30	41-34	37		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
229	Królikowo	31	41-34	86		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
230	Królikowo	32	41-34	87		ślad osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
231	Królikowo	33	41-34	88		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
232	Królikowo	34	41-34	90		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						rzymski, ślad osadnictwa- średniowiecze
233	Królikowo	35	41-34	91		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, ślad osadnictwa- średniowiecze
234	Królikowo	36	41-34	92		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/ okres halsztacki C, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, ślad osadnictwa- średniowiecze
235	Królikowo	37	41-34	93		ślad osadnictwa- średniowiecze
236	Królikowo	38	41-34	94		ślad osadnictwa- późne średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytne
237	Królikowo	39	41-34	95		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
238	Królikowo	40	41-34	96		punkt osadniczy- średniowiecze
239	Królikowo	41	41-34	97		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
240	Królikowo	42	41-34	98		punkt osadniczy- późne średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytne
241	Królikowo	43	41-34	99		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
242	Królikowo	44	41-34	100		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
243	Królikowo	45	41-34	101		punkt osadniczy- średniowiecze
244	Królikowo	46	41-34	102		ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
245	Królikowo	47	41-34	103		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
246	Królikowo	48	41-34	104		punkt osadniczy- średniowiecze punkt osadniczy- późne średniowiecze
247	Królikowo	49	41-34	105		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
248	Królikowo	50	41-34	110	A	znalezisko luźne- kultura ceramiki wstęgowej- neolit
249	Królikowo	51	41-34	111	A	znalezisko luźne- neolit
250	Królikowo	52	41-34	112	A	znalezisko luźne- neolit
251	Królikowo	53	41-34	113	A	grób megalityczny- neolit
252	Królikowo	54	41-34	114	A	cmentarzysko- kultura łużycka- okres halsztacki
253	Królikowo	55	41-34	115	A	cmentarzysko- kultura pomorska- okres halsztacki D
254	Królikowo	56	41-34	116	A	groby skrzynkowe- kultura pomorska- okres halsztacki D
255	Królikowo	57	41-34	117	A	cmentarzysko-?

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
256	Łachowo	1	39-35	85		punkt osadniczy- późne średniowiecze
257	Łachowo	2	39-35	86		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
258	Łachowo	3	39-35	87		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w.
259	Łachowo	4	39-35	88		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
260	Łachowo	5	39-35	89		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
261	Łachowo	6	39-35	90		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
262	Łachowo	7	39-35	91		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
263	Łachowo	8	39-35	92		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w., osada- późne średniowiecze
264	Łachowo	9	39-35	93		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
265	Łachowo	10	39-35	94		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, osada- kultura amfor kulistych- schyłkowy neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
266	Łachowo	11	39-35	95		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w.
267	Łachowo	12	39-35	96		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze X-XII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
268	Łachowo	13	39-35	97		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w.
269	Łachowo	14	39-35	98		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
270	Łachowo	15	39-35	99		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
271	Mąkoszyn	1	41-35	78		śląd osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
272	Mąkoszyn	1a	40-35	64		punkt osadniczy- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka
273	Mąkoszyn	2	41-35	79		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E
274	Mąkoszyn	2a	40-35	28		punkt osadniczy
275	Mąkoszyn	3	41-35	80		śląd osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
276	Mąkoszyn	4	41-35	81		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						punkt osadniczy- późne średniowiecze
277	Mąkoszyn	5	41-35	82		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- średniowiecze
278	Mąkoszyn	6	41-35	83		punkt osadniczy- późne średniowiecze
279	Mąkoszyn	7	41-35	84		śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
280	Mąkoszyn	8	41-35	85		śląd osadnictwa- średniowiecze
281	Mąkoszyn	9	41-35	86		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
282	Mąkoszyn	10	41-35	137		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
283	Mąkoszyn	12	41-36	66		śląd osadnictwa- mezolit, osada- późne średniowiecze
284	Mąkoszyn	13	41-36	67		osada- późne średniowiecze
285	Mąkoszyn	14	41-36	68		osada- późne średniowiecze
286	Niedźwiady	1	39-35	1	A	śląd osadnictwa- neolit
287	Niedźwiady	2	39-35	2		śląd osadnictwa- neolit
288	Niedźwiady	3	39-35	3		śląd osadnictwa- kultura komornicka- mezolit, śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- III epoka brązu-okres halsztacki D
289	Niedźwiady	4	39-35	4		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres lateński
290	Niedźwiady	5	39-35	5		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres halsztacki C, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
291	Niedźwiady	6	39-35	6		punkt osadniczy- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres lateński
292	Niedźwiady	7	39-35	7		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński
293	Niedźwiady	8	39-35	8		śląd osadnictwa- okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
294	Niedźwiady	9	39-35	9		punkt osadniczy- późne średniowiecze
295	Niedźwiady	10	38-34	34		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- kultura łużycka, śląd osadnictwa- późne średniowiecze- czasy nowożytne
296	Niedźwiady	11	38-34	35		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
297	Niedźwiady	12	38-34	36		śląd osadnictwa- mezolit-neolit, śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- późne średniowiecze- czasy nowożytne
298	Nowy Świat	1	40-35	56		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki
299	Nowy Świat	2	40-35	57		osada- kultura przedłużycka- II epoka

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						brązu
300	Nowy Świat	3	40-35	58		osada- kultura ceramiki sznurowej-schyłkowy neolit
301	Nowy Świat	4	40-35	59		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych-kultura pucharów lejkowatych-neolit
302	Nowy Świat	5	40-35	60		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki
303	Nowy Świat	6	40-35	61		cmentarzysko-?-?
304	Nowy Świat	7	40-35	24		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura prapolska-wczesne średniowiecze
305	Nowy Świat	8	40-35	25		punkt osadniczy- kultura prapolska-wczesne średniowiecze
306	Nowy Świat	9	40-35	26		punkt osadniczy- średniowiecze
307	Pińsko	1	40-34	26	A	cmentarzysko- pradzieje
308	Pińsko	2	40-34	24	A	cmentarzysko- okres lateński- wpływów rzymskich, osada- późne średniowiecze, osada- wczesne średniowiecze
309	Pińsko	3	40-34	143	A	cmentarzysko groby skrzynkowe-kultura pomorska
310	Pińsko	4	40-34	54		osada- wczesne średniowiecze fazy D-E, punkt osadniczy- epoka żelaza
311	Pińsko	5	40-34	5		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- nieokreślona neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu
312	Pińsko	6	40-34	6		osada- kultura pucharów lejkowatych/fazy późne/-neolit, punkt osadniczy- wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- nieokreślona
313	Pińsko	7	40-34	7		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
314	Pińsko	8	40-34	8		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze fazy B/C, osada- późne średniowiecze
315	Pińsko	9	40-34	9		śląd osadnictwa- kultura przeworska-okres wpływów rzymskich
316	Pińsko	10	40-34	10		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
317	Pińsko	11	40-34	15		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, osada-kultura łużycka, śląd osadnictwa-kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w.
318	Pińsko	12	40-34	16		osada- wczesne średniowiecze, osada- średniowiecze XIII-XV w.
319	Pińsko	13	40-34	23		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
320	Pińsko	14	40-34	27		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka
321	Pińsko	15	40-34	28		osada- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- pradzieje
322	Pińsko	16	40-34	29		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
323	Pińsko	17	40-34	30		śląd osadnictwa- neolit, osada- wczesne średniowiecze fazy D-E, osada- późne średniowiecze
324	Pińsko	18	40-34	31		osada- późne średniowiecze
325	Pińsko	19	40-34	32		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
326	Pińsko	20	40-34	36		osada- wczesne średniowiecze fazy: D-E, osada- późne średniowiecze
327	Pińsko	21	40-34	52		osada- wczesne średniowiecze IX-XIII w.
328	Pińsko	22	40-34	53		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze fazy D-E
329	Pińsko	23	40-34	147		śląd osadnictwa- neolit
330	Pińsko	24	40-34	148		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze
331	Pińsko	25	39-34	49		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
332	Pińsko	26	39-34	50		osada- kultura pucharów lejkowatych, ?
333	Pińsko	27	39-34	51		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- kultura łużycka?
334	Pińsko	28	39-34	52		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
335	Retkowo	1	42-34	53		ementarzysko- kultura przeworska- okres halsztacki D, śląd osadnictwa- średniowiecze
336	Retkowo	2	42-34	58		punkt osadniczy- kultura pomorska- okres halsztacki D
337	Retkowo	3	42-34	59		punkt osadniczy- kultura przeworska – okres rzymski, późne średniowiecze
338	Retkowo	4	42-34	60		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- późne średniowiecze
339	Retkowo	5	42-34	61		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- późne średniowiecze, śląd osadniczy czasy nowożytny
340	Retkowo	6	42-34	62		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
341	Retkowo	7	42-34	63		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						czasy nowożytny
342	Retkowo	8	42-34	64		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
343	Retkowo	9	42-34	65		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
344	Retkowo	10	42-34	66		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
345	Retkowo	11	42-34	67		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich
346	Retkowo	12	41-34	1		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D
347	Retkowo	13	41-34	2		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D, punkt osadniczy- kultura prapolska- późne średniowiecze
348	Retkowo	14	41-34	6		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D/E, punkt osadniczy- późne średniowiecze
349	Retkowo	15	41-34	7		punkt osadniczy- kultura iwieńska- II epoka brązu, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
350	Retkowo	16	41-34	8		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D, punkt osadniczy- średniowiecze
351	Retkowo	17	41-34	9		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D
352	Retkowo	18	41-34	10		śląd osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
353	Retkowo	19	41-34	11		punkt osadniczy- późne średniowiecze
354	Retkowo	20	41-34	12		śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
355	Retkowo	21	41-34	48		punkt osadniczy- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
356	Retkowo	22	41-34	49		punkt osadniczy- kultura iwieńska- II epoka brązu, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
357	Retkowo	23	41-34	50		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
358	Retkowo	24	41-34	51		punkt osadniczy- późne średniowiecze
359	Retkowo	25	41-34	52		punkt osadniczy- późne średniowiecze
360	Retkowo	26	41-34	53		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
361	Retkowo	27	41-34	54		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
362	Retkowo	28	41-34	55		punkt osadniczy- kultura prapolska-wczesne średniowiecze faza D/E
363	Retkowo	29	41-34	56		punkt osadniczy- późne średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytny
364	Retkowo	30	41-34	57		punkt osadniczy- kultura prapolska-wczesne średniowiecze faza D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
365	Retkowo	31	41-34	58		punkt osadniczy- późne średniowiecze
366	Małe Rudy	1	39-36	29		punkt osadniczy- nieokreślona
367	Małe Rudy	2	39-36	30		punkt osadniczy- okres nowożytny
368	Małe Rudy	3	39-36	31		punkt osadniczy- okres nowożytny
369	Małe Rudy	4	39-36	32		ślad osadnictwa- kultura prapolska- faza C/D
370	Małe Rudy	5	39-36	33		punkt osadniczy- średniowiecze
371	Małe Rudy	6	39-36	34		punkt osadniczy- średniowiecze
372	Małe Rudy	7	39-36	35		ślad osadnictwa- kultura prapolska- faza D
373	Małe Rudy	8	39-36	36		ślad osadnictwa- średniowiecze
374	Małe Rudy	9	39-36	37		osada- średniowiecze
375	Małe Rudy	10	39-36	38		osada- średniowiecze
376	Małe Rudy	11	39-36	39		osada- średniowiecze
377	Małe Rudy	12	39-36	43		punkt osadniczy- średniowiecze
378	Małe Rudy	13	39-36	42		punkt osadniczy- okres nowożytny
379	Małe Rudy	14	39-36	41		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
380	Małe Rudy	15	39-36	40		punkt osadniczy- średniowiecze
381	Małe Rudy	16	39-36	50		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/d, ślad osadnictwa- średniowiecze
382	Małe Rudy	17	39-36	47		punkt osadniczy- średniowiecze
383	Małe Rudy	18	39-36	49		punkt osadniczy- średniowiecze
384	Małe Rudy	19	39-36	46		punkt osadniczy- średniowiecze
385	Małe Rudy	20	39-36	45		punkt osadniczy- średniowiecze
386	Małe Rudy	21	39-36	44		punkt osadniczy- średniowiecze
387	Małe Rudy	22	39-36	48		punkt osadniczy- średniowiecze
388	Małe Rudy	23	39-36	56		ślad osadnictwa- mezolit
389	Małe Rudy	24	39-36	52		punkt osadniczy- średniowiecze
390	Małe Rudy	25	39-36	53		punkt osadniczy- średniowiecze
391	Małe Rudy	26	39-36	51		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres lateński, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski ,osada-średniowiecze
392	Małe Rudy	27	39-36	54		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- średniowiecze
393	Małe Rudy	28	39-36	55		ślad osadnictwa- okres nowożytny
394	Rynarzewo	1	39-36	1		punkt osadniczy- kultura prapolska-wczesne średniowiecze
395	Rynarzewo	2	39-36	2		osada- kultura prapolska- wczesne

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						średniowiecze/średniowiecze
396	Rynarzewo	3	39-36	3		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze/średniowiecze
397	Rynarzewo	4	39-36	4		osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze/średniowiecze
398	Rynarzewo	5	39-36	5		osada- kultura prapolska- C/D
399	Rynarzewo	6	39-36	6		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- wczesny okres brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halszacki D/okres lateński, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, ślad osadnictwa- średniowiecze
400	Rynarzewo	7	39-36	7		ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
401	Rynarzewo	8	39-36	8		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
402	Rynarzewo	9	39-36	9		punkt osadniczy- średniowiecze
403	Rynarzewo	10	39-36	10		ślad osadnictwa- średniowiecze
404	Rynarzewo	11	39-36	11		punkt osadniczy- średniowiecze
405	Rynarzewo	12	39-36	12		punkt osadniczy- średniowiecze
406	Rynarzewo	13	39-36	13		ślad osadnictwa- średniowiecze
407	Rynarzewo	14	39-36	14		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
408	Rynarzewo	15	39-36	15		punkt osadniczy- okres nowożytny
409	Rynarzewo	16	39-36	16		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze C/D
410	Rynarzewo	17	39-36	17		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halszacki C/D, ślad osadnictwa- kultura prapolska- faza D, ślad osadnictwa- okres nowożytny
411	Rynarzewo	18	39-36	18		punkt osadniczy- średniowiecze
412	Rynarzewo	19	39-36	19		punkt osadniczy- średniowiecze
413	Rynarzewo	20	39-36	20		ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit
414	Rynarzewo	21	39-36	21		ślad osadnictwa- okres nowożytny
415	Rynarzewo	22	39-36	22		punkt osadniczy- wczesna epoka brązu
416	Rynarzewo	23	39-36	23		punkt osadniczy- średniowiecze
417	Rynarzewo	24	39-36	24		osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D
418	Rynarzewo	25	39-36	25		punkt osadniczy- okres nowożytny
419	Rynarzewo	26	39-36	26		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halszacki C
420	Rynarzewo	27	39-36	27		ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
421	Rynarzewo	28	39-36	28		punkt osadniczy- okres nowożytny
422	Rynarzewo	29	39-36	119	A	ślad osadnictwa- neolit
423	Samokłęski Duże	1	39-35	10		ślad osadnictwa- neolit, ślad osadnictwa-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						kultura przeworska- okres rzymski, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XIII w.
424	Samoklęski Duże	2	39-35	11		ślad osadnictwa- neolit-epoka brązu, ślad osadnictwa- kultura przeworska- wczesny okres rzymski, osada- wczesne średniowiecze IX-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
425	Samoklęski Duże	3	39-35	12		ślad osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu-okres lateński, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
426	Samoklęski Duże	4	39-35	13		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
427	Samoklęski Duże	5	39-35	14		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze X-XII w., ślad osadnictwa- późne średniowiecze
428	Samoklęski Duże	6	39-35	15		ślad osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres lateński
429	Samoklęski Duże	7	38-35	25		ślad osadnictwa- okres nowożytny
430	Samoklęski Duże	8	38-35	26		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
431	Samoklęski Duże	9	38-35	27		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
432	Samoklęski Duże	10	38-35	28		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w., ślad osadnictwa- późne średniowiecze
433	Samoklęski Duże	11	38-35	29		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
434	Samoklęski Duże	12	38-35	21		ślad osadnictwa- okres lateński?, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
435	Samoklęski Duże	13	38-35	22		ślad osadnictwa- okres rzymski?, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
436	Samoklęski Duże	14	38-35	23		punkt osadniczy- okres nowożytny
437	Samoklęski Duże	15	38-35	24		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
438	Samoklęski Duże	16	38-35	19		punkt osadniczy- późne średniowiecze
439	Samoklęski Duże	17	38-35	18		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
440	Samoklęski Duże	18	38-35	17		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
441	Samoklęski Duże	19	38-35	16		ślad osadnictwa- późne średniowiecze- okres nowożytny
442	Samoklęski Duże	20	38-35	15		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
443	Samoklęski Duże	21	38-35	14		punkt osadniczy- okres nowożytny
444	Samoklęski Duże	22	38-35	20		ślad osadnictwa- okres lateński-okres rzymski, ślad osadnictwa- okres nowożytny

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
445	Samokłęski Duże	23	38-35	13		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
446	Samokłęski Duże	24	38-35	12		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
447	Samokłęski Duże	25	38-35	11		punkt osadniczy- późne średniowiecze
448	Samokłęski Duże	26	38-35	10		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
449	Samokłęski Duże	27	38-35	9		śląd osadnictwa- okres rzymski
450	Samokłęski Duże	28	38-35	8		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
451	Samokłęski Duże	29	38-35	7		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
452	Samokłęski Duże	30	38-35	5		punkt osadniczy- późne średniowiecze
453	Samokłęski Duże	31	38-35	4		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych (neolit), śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych, punkt osadniczy- okres rzymski, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze
454	Samokłęski Duże	32	38-35	6		śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- okres rzymski
455	Samokłęski Duże	33	38-35	3		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres lateński
456	Samokłęski Małe	1	39-35	16		punkt osadniczy- późne średniowiecze
457	Samokłęski Małe	2	39-35	17		śląd osadnictwa- okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze/okres nowożytny
458	Samokłęski Małe	3	39-35	18		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
459	Samokłęski Małe	4	39-35	19		punkt osadniczy- późne średniowiecze
460	Samokłęski Małe	5	39-35	20		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
461	Samokłęski Małe	6	39-35	21		cmentarzysko- okres nowożytny
462	Samokłęski Małe	7	39-35	22		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński
463	Samokłęski Małe	8	39-35	23		punkt osadniczy- późne średniowiecze
464	Samokłęski Małe	9	39-35	24		punkt osadniczy- późne średniowiecze
465	Samokłęski Małe	10	39-35	25		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
466	Samokłęski Małe	11	39-35	26		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., śląd osadnictwa- okres nowożytny
467	Samokłęski Małe	12	39-35	27		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu-okres lateński, śląd osadnictwa-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						późne średniowiecze
468	Samokłęski Małe	13	39-35	28		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w.
469	Samokłęski Małe	14	38-35	30		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze IX-X w., punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny, śląd osadnictwa- kultura łużycka?- nieokreślone
470	Samokłęski Małe	15	38-35	31		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XII-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
471	Samokłęski Małe	16	38-35	33		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
472	Samokłęski Małe	17	38-35	32		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
473	Samokłęski Małe	18	38-35	34		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
474	Skórzewo	1	39-36	96		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze C/D, śląd osadnictwa- okres nowożytny
475	Skórzewo	2	39-36	95		śląd osadnictwa- wczesne okres brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
476	Skórzewo	3	39-36	94		śląd osadnictwa- wczesne okres brązu, śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
477	Skórzewo	4	39-36	93		śląd osadnictwa- średniowiecze
478	Skórzewo	5	39-36	92		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- okres nowożytny
479	Skórzewo	6	39-36	91		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
480	Skórzewo	7	39-36	90		śląd osadnictwa- średniowiecze
481	Skórzewo	8	39-36	89		śląd osadnictwa- okres nowożytny
482	Słonawy	1	39-34	48	A	śląd osadnictwa- schyłkowy neolit- wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- pradzieje
483	Słonawy	2	40-34	22		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- kultura łużycka, śląd osadnictwa- nieokreślona
484	Słonawy	3	39-34	19		osada- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich (fazy późne), śląd osadnictwa- późne średniowiecze
485	Słonawy	4	39-34	20		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- neolit- epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura przeworska?- okres wpływów rzymskich
486	Słonawy	5	39-34	21		osada- kultura pucharów lejkowatych

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						/fazy IV-V/
487	Słonawy	6	39-34	22		ślad osadnictwa- kultura przeworska?- okres wpływów rzymskich
488	Słonawy	7	39-34	23		osada- kultura amfor kulistych, ślad osadnictwa- późne średniowiecze/czasy nowożytne
489	Słonawy	8	39-34	24		ślad osadnictwa- mezolit?, ślad osadnictwa- kultura łużycka, punkt osadniczy- późne średniowiecze
490	Słonawy	9	39-34	25		ślad osadnictwa- kultura łużycka, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
491	Słonawy	10	39-34	26		punkt osadniczy- neolit-wczesna epoka brązu, ślad osadnictwa- pradzieje
492	Słonawy	11	39-34	27		osada- kultura pucharów lejkowatych
493	Słonawy	12	39-34	28		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, punkt osadniczy- kultura amfor kulistych
494	Słonawy	13	39-34	29		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
495	Słonawy	14	39-34	30		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
496	Słonawy	15	39-34	31		punkt osadniczy- kultura przeworska, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
497	Słonawy	16	39-34	32		ślad osadnictwa- wczesna epoka brązu, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytne
498	Słonawy	17	39-34	33		ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych, osada- kultura łużycka, ślad osadnictwa- neolit-epoka brązu
499	Słonawy	18	39-34	34		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, osada- kultura łużycka, ślad osadnictwa- neolit-epoka brązu, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
500	Słonawy	19	39-34	35		ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych- środkowy neolit-wczesna epoka brązu, ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych
501	Słonawy	20	39-34	36		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych, ślad osadnictwa- wczesna epoka brązu, osada- neolit- epoka brązu
502	Słonawy	21	39-34	37		ślad osadnictwa- kultura łużycka
503	Słonawy	22	39-34	38		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, punkt osadniczy- wczesna epoka brązu
504	Słonawy	23	39-34	39		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, osada- schyłkowy neolit- wczesna epoka brązu, ślad osadnictwa-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						kultura pucharów lejkowatych?/kultura amfor kulistych
505	Słonawy	24	39-34	40		osada- wczesna epoka brązu, ślad osadnictwa- kultura przeworska, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
506	Słonawy	25	39-34	41		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, punkt osadniczy- wczesna epoka brązu
507	Słonawy	26	39-34	42		osada- pradzieje
508	Słonawy	27	39-34	43		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, ślad osadnictwa- wczesna epoka brązu, osada- kultura łużycka- V okres epoki brązu-okres halsztacki, punkt osadniczy- nowożytność
509	Słonawy	28	39-34	44		punkt osadniczy- kultura łużycka, osada- nowożytność
510	Słonawy	29	39-34	45		osada-kultura łużycka, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- pradzieje
511	Słonawy	30	39-34	46		ślad osadnictwa- epoka kamienia, osada- kultura przeworska, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
512	Słonawy	31	39-34	47		ślad osadnictwa- kultura ceramiki wstęgowej rytej, osada- kultura pucharów lejkowatych, osada- kultura łużycka, ślad osadnictwa- późne średniowiecze-nowożytność
513	Słupy	1	41-35	9		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- średniowiecze
514	Słupy	2	41-35	12		ślad osadnictwa- neolit, ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, ślad osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E
515	Słupy	3	41-35	13		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
516	Słupy	4	41-34	73		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
517	Słupy	4a	41-35	15		ślad osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, punkt osadniczy- późne średniowiecze
518	Słupy	5	41-34	80		punkt osadniczy- późne średniowiecze
519	Słupy	6	41-34	81		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/okres halsztacki D, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
520	Słupy	7	41-34	82		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/okres halsztacki D, ślad osadnictwa-
521	Słupy	8	41-34	83		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D/E, ślad osadnictwa- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
522	Słupy	9	41-34	84		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
523	Słupy	10	41-34	85		śląd osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
524	Słupy	11	41-34	89		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
525	Słupy	12	41-34	119	A	cmentarzysko- kultura amfor kulistych- neolit
526	Słupy	13	41-34	120	A	znalezisko luźne- neolit
527	Słupy	14	41-34	121	A	skarb- kultura unietycka?- I epoka brązu
528	Słupy	15	41-34	122	A	cmentarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
529	Słupy	16	41-34	123	A	cmentarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
530	Słupy	17	41-34	124	A	znalezisko luźne- kultura łużycka- epoka brązu
531	Słupy	18	41-34	125	A	znalezisko luźne- kultura pomorska- okres halsztacki D
532	Słupy	19	41-34	126	A	cmentarzysko- kultura pomorska- okres halsztacki D
533	Słupy	20	41-34	127	A	znalezisko luźne- późny okres lateński
534	Słupy	21	41-34	128	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski
535	Słupy	22	41-34	129	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski
536	Słupy	23	41-34	130	A	znalezisko luźne- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
537	Smarzykowo	1	41-34	38		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
538	Smarzykowo	2	41-34	39		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
539	Smarzykowo	3	41-34	40		punkt osadniczy- późne średniowiecze
540	Smarzykowo	4	41-34	41		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
541	Smarzykowo	5	41-34	42		punkt osadniczy- późne średniowiecze
542	Smarzykowo	6	41-34	43		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
543	Smarzykowo	7	41-34	150	A	osada- kultura terdenuaska- mezolit
544	Smarzykowo	8	41-34	151	A	osada- neolit
545	Smarzykowo	9	41-34	152	A	znalezisko luźne- neolit
546	Smarzykowo	10	41-34	153	A	osada- kultura terdeunaska- mezolit, osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
547	Smarzykowo	11	41-34	154	A	osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
548	Smarzykowo	12	41-34	155	A	osada- kultura łużycka- epoka brązu
549	Smarzykowo	13	41-34	156	A	znalezisko luźne- ?

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
550	Smarzykowo	14	41-34	157	A	osada- kultura łużycka- epoka brązu
551	Smarzykowo	15	41-34	158	A	znalezisko luźne- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
552	Smarzykowo	16	41-34	159	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski
553	Smarzykowo	17	41-34	160	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
554	Smolniki	1	40-35	42		śląd osadnictwa- kultura ceramiki wstęgowej- neolit, śląd osadnictwa- kultura ceramiki wstęgowej- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
555	Smolniki	2	40-35	43		osada- kultura pomorska- okres lateński, punkt osadniczy- późne średniowiecze
556	Smolniki	3	40-35	44		cmentarzysko- kultura grobów kloszowych- okres lateński A-B, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
557	Smolniki	4	40-35	62		punkt osadniczy- kultura ceramiki sznurowej- schyłkowy neolit
558	Smolniki	5	40-35	63		punkt osadniczy- kultura ceramiki sznurowej- neolit
559	Smolniki	6	40-35	29		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, punkt osadniczy- późne średniowiecze
560	Smolniki	7	40-35	30		cmentarzysko- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- późne średniowiecze
561	Smolniki	8	40-35	31		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki
562	Smolniki	9	40-35	32		osada- kultura łużycka- okres lateński, osada- późne średniowiecze
563	Smolniki	10	40-35	39		osada- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
564	Smolniki	11	40-35	40		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, cmentarzysko- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
565	Smolniki	12	40-35	41		śląd osadnictwa- kultura pomorska- okres halsztacki
566	Smolniki	13	40-35	65	A	b.d.
567	Smolniki	13a	40-36	76	A	śląd osadnictwa- neolit
568	Smolniki	14	40-36	77	A	cmentarzysko- kultura pomorska- wczesny i średni okres lateński
569	Smolniki	15	40-36	78		śląd osadnictwa- okres nowożytny
570	Smolniki	16	40-36	79		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
571	Smolniki	17	40-36	80		osada- późne średniowiecze-okres nowożytny
572	Smolniki	18	40-36	81		śląd osadnictwa- okres nowożytny
573	Smolniki	19	40-36	82		punkt osadniczy- okres nowożytny
574	Smolniki	20	40-36	83		punkt osadniczy- późne średniowiecze-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						okres nowożytny
575	Smolniki	21	40-36	84		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
576	Smolniki	22	40-36	85		śląd osadnictwa- okres nowożytny
577	Smolniki	23	40-36	86		punkt osadniczy- okres nowożytny
578	Stanisławka	1	39-35	69		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
579	Stanisławka	2	39-35	70		śląd osadnictwa- mezolit?
580	Stanisławka	3	39-35	71		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w.
581	Stanisławka	4	39-35	72		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
582	Stanisławka	5	39-35	73		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze X-XII w.
583	Stanisławka	6	39-35	74		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
584	Stanisławka	7	39-35	75		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy-wczesne średniowiecze X-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
585	Stanisławka	8	39-35	76		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
586	Stanisławka	9	39-35	77		punkt osadniczy- neolit schyłkowy- wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII- XIII w.
587	Stanisławka	10	39-35	78		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy
588	Stanisławka	11	39-35	79		śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV-V epoka brązu-okres halsztacki D
589	Stanisławka	12	39-35	80		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
590	Stanisławka	13	39-35	81		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w.
591	Stanisławka	14	39-35	82		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
592	Stanisławka	15	39-35	83		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy
593	Stanisławka	16	39-35	84		śląd osadnictwa- neolit schyłkowy-epoka brązu
594	Szaradowo	1	40-34	4		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze fazy E-F
595	Szaradowo	2	40-34	14		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
596	Szaradowo	3	40-34	21		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
597	Szaradowo	4	40-34	35		osada- wczesne średniowiecze fazy D-E
598	Szaradowo	5	40-34	41		śląd osadnictwa- kultura łużycka, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze faza E
599	Szaradowo	6	40-34	42		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit, osada- wczesne średniowiecze, osada- późne

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						średniowiecze
600	Szaradowo	7	40-34	47		punkt osadniczy- okres lateński/okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa-wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
601	Szaradowo	8	40-34	48		ślad osadnictwa- kultura łużycka, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze XI-XIII w., osada- późne średniowiecze XIV-XV w., ślad osadnictwa- nieokreślona
602	Szaradowo	9	40-34	49		osada- kultura pucharów lejkowatych-neolit, ślad osadnictwa- wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- kultura przeworska, osada- wczesne średniowiecze X-XIII w., osada- późne średniowiecze XIV-XV w.
603	Szaradowo	10	40-34	50		osada- kultura pucharów lejkowatych-neolit, , punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- późne średniowiecze XIV-XV w.
604	Szaradowo	11	40-34	51		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, , punkt osadniczy-schyłkowy neolit/wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- nieokreślona
605	Szaradowo	12	40-34	55		ślad osadnictwa- ?- neolit, osada- okres późno lateński-rzymski, osada- późne średniowiecze
606	Szaradowo	13	40-34	56		ślad osadnictwa- neolit, osada- późne średniowiecze
607	Szaradowo	14	40-34	57		osada- wczesne średniowiecze fazy: C-E, ślad osadnictwa- epoka kamienia
608	Szaradowo	15	40-34	58		osada- późne średniowiecze
609	Szaradowo	16	40-34	60		ślad osadnictwa- późne średniowiecze/czasy nowożytne
610	Szaradowo	17	40-34	61		osada- wczesne średniowiecze XIII w., ślad osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu/epoka żelaza
611	Szaradowo	18	40-34	62		osada- wczesne średniowiecze X-XIII w., osada- późne średniowiecze/czasy nowożytne XIV-XVII w.
612	Szaradowo	19	40-34	63		ślad osadnictwa- okres lateński-rzymski, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
613	Szaradowo	20	40-34	64		osada-wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
614	Szaradowo	21	40-34	65		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, ślad osadnictwa-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka, osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
615	Szaradowo	22	40-34	66		punkt osadniczy- kultura łużycka, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze XIV-XV w.
616	Szaradowo	23	40-34	67		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, osada- kultura przeworska- okres lateński-wpływow rzymskich, osada- wczesne średniowiecze fazy B-D i D-E
617	Szkocja	1	39-35	29		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy
618	Szkocja	2	39-35	30		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, ślad osadnictwa- okres nowożytny
619	Szkocja	3	39-35	31		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit schyłkowy, punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu
620	Szkocja	4	39-35	32		punkt osadniczy- neolit, ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, punkt osadniczy- późne średniowiecze
621	Szkocja	5	39-35	33		śląd osadnictwa- neolit- epoka brązu, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze X- XII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
622	Szkocja	6	39-35	34		śląd osadnictwa- neolit- epoka kamienia
623	Szkocja	7	39-35	35		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, ślad osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres lateński, punkt osadniczy-późne średniowiecze
624	Szkocja	8	39-35	36		śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres halsztacki D, punkt osadniczy-późne średniowiecze
625	Szkocja	9	39-35	37		śląd osadnictwa- epoka brązu, punkt osadniczy-późne średniowiecze
626	Szkocja	10	39-35	38		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze XII- XIII w.
627	Szkocja	11	39-35	39		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze VII- VIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
628	Szkocja	12	39-35	40		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI- XIII w.

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
629	Szkocja	13	39-35	41		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
630	Szkocja	14	39-35	42		ślad osadnictwa- neolit-epoka brązu, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
631	Szkocja	15	39-35	43		ślad osadnictwa- epoka brązu?
632	Szkocja	16	39-35	44		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
633	Szkocja	17	39-35	45		ślad osadnictwa- neolit-epoka brązu, ślad osadnictwa-wczesne średniowiecze XII-XIII w., ślad osadnictwa- późne średniowiecze
634	Szkocja	18	39-35	46		ślad osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- czasy nowożytnie
635	Szkocja	19	39-35	47		osada- wczesne średniowiecze X-XII w., ślad osadnictwa- późne średniowiecze
636	Szkocja	20	39-35	48		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
637	Szkocja	21	39-35	49		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w., ślad osadnictwa- późne średniowiecze
638	Szkocja	22	39-35	50		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
639	Szkocja	23	39-36	82		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
640	Szkocja	24	39-36	83		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, ślad osadnictwa- kultura prapolska- faza D
641	Szkocja	25	39-36	84		punkt osadniczy- czasy nowożytnie
642	Szkocja	26	39-36	85		ślad osadnictwa- średniowiecze
643	Szkocja	27	39-36	86		ślad osadnictwa- średniowiecze
644	Szkocja	28	39-36	87		punkt osadniczy- czasy nowożytnie
645	Szkocja	30	39-36	88		ślad osadnictwa- czasy nowożytnie
646	Szkocja	29	39-36	81		ślad osadnictwa- średniowiecze
647	Szubin	1	40-35	20	Ruiny zamku – nr rej. A/310	osada- wczesne średniowiecze XII- XIII w., zamek- średniowiecze
648	Szubin	2	40-35	45	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
649	Szubin	3	40-35	46	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
650	Szubin	4	40-35	47	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
651	Szubin	5	40-35	48	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
652	Szubin	6	40-35	49	A	cmentarzysko- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
653	Szubin	7	40-35	38	A	cmentarzysko- kultura pomorska- okres halsztacki, okres lateński

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
654	Szubin	8	40-35	50	A	skarb- okres wpływów rzymskich
655	Szubin	9	40-35	51	A	śląd osadnictwa- neolit
656	Szubin	10	40-35	52	A	śląd osadnictwa- średniowiecze
657	Szubin	11	40-35	53	A	średniowiecze
658	Szubin	12	40-35	54	A	śląd osadnictwa- schyłkowy neolit- wczesna epoka brązu
659	Szubin	13	40-35	55	A	dar wotywny /wyposażenie grobu/- kultura mogiłowa lub łużycka- wczesny/środkowy okres epoki brązu
660	Szubin	14	40-35	1		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze
661	Szubin	15	40-35	2		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
662	Szubin	16	40-35	3		punkt osadniczy- średniowiecze
663	Szubin	17	40-35	4		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
664	Szubin	18	40-35	5		punkt osadniczy- późne średniowiecze
665	Szubin	19	40-35	6		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
666	Szubin	20	40-35	21		cmentarzysko- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- średniowiecze, punkt osadniczy- neolit
667	Szubin	21	40-35	22		punkt osadniczy- średniowiecze
668	Szubin	22	40-35	37		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
669	Szubin	23	40-35	66		b.d.
670	Szubin	23a	39-35	126		śląd osadnictwa- neolit?, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w.
671	Szubin	24	39-35	127		punkt osadniczy- późne średniowiecze
672	Szubin - Wieś	1	39-35	107		punkt osadniczy- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy- późne średniowiecze
673	Szubin - Wieś	2	39-35	108		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
674	Szubin - Wieś	3	39-35	109		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
675	Szubin - Wieś	4	39-35	110		osada- kultura komornicka- paleolit schyłkowy-mezolit
676	Szubin - Wieś	5	39-35	111		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze
677	Szubin - Wieś	6	39-35	112		punkt osadniczy- późne średniowiecze
678	Szubin - Wieś	7	39-35	113		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy, śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres halsztacki D
679	Szubin - Wieś	8	39-35	114		punkt osadniczy- późne średniowiecze
680	Szubin - Wieś	9	39-35	115		punkt osadniczy- późne średniowiecze
681	Szubin - Wieś	10	39-35	116		punkt osadniczy- późne średniowiecze
682	Szubin - Wieś	11	39-35	117		punkt osadniczy- późne średniowiecze
683	Szubin - Wieś	12	39-35	118		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						punkt osadniczy- późne średniowiecze
684	Szubin - Wieś	13	39-35	119		punkt osadniczy- późne średniowiecze
685	Szubin - Wieś	14	39-35	120		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
686	Szubin - Wieś	15	39-35	121		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
687	Szubin - Wieś	16	39-35	122		śląd osadnictwa- czasy nowożytny
688	Szubin - Wieś	17	39-35	123		punkt osadniczy- późne średniowiecze
689	Szubin - Wieś	18	39-35	124		punkt osadniczy- późne średniowiecze
690	Szubin - Wieś	19	39-35	125		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy- późne średniowiecze
691	Tur	1	38-35	35	A	cementarzysko- kultura pomorska
692	Tur	2	38-35	36	A	śląd osadnictwa- neolit
693	Tur-Zacisze	3	38-35	37	A	śląd osadnictwa- neolit
694	Tur-Zacisze	4	38-35	38	A	śląd osadnictwa- neolit
695	Tur-Zacisze	5	38-35	39	A	śląd osadnictwa- neolit
696	Tur	6	38-35	72		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
697	Tur	7	38-35	73		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
698	Tur	8	38-35	71		punkt osadniczy – późne średniowiecze, czasy nowożytny
699	Tur-Zacisze	9	38-35	51		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- nieokreślone
700	Tur-Zacisze	10	38-35	52		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
701	Tur-Brzózki	11	38-35	49		punkt osadniczy- epoka kamienia
702	Tur-Brzózki	12	38-35	48		punkt osadniczy- epoka kamienia
703	Tur-Zacisze	13	38-35	50		punkt osadniczy- neolit, śląd osadnictwa- okres rzymski, śląd osadnictwa- okres nowożytny
704	Tur-Brzózki	14	38-35	46		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- okres nowożytny
705	Tur-Brzózki	15	38-35	47		punkt osadniczy- epoka kamienia
706	Tur-Brzózki	16	38-35	45		punkt osadniczy- epoka kamienia, śląd osadnictwa- okres rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
707	Tur-Brzózki	17	38-35	41		śląd osadnictwa- okres nowożytny
708	Tur-Brzózki	18	38-35	42		punkt osadniczy- epoka kamienia
709	Tur-Brzózki	19	38-35	43		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- okres nowożytny
710	Tur-Brzózki	20	38-35	44		śląd osadnictwa- okres lateński-rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
711	Tur-Brzózki	21	38-35	40		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
712	Tur-Wiśniewka	22	38-35	53		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
713	Tur-Berlinek	23	38-35	54		punkt osadniczy- epoka kamienia
714	Tur-Berlinek	24	38-35	55		śląd osadnictwa- epoka kamienia
715	Tur-Berlinek	25	38-35	56		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze- okres nowożytny
716	Tur-Berlinek	26	38-35	57		punkt osadniczy- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
717	Tur	27	38-35	58		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- okres nowożytny
718	Tur	28	38-35	59		śląd osadnictwa- epoka kamienia
719	Tur	29	38-35	60		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
720	Tur	30	38-35	61		śląd osadnictwa- kultura łużycka, punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
721	Tur	31	38-35	62		punkt osadniczy- paleolit schyłkowy?, śląd osadnictwa- okres nowożytny
722	Tur-Cegielnia	32	38-35	67		punkt osadniczy- paleolit schyłkowy
723	Tur-Cegielnia	33	38-35	64		śląd osadnictwa- epoka kamienia
724	Tur-Cegielnia	34	38-35	63		śląd osadnictwa- epoka kamienia
725	Tur-Cegielnia	35	38-35	65		punkt osadniczy- epoka kamienia
726	Tur-Cegielnia	36	38-35	66		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze- okres nowożytny
727	Tur-Cegielnia	37	38-35	68		punkt osadniczy- okres rzymski
728	Tur-Cegielnia	38	38-35	70		śląd osadnictwa- okres rzymski
729	Tur-Cegielnia	39	38-35	69		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- okres lateński?, śląd osadnictwa- okres nowożytny
730	Wąsosz	1	41-35	4		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
731	Wąsosz	2	41-35	5		śląd osadnictwa- średniowiecze
732	Wąsosz	3	41-35	6		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- średniowiecze
733	Wąsosz	4	41-35	7		punkt osadniczy- epoka kamienia, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- średniowiecze
734	Wąsosz	5	41-35	8		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, punkt osadniczy- średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
735	Wąsosz	6	41-35	10		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit
736	Wąsosz	7	41-35	11		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu
737	Wąsosz	8	41-35	14		śląd osadnictwa- średniowiecze
738	Wąsosz	9	41-35	21		punkt osadniczy- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
739	Wąsosz	10	41-35	22		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
740	Wąsosz	11	41-35	23		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
741	Wąsosz	12	41-35	24		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
742	Wąsosz	13	41-35	25		punkt osadniczy- średniowiecze
743	Wąsosz	14	41-35	26		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
744	Wąsosz	15	41-35	27		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- późne średniowiecze
745	Wąsosz	16	41-35	28		śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
746	Wąsosz	17	41-35	29		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
747	Wąsosz	18	41-35	30		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E
748	Wąsosz	19	41-35	31		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- średniowiecze
749	Wąsosz	20	41-35	32		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
750	Wąsosz	21	41-35	33		punkt osadniczy- średniowiecze
751	Wąsosz	22	41-35	34		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
752	Wąsosz	23	41-35	35		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
753	Wąsosz	24	41-35	36		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
754	Wąsosz	25	41-35	37		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
755	Wąsosz	26	41-35	38		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki
756	Wąsosz	27	41-35	39		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki
757	Wąsosz	28	41-35	40		śląd osadnictwa- mezolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu/okres halsztacki
758	Wąsosz	29	41-35	41		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
759	Wąsosz	30	41-35	42		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
760	Wąsosz	31	41-35	43		punkt osadniczy- kultura amfor

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						kulistych- neolit
761	Wąsosz	32	41-35	44		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit
762	Wąsosz	33	41-35	45		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
763	Wąsosz	34	41-35	94		punkt osadniczy- późne średniowiecze
764	Wąsosz	35	41-35	95		punkt osadniczy- kultura łużycka (neolit)- okres halsztacki C/D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
765	Wąsosz	36	41-35	96		punkt osadniczy- średniowiecze
766	Wąsosz	37	41-35	97		śląd osadnictwa- epoka kamienia
767	Wąsosz	38	41-35	98		śląd osadnictwa- średniowiecze
768	Wąsosz	39	41-35	99		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
769	Wąsosz	40	41-35	100		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
770	Wąsosz	41	41-35	101		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
771	Wąsosz	42	41-35	102		punkt osadniczy- późne średniowiecze
772	Wąsosz	43	41-35	103		punkt osadniczy- późne średniowiecze
773	Wąsosz	44	41-35	104		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
774	Wąsosz	45	41-35	105		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
775	Wąsosz	46	41-35	112		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
776	Wąsosz	47	41-35	113		śląd osadnictwa- neolit
777	Wąsosz	48	41-35	114		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
778	Wąsosz	49	41-35	115		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu/okres halsztacki
779	Wąsosz	50	41-35	116		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
780	Wąsosz	51	41-35	117		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres halsztacki D
781	Wąsosz	52	41-35	118		śląd osadnictwa- kultura przeworska - okres halsztacki D
782	Wąsosz	53	41-35	119		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
783	Wąsosz	54	41-35	120		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
784	Wąsosz	55	41-35	121		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
785	Wąsosz	56	41-35	122		punkt osadniczy- kultura prapolska- okres halsztacki D
786	Wąsosz	57	41-35	123		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
787	Wąsosz	58	41-35	124		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki
788	Wąsosz	59	41-35	125		punkt osadniczy- kultura pomorska- okres halsztacki D
789	Wąsosz	60	41-35	126		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
790	Wolwark	1	40-35	7		śląd osadnictwa- neolit
791	Wolwark	2	40-35	8		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
792	Wolwark	3	40-35	9		punkt osadniczy- późne średniowiecze
793	Wolwark	4	40-35	10		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
794	Wolwark	5	40-35	11		osada- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński
795	Wolwark	6	40-35	12		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- okres nowożytny
796	Wolwark	7	40-35	13		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
797	Wolwark	8	40-35	14		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
798	Wolwark	9	40-35	16		osada- późne średniowiecze
799	Wolwark	10	40-35	17		punkt osadniczy- późne średniowiecze
800	Wolwark	11	40-35	18		śląd osadnictwa- czasy nowożytne
801	Wolwark	12	40-35	19		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, osada- późne średniowiecze
802	Wolwark	13	40-35	23		osada- wczesne średniowiecze, osada- średniowiecze
803	Wolwark	14	40-34	37		osada- średniowiecze XIII-XIV w.
804	Wolwark	15	40-34	38		osada- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XIII w.
805	Wolwark	16	40-34	43		punkt osadniczy- kultura łużycka, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
806	Wolwark	17	40-34	59		osada- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
780	Wolwark	18	40-34	68		osada- wczesne średniowiecze /fazy D/E/
808	Wolwark	19	40-34	76		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
809	Wolwark	20	40-34	80		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- neolit?
810	Wolwark	21	40-34	88		osada- wczesne średniowiecze
811	Wolwark	22	40-34	89		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu/okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						rzymskich
812	Wolwark	23	40-34	90		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze
813	Wolwark	24	40-34	91		osada- wczesne średniowiecze fazy: C-D, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
814	Wolwark – Laski	1	40-35	60		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
815	Wolwark – Laski	2	30-35	61		punkt osadniczy- neolit- okres rzymski
816	Wolwark – Laski	3	40-35	62		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- okres lateński
817	Wolwark – Laski	4	40-35	63		ślad osadnictwa- kultura łużycka- późne średniowiecze
818	Wolwark – Laski	5	40-35	64		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
819	Wrzosey	1	41-34	60		ślad osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D/E, ślad osadnictwa- średniowiecze
820	Zalesie	1	40-34	103	A	cmentarzysko- kultura łużycka- epoka brązu-epoka żelaza, cmentarzysko- kultura iwieńska- I okres epoki brązu
821	Zalesie	2	40-34	145	A	?
822	Zalesie	3	40-34	142	A	cmentarzysko- kultura łużycka
823	Zalesie	4	40-34	69		ślad osadnictwa- okres lateński-rzymski, osada- późne średniowiecze
824	Zalesie	5	40-34	70		ślad osadnictwa- średniowiecze
825	Zalesie	6	40-34	71		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze XIII-XIV w.
826	Zalesie	7	40-34	72		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
827	Zalesie	8	40-34	73		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
828	Zalesie	9	40-34	74		osada- późne średniowiecze
829	Zalesie	10	40-34	75		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
830	Zalesie	11	40-34	77		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
831	Zalesie	12	40-34	78		punkt osadniczy- epoka żelaza
832	Zalesie	13	40-34	79		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
833	Zalesie	14	40-34	82		osada- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
834	Zalesie	15	40-34	83		osada- wczesne średniowiecze fazy B-C, osada- późne średniowiecze, ślad osadnictwa- neolit
835	Zalesie	16	40-34	84		osada- wczesne średniowiecze fazy B-C
836	Zalesie	17	40-34	85		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
837	Zalesie	18	40-34	86		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich /sch
838	Zalesie	19	40-34	93		śląd osadnictwa- neolit /?/
839	Zalesie	20	40-34	94		osada- wczesne średniowiecze X-XI w.
840	Zalesie	21	40-34	95		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- nieokreślona
841	Zalesie	22	40-34	96		osada- wczesne średniowiecze fazy C-D
842	Zalesie	23	40-34	100		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
843	Zalesie	24	40-34	104		śląd osadnictwa- neolit
844	Zalesie	25	40-34	107		śląd osadnictwa- ?- neolit
845	Zalesie	26	40-34	108		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- epoka żelaza, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
846	Zalesie	27	40-34	109		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- neolit?, osada- średniowiecze
847	Zalesie	28	40-34	110		osada- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
848	Zalesie	29	40-34	111		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
849	Zalesie	30	40-34	113		osada- wczesne średniowiecze fazy: C-D, osada- późne średniowiecze
850	Zalesie	31	40-34	114		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- kultura łużycka, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
851	Zalesie	32	40-34	115		punkt osadniczy- epoka żelaza, osada- wczesne średniowiecze
852	Zalesie	33	40-34	118		osada- wczesne średniowiecze: C-E- średniowiecze, śląd osadnictwa- /do XIV w./ neolit
853	Zalesie	34	40-34	119		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- neolit
854	Zalesie	35	40-34	120		punkt osadniczy- kultura ceramiki sznurowej- neolit faza późna, osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich /wczesne fazy/, osada- wczesne średniowiecze
855	Zalesie	36	40-34	123		osada- wczesne średniowiecze VIII-X w., obozowisko- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
856	Zalesie	37	40-34	124		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- neolit
857	Zalesie-Ameryczka	38	40-34	87		osada- okres lateński- wpływów

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						rzymskich, osada- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
858	Zalesie-Ameryczka	39	40-34	97		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich
859	Zalesie-Ameryczka	40	40-34	98		osada- wczesne średniowiecze fazy C-D
860	Zalesie-Ameryczka	41	40-34	101		osada- wczesne średniowiecze C-D
861	Zalesie-Ameryczka	42	40-34	102		osada- wczesne średniowiecze
862	Zalesie- Ameryka	43	40-34	105		punkt osadniczy- ?- neolit, osada- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
863	Zalesie- Ameryka	44	40-34	106		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze fazy D-E, ślad osadnictwa- neolit
864	Zalesie-Ameryczka	45	40-34	112		osada- wczesne średniowiecze fazy B-C, ślad osadnictwa- neolit ?
865	Zalesie- Ameryka	46	40-34	116		ślad osadnictwa- neolit?, ślad osadnictwa- kultura łużycka?
866	Zalesie-Rzemieniewice	47	40-34	81		ślad osadnictwa- neolit, osada- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- epoka żelaza, osada- średniowiecze XIV w.
867	Zalesie-Rzemieniewice	48	40-34	92		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
868	Zalesie-Rzemieniewice	49	40-34	99		ślad osadnictwa- neolit, osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich
869	Zalesie-Rzemieniewice	50	40-34	144		ślad osadnictwa- neolit epoka brązu
870	Zalesie- Rzemieniewice	51	40-33	180		ślad osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze/okres nowożytny
871	Zalesie- Rzemieniewice	52	40-33	179		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, ślad osadnictwa- neolit/epoka brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
872	Zalesie- Rzemieniewice	53	40-33	178		ślad osadnictwa- kultura łużycka, punkt osadniczy-średniowiecze, ślad osadnictwa- nieokreślone
873	Zalesie- Rzemieniewice	54	40-33	177		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
874	Zalesie- Rzemieniewice	55	40-33	181		punkt osadniczy- późne średniowiecze
875	Zalesie	51	40-34	146		ślad osadnictwa- kultura ceramiki sznurowej- neolit schyłkowy/wczesna epoka brązu
876	Zamość	1	39-36	118	A	punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki D
877	Zamość	2	38-36	8		punkt osadniczy- okres nowożytny

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
878	Zamość	3	38-36	9		punkt osadniczy- okres nowożytny
879	Zamość	4	38-36	10		śląd osadnictwa- pradzieje
880	Zamość	5	38-36	11		śląd osadnictwa- mezolit, śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych, śląd osadnictwa- kultura przeworska, śląd osadnictwa- późne średniowiecze/okres nowożytny
881	Zamość	6	38-36	12		śląd osadnictwa- okres nowożytny
882	Zamość	7	38-36	13		punkt osadniczy- okres nowożytny
883	Zamość	8	38-36	14		punkt osadniczy- późne średniowiecze/okres nowożytny
884	Zamość	9	38-36	15		punkt osadniczy- okres nowożytny
885	Zamość	11	38-36	16		osada- późne średniowiecze/okres nowożytny
886	Zamość	15	38-36	17		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu
887	Zamość	10	38-36	18		śląd osadnictwa- kultura przeworska, punkt osadniczy- okres nowożytny
888	Zamość	12	38-36	19		punkt osadniczy- okres nowożytny
889	Zamość	13	38-36	20		obozowisko- kultura chojnicko-pieńkowska- późny mezolit
890	Zamość	14	38-36	21		punkt osadniczy- okres nowożytny
891	Zamość	16	38-36	22		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych, punkt osadniczy- późne średniowiecze/okres nowożytny
892	Zamość	17	38-36	23		śląd osadnictwa- okres nowożytny
893	Zamość	18	38-36	24		punkt osadniczy- okres nowożytny
894	Zamość	19	38-36	25		punkt osadniczy- późne średniowiecze/okres nowożytny
895	Zamość	20	38-36	26		punkt osadniczy- okres nowożytny
896	Zazdrość	1	40-36	1		śląd osadnictwa- okres rzymski, punkt osadniczy- okres nowożytny
897	Zazdrość	2	40-36	2		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- okres nowożytny
898	Zazdrość	3	40-36	3		śląd osadnictwa- okres nowożytny
899	Zazdrość	4	40-36	4		osada- okres nowożytny
900	Zazdrość	5	40-36	5		śląd osadnictwa- kultura ceramiki wstęgowej rytej (neolit) lub pucharów lejkowatych
901	Zazdrość	6	40-36	6		śląd osadnictwa- okres nowożytny
902	Żędowo	1	41-35	46		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki
903	Żędowo	2	41-35	47		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki
904	Żędowo	3	41-35	48		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, śląd osadnictwa- średniowiecze
905	Żędowo	4	41-35	49		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, punkt osadniczy- kultura

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E
906	Żędowo	5	41-35	50		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
907	Żędowo	6	41-35	51		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
908	Żędowo	7	41-35	52		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
909	Żędowo	8	41-35	53		śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
910	Żędowo	9	41-35	54		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
911	Żędowo	10	41-35	55		punkt osadniczy- późne średniowiecze
912	Żędowo	11	41-35	56		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
913	Żędowo	12	41-35	57		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
914	Żędowo	13	41-35	58		śląd osadnictwa- epoka kamienia
915	Żędowo	14	41-35	127		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
916	Żędowo	15	41-35	128		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
917	Żędowo	16	41-35	129		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
918	Żędowo	17	41-35	130		śląd osadnictwa- neolit
919	Żędowo	18	41-35	131		punkt osadniczy- okres halsztacki C/D
920	Żędowo	19	41-35	132		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
921	Żędowo	20	41-35	133		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
922	Żędowo	21	41-35	134		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
923	Żędowo	21a	42-35	23		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
924	Żędowo	22	42-35	24		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu
925	Żędowo	23	42-35	25		punkt osadniczy- kultura łużycka- IV- V epoka brązu
926	Żurczyn-Olek	1	38-35	75		punkt osadniczy- epoka kamienia neolit?, punkt osadniczy- okres lateński-rzymski
927	Żurczyn-Olek	2	38-35	76		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- okres lateński-rzymski
928	Żurczyn-Olek	3	38-35	77		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze? lub okres rzymski
929	Żurczyn-Olek	4	38-35	79		punkt osadniczy- paleolit schyłkowy, punkt osadniczy- późne średniowiecze-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						okres nowożytny
930	Żurczyn-Olek	5	38-35	80		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
931	Żurczyn-Olek	6	38-35	78		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- okres rzymski, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
932	Żurczyn-Olek	7	38-35	83		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres późnolateński-rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
933	Żurczyn	8	38-35	85		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w.
934	Żurczyn-Olek	9	38-35	84		śląd osadnictwa- okres rzymski
935	Żurczyn	10	38-35	86		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
936	Żurczyn	11	38-35	89		śląd osadnictwa- mezolit?
937	Żurczyn	12	38-35	91		śląd osadnictwa- kultura łużycka?
938	Żurczyn	13	38-35	92		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
939	Żurczyn	14	38-35	93		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- kultura łużycka, śląd osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
940	Żurczyn	15	38-35	94		śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu?
941	Żurczyn	16	38-35	90		śląd osadnictwa- epoka kamienia
942	Żurczyn	17	38-35	87		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
943	Żurczyn	18	38-35	88		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
944	Żurczyn	19	38-35	82		śląd osadnictwa- neolit-wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- okres nowożytny
945	Żurczyn	20	38-35	81		śląd osadnictwa- epoka kamienia
946	Żurczyn-Głęboczek	21	38-35	74		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
947	Żurczyn	22	38-36	7		śląd osadnictwa- okres nowożytny